IVSTVS IOSEPH.

siue

In Iesv Christi

Domini nostri mortem
& passionem,

Stanislai Socolovii
Sereniß. Stephani Regis Poloniæ Theologi,

Meditationes.

*IN quibus non magis Iudaica perfidia, quàm
Ariana refutatur impietas.*

CRACOVIAE
In Officina Lazari Anno Domini,
1586.

NOS LEGEM HABEMVS, ET SECVNDVM LEGEM DEBET MORI, QVIA FILIVM DEI SE FECIT. Math: 27. Marci 15. Lucæ 23. Ioannis 19.

AD ILLUSTREM AC REVERENDISS: DOMINUM D. HIERONYMMUM COMITEM A Rozdrazow, Vladislauień. & Pomeraniæ Episcopum, virum amplissimum.

STANISLAI SOCOLOVII

Præfatio.

SI vnquam tempus fuit Hieronyme, Antistes Reuerendissime, in quo illud magni Regis & Prophetæ vberius & calamitosius simul impleri videbatur, Confremuisse scilicet gentes, & populos meditatos esse inania: Astitisse reges terræ, & principes populi, nec tam reges & principes, quàm sordes quasdam & excrementa terræ, conuenisse in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, vt dirumpant vincula eius, & proiiciant à se iugum ipsius; tum hoc ipsum senectute delirantis mundi seculum, tale mihi esse inprimis videtur, vbi iam non membra mystici corporis tantùm, sed ipsum caput, non serui, sed dominus, non subditi, sed æternus hæres, fœda & impia quorundam scelera- Psalm: 2.

torum

torum hominum cõiuratione & conſpiratione impetitur: illudq́; ipſum in eum iudicium inſtitui videtur, quod aliquando ab Anna, Caipha, Herode, & Pontio Pilato iniquiſsimè & malitioſiſsimè inſtitutum fuit, nõ aliam ob cauſam, quàm eam ipſam, quòd filium Dei ſe falſò fecerit, cùm verus & germanus æterni patris filius omninò nec ſit, nec fuerit vnquam. Quid enim tunc ei obiectum fuit, quod nunc ſimiliter non obiiciatur? quid ibi in eum admiſsum, quod hîc non admittatur? Diuinitate ſua fuit exutus tunc; exuitur & nunc: æterni patris filius, Rex regum & Dominus dominantium negatus; negatur & nunc: ſimplex homo iudicatus; ſimiliter & nunc: venditus à diſcipulo ibi; venditur à filiis & fratribus & nunc: traditus, captus, ligatus ibi; traditur, capitur, ligatur & nunc: iudicatus ibi; iudicatur & nunc: cæſus, ludibrio habitus, conſputus ibi; cæditur, ludibrio habetur, conſpuitur & nunc: proditus gentibus ibi; proditur & nunc: vulneratus, corona contumeliæ redimitus, flagellatus, morti turpiſsimè addictus ibi; omnia hæc eadem nunc perfert: in crucem actus, cum improbis reputatus, blaſphematus, proſciſsus, felle & aceto

aceto potatus, clauis confixus; omnia nunc eadem patitur: & quod longè indignißimum est, ab inimicis ibi; à suis & domesticis hîc, qui vultu pietatem simulant, mente verò impia & scelerata virus acerbißimi veneni fouent; quorum moliti sunt sermones super oleū, ipsi autē iacula. Neq; verò hæres tantùm (quod tamen indignißimum est) sed simul hæreditatis ipse dominus, pater inquã cœlestis hoc vno, & eodem scelere impugnatur: Astiterũt, inquit, aduersus dominum, & aduersus Christum eius. Qui enim non honorificat filium, non honorificat patrem, inquit ipse hæres. Nam si in Moyse atq. Samuele se contemptũ esse grauiter queritur: Non te, inquit, spreuerunt, sed me; quãtò magis in filio? de quo tam magnificè: Filius meus es tu, ego hodie genui te: Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poßeßionem tuam terminos terræ. Et in alio loco: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui, ipsum audite. Quod pulcherrimo exemplo magnus ille Amphilochius Iconii Episcopus, vir in rebus diuinis planè diuinus, ac Arianis infensißimus, mirè expreßit, ac Theodosium Imperatorem Arianæ impietati conniuentem docuit.

Psal. 54.

Psal. 2.

Ioann: 5.

Math. 17.

 Qui

Qui vbi cum reliquis Episcopis in aulam eius venisset, & imperatorem, quem antè seriò eo nomine monuerat, ita vt decuit, atque vt alii Episcopi fecerant, piè & suauiter admodum consalutâsset, filium ipsius Arcadium, qui nuper ad imperium lectus fuerat, valdè leuiter compellârat: Salue & tu, inquit, ô puer. Quod cùm pater iniquiùs ferret, ipsumq; senem foras eiectum, aulæ contumeliis diuexandum obiecisset, intulit animosè senex: Videsné, inquit, ô Imperator, quàm tu modicè illatam iuiuriam non fers; sed acerbiùs in nos propter humiliorem compellationem filii excandescis? Sic scilicet existimare te oportuit, succensere etiam cœlestem Imperatorem & patrem vnigeniti, propter eos, qui non communem illi tribuunt honorem; sed dissimilem & longè minorem eum patre vocare audent. Collegit se subitò Imperator aliâs pientissimus, & verba ea admiratus, quàmprimùm sacerdotem dei accersiuit, & ad pedes eius prouolutus, veniam ab eo petiit: neque aliter quàm ipse dixisset, se rem habere professus est. Atque in ea sententia confirmatus, postea eos, qui aliter quàm Nicææ statutum fuerat opinarentur, refugit & execra-

tus

tus est. Quam admonitionem vtinam eodem animo et affectu accipiant seculi huius reges, & principes populi, quo pientissimus Imperator accepit: ac pro suo capite, ex quo vnguentum pretiosum descendit in ora illorum, aliquando zelum assumere velint, priusquàm irascatur Dominus, & pereant de via recta. Pestes enim istæ Arianæ iram & furorem dei accendunt: regnum Christi extinguunt: diaboli imperium propagant: Iudaismo ac Gentilismo viam sternunt atque aperiunt: conscientias perforant ac euertunt: vltima mortis solatia & præsidia, quæ in hoc portu naufragis parabantur, auferunt: magistris ipsis furcam parant: reges infamant: regnis certissimum exitium accersunt; vt illud triste referant decretum: Nunc vastaberis filia latronis, quia percussisti iudicem in maxillam. Sed faciant quid volunt isti: qui tamen habitat in cœlis irridebit eos, & Dominus subsannabit eos. Hic autem excelsus præ omnibus regibus terræ, constitutus est Rex à Dño super Sion montem sanctum eius; vt prædicet verbum eius: isti autem cadent retrorsum, & nemo erit qui subleuet eos. Quod totum, vt meliùs quid & quale sit, & quam vim in se

Mich. 5.

Psalm: 2.

con-

contineat, quid mali secum ferat, perspici poßit; vtriusq. eius conspirationis aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, tam illius, quæ quondam à principibus sacerdotum & senioribus populi in Iudæa inita fuit; quàm huius, quæ nunc ab Hæreticis nostri temporis instituitur, historiam explicare, ac veluti ante oculos populi Christiani ponere, in hac mea afflicta valetudine; vt crucifixum ipsi sub cruce sequamur, hoc loco institui: vt qui paulò antè aliquot libris pro sponsa eius dimicauerimus; nũc ꝑ ipso sponso iam saucii, victores tamen, in nomine illius pugnam redintegremus: & qui radices malorum, Augustanæ inq̃. & sacramentariæ superstitionis, vt potuimus succidimus; nunc ab Arianis sarmentis, quæ inde renata sunt, vineam domini Sabaoth, quantũ in nobis est, expurgemus. ponat modò ille nos iuxta se, & cuiusuis manus pugnet contra nos. Te autem potißimùm Hieronyme Antistes, testem & aduocatũ eius laboris, ac quasi redintegrati prælii nostri appello, quem aliquando vniuersi cursus studiorũ, atq; contentionum mearum, à prima ætate fautorem & inspectorem habui. Quod item ex eo nido pennas extuleris, in quo (vt sine inuidia

aliorum

aliorum dicam) antiqua virtus & pietas, dum cœlos petebat, hasq. deserebat oras, vltima vestigia fixit: his parentibus ortus, his fratribus ornatus fueris, qui non curuârunt genua sua coram Baal; ipse verò in hoc genere sublimioris Theologiæ, meditationisq. crucis Iesu Christi, eiusq. laborum à prima pueritia tua ita institutus es; vt facilè in hac parte cæteros omnes superes, ac familiam ducas, hancq. amplißimam Senatoriam dignitatem his cœlestibus studiis mirificè exornes. Nec cognitione tantùm, quod pleriq. faciunt, nec adeò difficile est; sed vita etiam, moribus, studio, ac aßiduis sacrificiis, quod paucis tecum commune est, & quod non ita omnibus patet, quotidie repræsentas. Quas ob artes ac præstantißimas tuas virtutes, sanctißimus primùm ille & vita, & officio Pius Quintus Pontifex Maximus, tuarum fortunarũ primus inceptor, deinde Christianißimus Rex Henricus, ad extremum iste noster Magnus Stephanus, ita te ab ineunte tua ætate adamârunt, ita dilexerunt; vt in amplißimos dignitatis gradus semper euectum eße voluerint, ac in principe Ecclesiæ dei candelabro collocatum, omnibusq. aliis pro-

 po-

positum, quem suspiciant, quem ament, quem imitentur, ad cuius se mores componant, cuius bona opera videntes, glorificent patrem qui in cœlis est. Quo in loco, vt quàm diutissimè Ecclesiæ dei, populo Christi, regno vniuerso, ac Reipub. nobilissimæ familiæ tuæ, omnibus deniq. bonis, ac ipsi Socolouio, tanquam splendidissimũ quoddam sydus præluceas, deum oro. Vale Antistes Reuerendissime: ac hoc qualecunq. monimentũ tui quidem perpetui erga me amoris, meæ autem erga te obseruantiæ, gratus accipe, ac boni consulas, CHristumq́. crucifixum pro nobis exores. Cracouiæ Idibus Martij, 1586.

Periocha, id est, summa operis.

DAmnatur toties sub iniquo iudice Christus:
Ad duram toties cogitur ire crucem.
Christum odit sua gens, gens almo sanguine parta,
Et furit in summum, non benè cauta, Deum.
Iudææ inuisus fuit hic Nazarius Heros,
Hunc itidem insidiis plebs Ariana premit;
Ambæ illum tentant detrudere sede paterna,
Mentitumq; Deum, numen inane vocant:
Sistitur hîc ideò Iudæis ante tribunal,
Et tristem arguitur cõmeruisse necem:
Hanc etiam ob causam, sua conciliabula cogit
Hæresis, & frustrà fœdera fœda iacit.
Vnum est iudicium Iudæis atque Arianis:
Vnius incusant criminis ambo reum hunc.
Crimen erat: Christus non est Deus ipse fatetur
Esse, sua decet hoc morte piare scelus.
Cæditur ab insons à fratribus, hostis ad instar
Ioseph Mangonum traditur inq; manus,
Fratris in exitium sanguis ruit inuidus, atra
Hostia fit Ioseph, hostia grata Deo:
Oderunt quem olim lachrymis, genibusq; volutis
Orabunt, rabidæ paucula farra fami.
Cæditur ab insons à fratribus hostis ad instar
Christus, Romulidûm traditur inq; manus:
Insidias lethumq; Deo meditantur inepti,
Cuius in imperio vita salusq; sita est:

Quiq; tribum Iudæ venit Phanionis ab antro
Eruere, & victis libera colla dare.
Eripuit Caiphas mortalem ex virgine vitam:
Eripit huic Arius formam habitumq; Dei.
Diripit ille togam, mater quam neuerat ipsi:
Naturam æterni diripit iste patris.
Ille flagellauit multa vibice, cruciq.
Suffixit corpus nobile labe carens:
Sacrilega hic lacerat lingua calamisq; cruentis.
Solo hominum infigit pulueri humoq; Deum hunc:
Relliquiæ Iudæ, soboles Iudæa Ariani:
Ipse tamen Christus regnat, vt antè Deus.
Quod quibus insidiis faciant, quaq; arte Pelasga,
Hinc disce, hinc Christum sub cruce disce sequi:
Edocet hoc acer Socolouius, ipse secutus
Hac dum morbi conditione, crucem,
Pro quo orate omnes; nam saucius antè retractat
Arma tamen, Christo fidus athleta suo.

M. Andreas Schoneus
Glogouien.

PARA-

PARASCEVE.
siue
Clauis negotii.

DOMINICA PASSIONIS hæc est, in qua astiterunt Reges terræ aduersus Dominū, & aduersus Christū eius: conueneruntq. aduersus sanctum puerum æterni patris, Iesum, Herodes & Pontius Pilatus cū gentibus & populis Israël, facere, quæ manus & consilium eius decreuerūt fieri: & in qua, mortis, crucis, passionisq. eiusdem Christi Iesu anniuersaria memoria, magna populi Christiani charitate & deuotione, per totum orbem terrarū, iam ab ipsis Apostolorū temporibus sanctè & piè recolitur: funusq. ipsum (vt videtis) magnifico & illustri apparatu effertur. Vt enim in magnorum regum & principum morte, priusquàm defunctus ipse profertur, longa series funebris pompæ præmittitur, in qua triumphi, victoriæ partæ, prouinciæ expugnatæ, vrbes, arces captæ, cæteræq. res præclarè gestæ, principis illius præferuntur; tum demū ipse efferri solet, oculisq. spectantium subiici; eodem

Psal. 2. *Act.* 4.

dem planè modo Ecclesia sancta, mortis, ac funeris Iesu Christi, vnici filii Dei, sponsi autem sui anniuersariam memoriam factura, longissimam seriem funebris pompæ præmisit, resq. gestas, victoriasq. & trophæa tanti Regis recensuit. In qua quidem rerum gestarum serie, primò mundi ipsius, & totius eius ornatus, ortus, & origo antecesserunt; vt ostendatur, hunc ipsum pro nobis mortuum regem, mūdi creatorem, ac opificem esse: Verbum illud per quod facta & creata sunt omnia, & sine quo factum est nihil. Secutum est deinde in eadem pompa mūdi diluuium, eius regis potenti manu inductum & deductum, scelusq. corruptæ carnis vindicatum. Hoc consecuta est Abrahæ parentis omnium credentium vocatio, ac longa Patriarcharum series: hanc Iudaici populi in Ægyptum commigratio; indeq. in potenti & excelso eiusdem regis brachio exitus: Moysis lex, ac quadraginta annorum per deserta eiusdem populi varia & multiplici fortuna circumductio, terræq. sanctæ præhensio: iudices demùm, duces, reges, prophetæ adeò ipsi ordine recensiti: IOannes præcursor vltimus regem digito quasi commonstrans, ac ipsi funeri planè proximus. Tum demùm regis ipsius vita, doctrina, miracula, & exempla. Atque ita deducta vniuersa, per omniū seculorū decursus, atq. ætates, pompa: sicq. toto dramate confecto, nunc iam funus

Gen. 4. et seque.

Iodn. 4.

Gen. 4.

Gen. 12 et seque.

Gen. 46.

Exodus.

funus ipſum, cui omnis ille apparatus ſeruiebat, prodit, ac piorum oculis ſubiicitur:

Vexilla Regis prodeunt
Fulget crucis myſterium:
Quo carne carnis conditor
Suſpenſus eſt patibulo.

Teodulphus.

Quæ quidem crux & mors Ieſu Chriſti, etſi quidem eſt illa, ſalus, vita, & redemptio noſtra, per quam ſaluati & liberati ſumus; eandẽ tamen gentibus quidem ſtultitiam, Iudæis ſcandalum eſſe docet D. Paulus: Hæreticis autẽ (addit Beatiſsimus martyr Ignatius) phantaſiam: ipſis autem vocatis Iudæis & Græcis Dei virtutem & Dei ſapientiam Quotquot enim Hæretici vnquam, quotquot Hæreſes earũq. duces vel contra veram Ieſu Chriſti diuinitatem, vel in eius humanitatem inuecti ſunt; omnes ex aliqua parte crucis & mortis eius, partem ſui erroris traxerunt: Ebionitæ inquam, Photiniani, Sabelliani, Neſtoriani, Arius, Macedonius, Eunomius, ac reliqua eius generis monſtra: qui dum illud, quod ſtultum Dei eſt, vident, ſapientiam eius non agnoſcunt: dum formam ſerui cernunt, formam Dei negligunt: dum ſupplicia ſpectant, triumphos non perſpiciunt: Poſitus eſt ſiquidem hic ipſe Chriſtus crucifixus, iuxta Simeonis vaticinium, in ſignum cui contradicetur: in reſurrectionem & ruinam multorum: in lapidem offenſionis

1. Cor: 1

offenſionis, & petrā ſcandali multis ex domo Iſràël. Quod ipſe in morte ſua futurum præuidens, diligenter, ne ad hunc ſcopulum allidant, ſuos præmonuit diſcipulos: Et *beatus eſt*, inquit, *qui non fuerit ſcandalizatus in me eo die*. Quid enim illud fuit, inquit S. Leo, quod & Iudæis intellectum abſtulit, & ſapientium mundi corda turbauit, niſi crux filii Dei, quæ & philoſophiam euaneſcere prudentium: & Iſráeliticam fecit caligare doctrinam? Omnem namq. ſenſum humanæ mentis exceſsit diuini altitudo cōſilii, cùm placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes; vt mirabilior fieret conſtātia fidei ex difficultate credendi. Quod ne & nobis tam periculoſiſsimo tempore, quo omnes veteres errores iam olim profundè conſepulti, denuò ex orco excitantur, caputq. efferunt ſuum: quo item tēpore nullius rei maior eſt ſeges & vbertas, quàm errorum & Hæreſum, & in quo ipſe ille Draco propemodum iam ſolutus eſſe videtur; vt blaſphemet Deum & tabernaculum eius, & ſanctos qui in cœlis habitant: quo deniq. iam non in corde clàm & occultè; ſed plenis etiam buccinis illud ſonare licet: non eſt Deus: hoc, inquam, in tanti myſterii explicatione, ne nobis eueniat, & ne curſus conſequentis orationis noſtræ aliquo modo impediatur; de claue cùm eius ipſius crucis & mortis Chriſti, tum vniuerſæ planè ſacræ ſcripturæ, primùm hoc tempore, breuiter

Sermone 19. de paßione Dn̄i.

Apoc: 13

Pſal: 13.

breuiter dicendum nobis eſſe putauimus; eaque omnia ſubmouenda, ac veluti per Paraſceuen quandam explicanda, quæ aliquo modo conſequentem orationem noſtram perturbare, difficultatemq. aliquam parere poſsint.

Clauem vniuerſæ ſcripturæ, ac Prophetarum, CHriſtum eſſe verum Meſsiam, non noſtri tantùm, ſed Hebræorum etiam Doctores tradiderunt. De quo illud Iſaias magnificè. *Et dabo clauem domus Dauid, ſuper humerum eius: & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & non erit, qui aperiat.* Eius autem clauis ſumma hæc eſt; *vt credamus, & confiteamur, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus Dei filius, Deus & homo eſt. Deus eſt ex ſubſtantia patris ante ſecula genitus: homo eſt ex ſubſtantia matris in ſeculo natus: perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens. Æqualis patri ſecundùm diuinitatem; minor patre ſecundùm humanitatem. Qui licet Deus ſit & homo; non duo tamen, ſed vnus eſt Chriſtus. Vnus autem non conuerſione diuinitatis in carnem; ſed aſſumptione humanitatis in Deum. Vnus omninò, non confuſione ſubſtantiæ; ſed vnitate perſonæ. Nam ſicut anima rationalis & caro, vnus homo; ita Deus & homo, vnus eſt Chriſtus.* In hac igitur claue, duas naturas inconfuſas & impermiſtas, nec vlla parte diminutas eſſe; diuinam & humanam: vnam autem ſolam perſonam,

Symbol: Atanaſ:

credit & confitetur Catholica Ecclesia: & secundùm naturam quidem diuinam, esse ὁμούσιον hoc autem est, consubstantialem patri, eiusdemque naturæ, gloriæ, potentiæ, & essentiæ cum patre: secundùm autem humanam naturam esse ὁμούσιον matri: perfectum, inquam, hominem, eiusdem naturæ & infirmitatis nostræ, præter peccatum; quod non naturæ, sed à natura defectionis & prolapsionis est. Et ita verum Deum, & verum hominem totum in suis, totum in nostris confitemur. Vt autem ex duplici integra eum constare natura dicimus; ita non duas, sed vnam solam constituere veri Emanuelis Iesu Christi, Dei & hominis personam profitemur: à Patre quidem cœlesti, Spirituque sancto, fragilitate nostra; à matre autem naturaque humana, diuinitate sua distinctam. Neque enim aut Deus est, aut homo tantùm; sed Deus simul & homo. Vt enim natura κοινόν τι hoc est, commune quid designat; ita persona proprium & peculiare quid denuntiat. Vnum igitur Christum confitemur in duabus perfectis naturis inconfusè & indiuisè, in vna persona, & vna subsistentia: nusquam naturarum differētia perempta, propter vnionem, sed saluata potiùs proprietate vtriusq; naturæ, & in vnam subsistentiam concurrente. Fuit hæc fides principis Patriarcharum, Abrahæ inquam primùm, qui dum mittit primarium seruum domus suæ, quęrendæ filio suo vxoris causa, sic in-

sic inquit: *Pone manum tuam subter femur meum, ut adiurem te per Deum cœli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo, de filiabus Chananæorum.* Quem in lumbis & femore gerebat; hunc Deum cœli & terræ vocat magno mysterio. Quam eandem fidem & formam iureiurandi, secutus est postea Iacob, & Ioseph, posteri eius. Fuit eadem fides magni Iob: *Credo quòd redemptor meus viuit, & in nouißimo die de terra surrecturus sum: & in carne mea, videbo Deum saluatorem meum; quem visurus sum ego ipse, & non alius, & oculi mei conspecturi sunt.* Hæc eadem ipsa fuit omnium Prophetarum confessio: *Quare quasi colonus futurus es in terra,* inquit Ieremias, *& quasi viator declinans ad manendum: quare futurus es velut vir vagus, & fortis, qui non potest saluare? Tu autem in nobis es Domine, & nomen tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas nos. Hic est Deus noster,* inquit Baruch, *& non æstimabitur alius aduersus eum: Hic adinuenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo, & Isráel dilecto suo: post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.* Hæc eadem fuit & est Apostolica fides: *Et verbum,* inquit Ioannes, *caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à patre, plenum gratiæ & veritatis. Optabam enim ego,* inquit Paulus, *ipse anathema esse à*

Gen: 24

Iob 19.

Iere: 14

Baru: 3.

Ioan: 3.

Rom: 9.

 Christo

Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei, secundùm carnem, qui sunt Israëlitæ: quorum adoptio est filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa: quorum patres, & ex quibus est Christus secundùm carnem: qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen. Apparuit, inquit idem Paulus, *gratia Dei, saluatoris nostri, omnibus hominibus, erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobriè, & piè, & castè viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit seipsum pro nobis.* Docet hoc idem vniuersa sacra scriptura: docet tota fidei nostræ œconomia. Nam cùm ratione nulla fieri possit, vt vna res simul & creata sit, & increata, principium habens & principii expers, patiatur, & impatibilis existat, omnipotens & infirma: tamen vtraq. hæc ex æquo Christo Domino conuenire legimus. Nam & per illum omnia facta esse docet scriptura; & eundem ortum esse prodit: & principii expertem, dum cum ipso principium esse Dauid magnificè canit; & eundem ipsum sub Augusto Cæsare natum: patibilem, dum plorat, vagit, sitit, defatigatur, ligatur, flagellatur; & eundem passionis expertem, dum per aquas siccis pedibus ambulat; dum aspectus etiam, & sensus hominum, quando vult, effugit; dum

Titum 2.

dum nullis claustris, aut vteri, aut sepulchri teneri potest: eundem omnipotentem, dum omnia verbo perficit; & item infirmum, dum orat, gemit, sudat. Quid? ratio curationis, redemptionis, ac reconciliationis nostræ, nónne hoc postulâsse videbatur, vt hic ipse Iesus Christus, verus Emanuel sit, id est, Deus & homo: *Deus*, inquit Paulus, *erat in Christo mundum recōcilians sibi; nam neq; seruus seruum*, vt concludit Magnus Damascenus, *liberare potest: neq; Deus Deo subiici, atq; obedire: neq; mortem superare mortalis, neq; mori æternus & immortalis, neque infinito satisfacere poterat finitus.* Huc eôdem spectat illud Diui Augustini: *Qui enim vnius naturæ saluatorem nostrum mortifera persuasione crediderit; solum hominem, aut solum Deum, cogetur dicere crucifixum. Sed non ita est; mortem enim nec solus Deus sentire, nec solus homo superare potuisset.* Nam quod, inquit Paulus, *mediator Dei & hominum homo Christus IESVS.* Nō hoc dicit, Iesum Christū solum hominem fuisse; sed illud eum nisi factus fuisset homo, mediatorem propriè nec esse, nec dici potuisse: in forma enim serui, factus obediens mediator est. Vtroque brachio tam amabilis complexus coniungendus fuit. Adde illud: aliam naturam esse, quæ ex virgine clauso vtero prodit: cui lux cœlestis, Angelique seruiunt: quam stellæ ac sydera denuntiant: Magi adorant:

2 Cor: 5.

Dama: lib: de duabus voluntatibus.

Reges ac tyranni iam in cunis vagientem exhorre-ſcunt: quæ naturas immutat, ventis & mari imperat, cœcos illuminat, claudos ambulare facit, leproſos mundat, dæmonia torquet. Parua dico, illa maiora ſunt: impios iuſtificat, peccata dimittit, hæredes quidem Dei, cohæredes autem ſuos in ſacro facit lauacro. Amplius, quam nemo nouit, niſi pater, & patrem, niſi illa: quæ in patre eſt, & pater in illa. quam qui videt, videt patrem: quæ in terra exiſtens, in cœlo eſt; mortem, peccatum, diabolum, infernum ſuperat: Spiritum ſanctum, verum Deum, ipſe verus Deus mittit: Eccleſiam ea vi fundat, tenet, & portat, vt ipſi inferi non præualeant aduerſus eam: quæ vno aſpectu omnium mortalium quos iudicatura eſt, dicta, facta, & cogitata cognoſcet, atq; diſcernet. Aliam verò eſſe quæ in Bethleem vili oppido tributaria naſcitur: in præſepio conditur, crepundiis inuoluitur: à iumentis fouetur, vagit, alget, ſitit, eſurit, ſudat, defatigatur, orat, ſuſpirat, gemit, lachrymatur, agonizat, capitur, ligatur, iudicatur, cæditur, conſpuitur, in crucem infamem ad extremum agitur, moritur, ſepelitur. Alia fuit natura; quam quinquaginta annos nondum habere, clamant Iudæi: & alia, quæ antequam Abraham fuerit iam ipſa fuit: & cuius diem ille videre deſiderauerit. Alia quæ dicit; Si quis ſermonem meum ſeruauerit, mortem non videbit in æternum: & alia, quæ exiuit de templo & abſcon-

Matt. 16

Ioan. 8.

abſcondit ſe. Sic in glorioſa eius reſurrectione, alia natura ſuſcitat, alia ſuſcitatur: *Sic in aſcenſione, ſub vna eademq; perſona*, inquit Auguſtinus, *in eo qui eleuat diuinam potentiam, in eo autem qui eleuatur, humanam agnoſce ſubſtantiam.* Sic in terribili illo extremo iudicio, alia natura clauis confixa & compũcta apparebit: alia percutiet ſpiritu oris ſui impium: alia ſubiiciet omnia patri: & ipſa ſubiecta erit illi: alia in patre æternũ manebit, & pater in ea: Ex quibus naturis, vnam quidem expugnare volebat Ebion, Photinus, Cherintus, Arius, Eunomius, diuinam inquam: aliam Manichæus, Neſtorius, Dioſcorides, Eutiches, humanam videlicet. Vt autem duas naturas integras eſſe in Chriſto, (diuinam inquã & humanam) Chriſtiana confitetur fides; ita duplices item proprietates & operationes earum eſſe ſtatuit: diuinas inquam & humanas. Nam cùm earum proprietatum & operationum, quas Græci ἰδιώματα vocant, ea vis ſit & ratio, vt naturas neceſſariò conſequantur, vt ſine illis res conſtare non poſsint, remque à re diſtinguant; profecto, ſi aliquam alicuius naturæ proprietatem non accepiſſet, ne naturam quidem ipſam accepiſſe crederetur. Itaque, ſi vel diuinitatis aliqua proprietas ab eius perſona abeſſet; Deus nequaquam crederetur: vel humanitatis, ſimiliter verus homo eſſe non putaretur; nec to-

ta na-

ta natura noſtra ſanata fuiſſet.Nã etſi hæc vtraq. receperit,clareq́. ſe illa prodant;multi tamen improba mẽte & animo ipſas impugnant,& impugnârũt ſemper naturas. Docet magnus Nazianzenus τὸ ἀπρόσδεκτον, ἀτεράπευτον eſſe, id eſt,quod aſſumptũ non eſt, curatum non fuiſſe.Vt ergo vtramq. integram naturam, ita & vtriusq. proprietates omnes eum accepiſſe credendum eſt.

Et diuina quidem illa ſunt:ſine principio ante ſecula exiſtere, omnipotentem, immenſum, infinitum eſſe, comprehendi non poſſe, liberum, ſufficientem, paſsionis, & commutationis omnis expertem, omnium dominum, patrem, conditorem, & cauſam, à qua omnia profluunt, & in quam omnia deſinunt,dici, & eſſe, vitam in ſemetipſo habere, eandemq́. omni viuenti communicare, ac benignè largiri. Agnoſcit eas omnes proprietates ipſe: *Omnia quæ pater*, inquit, *habet, mea ſunt: & omnia tradita mihi ſunt à patre meo.* Et, *Quæcunq; facit pater, facit hæc omnia filius ſimiliter: & ſicut pater habet vitam in ſemetipſo; ita. &c. Ego ſum via, veritas, & vita: ego ſum reſurrectio & vita, qui credit in me etiamſi mortuus fuerit, viuet.* Et, *Hæc eſt vita æterna; vt cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti, Ieſum Chriſtum. Vos vocatis me Dominum, & magiſtrum, & bene dicitis; ſum enim.* Vt autem diuinæ ſunt hæ eius proprietates & attributa; ita illa humana his

Ioan.
Matt.11.
Ioan.14.
Ioan.11.
Ioan.17.
Ioan.13.

his planè cōtraria;in tempore nasci,vagire,cunis inuolui,egenū esse,sitire,esurire,defatigari, cōtristari, metuere,mori deniq;: *Vulpes*,inquit, *foueas habent, & volucres cœli nidos:filius autem hominis non habet vbi caput suū reclinet.* Et illud: *Cœpit pauere, & tristis esse: & factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Vt autē duplicia hæc omnia habuit; ita & voluntatem similiter duplicem : alteram diuinam cum patre , Spirituq; sancto, ante omnia secula communē,omnipotentem,æternam,peccati expertem: humanam trepidam, pauentem,ac mutabilem alteram.Et diuinæ quidem voluntatis illud fuit: *Volo:Mundare.* Et hoc: *Qualis est hic,quia venti & mare obediūt ei?* Et illud: *Lazare,exi foras.* Et: *Volo Pater, vt vbi ego sum, ibi sit & minister meus.* Humanæ autem hoc: *Voluit*,inquit, *in domum illam ingredi, & nō potuit.* Et illud: *Non potuit signum facere in patria.* Et illud: *Si fieri potest, transeat à me calix iste.* Nisi enim cum reliquis nostris, voluntatem quoque nostram, quæ maximè languebat,assumpsisset,eam non sanasset; hac enim patri obediens factus vsq; ad mortem, inobedientiam primi curauit parentis. Neque illud quicquam aduersatur,quòd vna sit Christi persona, vt ob id similiter vna debeat in eo esse voluntas;hęc enim non personam , sed naturam comitari solet: quod in homine fieri videmus:cuius etsi vna est persona;non eadem tamen semper voluntatis ratio, iu-

Matt. 8. *Lucæ 21.* *Matt. 8.* *Ioan. 11.* *Ioan. 17.* *Matt. 13.* *Mat. 26.*

Rom.8. xta illud Pauli: *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem.* Quam quidem duplicem in Chriſto voluntatem, diſertè explicat ſcriptura in illis locis: *Vt facerem,* inquit, *voluntatem tuam Deus meus, volui: an neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Et alio loco: *Meus cibus eſt facere voluntatem eius, qui miſit me; vt perficiam opus eius.* Et: *Quia deſcendi de cœlo, non veni vt faciam voluntatem meam; ſed voluntatem eius qui miſit me.* Et illud: *Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcum, antequam patiar.* Et: *Verùmtamen, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis.* Ex quibus locis colligit ſanctiſsimus Agatho Papa, atque adeò vniuerſa 6. Synodus contra Macarium Antiochenum Patriarcham Cypri, Alexandrum Sergium Conſtantinopolitanum, qui vnam ſolùm in Chriſto ponebant voluntatem: diuinam, inquam, verbis Ambroſij, hunc in modum: *Suſcepit ergo voluntatem meam, ſuſcepit triſtitiam meam: confidenter triſtitiam nomino, quia crucem prædico. Mea eſt voluntas, quam ſuam dixit; quia vt homo ſuſcepit triſtitiam meam, vt homo locutus eſt: ideo ait: Non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Mea eſt triſtitia, quam meo ſuſcepit affectu; nemo enim moriturus gaudet: mihi compatitur, & mihi contriſtatur, & mihi condolet; pro me enim dolet in me, quia pro ſe nihil habuit, quod doleret. Doles ergo Domine non tua vulnera, ſed mea: non tuam mortem, ſed noſtram*

Pſal.39. Lucæ 2. Ioan.4. Ioan.6. Luc.22. Lib. 2. ad Gratianum.

ſtram infirmitatem. Idq́ue ipſum vetuſtiſsimorum Patrum teſtimoniis, Dionyſii, inquam, Areopagitæ, Athanaſii, Gregorij Niſſeni, Chryſoſtomi, Ambroſij, Auguſtini, Leonis, Cyrilli, confirmat: quorum omnium ſententias, longa ſerie recitat, ac cum veteribus exemplaribus confert. Neq; enim aut diuina voluntas, id quod hominis fuit, velle potuit: aut humana ægros curare, cœcis viſum reſtituere, claudos vt ambulent, efficere, mortuos à morte reuocare, mortem ipſam non exhorreſcere. Quanquam autem hæc vtraque, ita vti dictum eſt, diſtincta fuit voluntas; nulla tamen in eis vnquam fuit repugnantia: diſſenſio nulla. Nam, & in homine ea demum voluntas, repugnat voluntati diuinæ, quæ modum neſcit: quæ cum natura rectaq́ue ratione pugnat: quæ nullis honeſtis artibus exculta eſt: quæ legi diuinæ non paret. Atqui hic ipſe legiſlator fuit, cuius voluntas diuinæ voluntati rectæq́ue rationi paruit ſemper, ac nunquam ab illa diſceſsit: idq́ue ea conditione, vt id quod diuinum eſt, præeſſet & imperaret ſemper: quod autem humanum, ſubiiceretur, ac pareret; & diuina quidem eius voluntas eadem quæ Patris eſt, idem velle, idem nolle: cui voluntas humana ſubiecta fuit: qua patri per omnia obediens factus eſt: qua legem compleuit, ac omnem iuſtitiã perfecit. Cùm enim nemo ex his, qui ex Adam naſcerentur, perfectè in omnibus diuinæ voluntati propter

labem peccati parerere potuerit vnquam: *Nemóq; hominũ sit*, teste Athanasio, *qui non ſcipſum abſtraxerit à voluntate Dei, ex aliqua parte vel re, vel tempore.* (omnes enim peccauerunt, & egent gratia Dei: & non eſt qui faciat bonum, vſq. ad vnum.) Dei filius patris voluntate factus eſt homo; vt ipſe ab omni labe & macula peccati liber, forma ſerui accepta, per omnia patris compleret voluntatem, noſtramq; inobedientiam, ſua curaret obedientia: & ita ad primam illam iuſtitiam, à qua per inobedientiam excideramus nos reuocaret, ac à maledicto peccati in noſtra voluntate factus obediens, noſtram ſanaret voluntatem, parere non aſſuetam. Quod ipſe diſertis verbis ex parte carnis ſuæ, apud Dauidem explicat: *Sacrificium & oblationem noluiſti, aures autem perfeciſti mihi: holocauſtum, & pro peccato non poſtulaſti: tunc dixi: Ecce venio: in capite libri ſcriptum eſt de me; vt facerem voluntatem tuam: Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Non obſcurè hoc idem demonſtrat in horto: contrahebat ſe ad mortis ſenſum, trepidabat, pauebat, agonizabat humana voluntas: *Triſtis*, inquit, *eſt anima mea vſq; ad mortem.* Et: *Pater*, inquit, *ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte.* At mox eadem diuinæ ſubiicitur voluntati, fitque obediens: *Verùmtamen non ſicut ego volo; ſed ſicut tu vis pater: fiat voluntas tua.* Docet hoc idem magnus ille Athanaſius in illa verba: *Nunc*

Sinod. 6. Acti. 15.

Pſal. 39.

anima

anima mea turbata est. Possibile enim deitati, prohibere perturbationem. sed noluit, vt similitudinem quam ad nos habuit, non dissolueret. Verùm in carne & secundùm carnem obedientiam complet, & voluntatem carnis voluntas præualet deitatis, sicut prædixit: quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam; sed vt faciam voluntatem eius qui misit me patris. Oportebat quippe moueri carnis voluntatem, subiici verò voluntati deitatis : & ita hominum inobedientia soluitur per hanc admirabilem obedientiam, qua Christus obediuit pro nobis. Quod & nos similiter, quantũ fieri potest, in omni tempore nostro necessariò facere debemus. Quemadmodum autem vtraq. hæc voluntas naturam suam integram impermistam conseruabat, in nulloq. humana diuinæ voluntati repugnabat; sed illi subiecta semper & obediens fuit; ita vtraque eundem finem & scopum, (conseruata admirabili modo, quaque sua natura,) in omni sua actione propositum sibi habuerunt, salutem videlicet & redemptionem nostram, adeundemq. vim & opem suam contulerunt. Cuius rei diuinum planè exemplũ adferunt sanctissimi patres, de ignito paradysi illo gladio, cuius vnum quodammodo suppositum fuit, natura duplex: ignis, in quã, & ferri: neq. enim ignis ferrum est : neque ferrum ignis. Et quemadmodum duplex in ea vnione natura fuit; ita duplex similiter operatio ac dispar proprietas. Nam ignis quidem

proprium eſt vrere:ferri autem ſecare: ita, vt neque ignis ſecet,ſed vrat tantùm:neq. ferrum vrat, ſed ſecet ſimiliter tantùm. Quanquam autem hæc , hoc modo,quo dictum eſt,diſtincta ſint ; ad eundem tamen finem, ita nonnunquam concurrunt ; vt putes hæc eadem eſſe,ad continui,inquam,ſolutionem,ac vulneris illationem: vtrumq. tamen pro ſua natura: ignis quidem, quod eius eſt proprium vrendo : ferrum autem ſecando , ac continuum ſoluendo. Eodem planè modo in Chriſto Domino, vtraq.natura, vtraq. voluntate,vtraq. operatione,integra,non permiſta,nec vlla parte diminuta,permanente,quæq́ue id quod eius erat proprium, ad vnum & eundem finem conferebat , ſalutem videlicet , & incolumitatem noſtram.Vt cùm reſuſcitabatur filia Archiſynagogi,omnipotens voluntas diuina, quod ſuum erat faciebat:vim,inquam,viuentem & vigentem,ipſumq́ue ſpiraculum vitæ reſtaurando. Voluntas humana ſimiliter, id quod eius erat, ſubminiſtrabat: ſenſu humano , inquam, commouebatur : manum iacenti porrigebat: mortuam ſubleuabat:vtriuſq. tamen voluntatis idem finis,idem propoſitum fuit : ſalus ſcilicet,& reſuſcitatio iam iam morientis puellæ. Quod idem in viduæ filio,idem in Lazaro factum eſſe videmus:gemebat,ſuſpirabat,oculos in cœlum leuabat, ſepulchrum aperiri iam mortui iubebat , humana voluntas : curabat,& reſuſcitabat diuina. *Neq. enim*

viuificat, Gregorius Nissenus inquit, *Lazarum humana natura: neq; lachrymatur iacentem impaßibilis potestas; sed proprium quidem hominis est lachrymari: vita verò eius, qui vita est. Non reficit millia paupertas humana: neq; currit ad ficulneam omnipotens virtus. Quis est, qui fatigatur ex itinere? & quis est, qui sine labore mundum vniuersum verbo constituit? Quis est gloriæ splendor? & quis clauis affigitur? quæ forma alapis in paßione cæditur? & quæ ex æterno glorificatur? Manifesta enim sunt, vel si nullus sermo interpretetur: quoniam quidem plagæ serui sunt, in quo Dominus patitur; honores verò Domini, circa quem seruus: quatenus propter copulationem, atq; concretionem communia fierent, vtraq; alterutri, tam Domino seruiles cicatrices in seipso suscipiente, quamq; seruo, honore dominico glorificato.* Ita in hoc ipso gloriosissimo redemptionis nostræ, (de quo nobis præsens sermo institutus est) agone: diuina quidem natura id, quod eius erat, conferebat: infinito, infinitæ dignitatis pretium persoluebat: fine carentem pœnam, immensi meriti morte in carne, compensabat: æternam gloriam, perfecta iustitia comparabat: insuperabilis hostis vim, diuina virtute superabat: caducis operibus nostris, mercedem æternam parabat. Humana similiter id quoq; quod illius imbecillitatis fuit, præstabat. Patri per omnia obediens fuit: dolorem & mœrorem sustinuit: tædebat, & pauebat: vincula,

Gregor. Niss. cōtra Eunomi. 5. Tomo.

vincula,plagas, colaphos, ſputa,coronam ſpineam, flagella,clauos,lanceam, crucem, mortem denique pertulit.Eius autem incredibilis conſenſus ille vnus finis fuit, vnum propoſitum; *vt ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati,ſeruiamus illi.In ſancti- tate & iuſtitia coram ipſo,omnibus diebus noſtris.*Inde- que factum eſt, vt propter eam hypoſtaticam duarū naturarum,in vna Chriſti perſona vnionem,propter que eum concordem in vnum finem,vtriuſq. naturę conſenſum,quod vnius naturæ eſt,id alteri in ſermo- ne attribui ſoleat:vt cùm Deum factum,natum,cru- cifixum,paſſum, mortuum, eſuriſſe, ſitiſſe,& ſimilia dicimus:& iterum filium hominis,iuſtificare,pecca- ta dimittere, mortuos reſuſcitare, & id genus alia pronuntiamus: quale eſt illud: *Nemo aſcendit in cœ- lum niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis,qui in cœ- lo eſt.* Eandemque ob cauſam θεοτόκος, hoc eſt, ma- ter Dei,in frequentiſsimo illo Chalcedonenſi Con- cilio beata virgo eſt appellata,non quòd tribuamus vni naturæ,quod alterius eſt realiter; hoc enim eſſet cōfundere naturas,ſed ꝙ vni ſuppoſito tribuitur vtri- uſq; naturæ proprietas:*In noſtra humilitate*,inquit S. Leo,*cōtemptus,in noſtra mœſtitudine contriſtatus,in no- ſtro dolore crucifixus. Nam illius velle,quod in ſaluato- re intelligitur, non eſt contrarium Deo: deificatum eſt totum. Duas verò naturales operationes indiuisè, in- conuertibiliter, inconfusè, inſeparabiliter, in eodem* Domi-

Lucæ 1.

Serm.7. de paßi.

Domino nostro IESV CHRISTO, vero Deo nostro glorificamus, hoc est, diuinam operationem, & humanam operationem; secundùm diuinum prædicatorem Leonem, apertißimè dißerentes. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est. Nec enim in quoquã vnam dabimus naturalem operationem Dei & creaturæ, vt neque quod creatum est, in diuinam educamus eßentiam: neque quod eximium est diuinæ naturæ, ad competentem creaturis locum deiiciamus. Quẽ dicendi modum per communionem idiomatum institui, vetustißimi docuerunt patres. Quod similiter in homine ex duplici item constante natura, cœlesti, inquam, & terrena fieri videmus: Nam & ea, quæ corporis sunt propria, animo nonnunquam tribuimus: vt cùm hominem senescere, mortalem esse, dicimus: & illa, quæ animi sunt propria, ad corpus transferimus: vt cùm omnem carnem corruptam esse, omnem deliquisse, & id genus alia dicere solemus. Vnde illa apud Theologos in tria genera Christi operationum perfecta partitio. Primum earum, quæ sũt solius Dei, vt viuificare, iustificare, peccatum remittere, sanctũ, diuinũ, sempiternum, atq. beatũ facere, & similia. Secũdum genus est eorũ operũ, quæ non cõueniunt Deo, ratione diuinitatis; verùm ratione humanitatis tãtũ; vt obedire, orare,

Leo 3. ser: de passione

 paue-

pauere, tædere, mori. Tertiũ genus eſt earũ operationũ, quæ non poſſunt eſſe, niſi eius qui ſimul eſt Deus & homo: vt pro volũtate ponere animã ſuã, & iterũ reſumere illam: ſuſcitare ſeipſum ex mortuis: pretium dignum ſoluere pro peccatis totius mundi. Ex quibus facilè eſt illas diuinas ſcripturas intelligere, quæ tribuunt CHRiſto opera diuinitatis: ex quo genere ſunt illa: *Ipſe enim ſaluum faciet populum à peccatis eorum, &c.* Et hæc: *Remittuntur tibi peccata tua.* Item: *Adoleſcens tibi dico, ſurge.* Vel: *Lazare, veni foras*: & cætera eiuſmodi. Eas inſuper quæ tribuunt ei opera veri hominis, cuiuſmodi ſunt hæc: *Cœpit Ieſus pauere, & tædere, & mœſtus eſſe, expirauit, mortuus eſt.* Ex quo etiam intelligi poteſt ſecundùm duplicem naturam, in Chriſto geminam fuiſſe vitam; increatam, videlicet, quæ eſt ſempiterna deitas, quæ mori non poteſt. & creatã, quæ eſt humanæ naturę, ex carne & anima cõſiſtentis, ſecũdùm quam mortuum eſſe Chriſtum in cruce per diſceſſum animæ à corpore, teſtatur Euangeliũ.

Math. 1.

Hæc igitur eſt fides Catholica, quam niſi quiſq. integram, inuiolatamq. ſeruauerit, abſq. dubio in æternum peribit. Hæc eſt clauis Dauid, quæ claudit & nemo aperit: aperit & nemo claudit. Hic eſt imperator ille, hæcq. eius vis & gloria, cuius nunc glorioſas pugnas & triumphos celebraturi ſumus. Hæc illa vera & Orthodoxa doctrina, quam contra infi-

infinitam Hæreticorum manum, Ebionitarum, inquam, Arianorum, Monopsichitarum, Monotelitarum, Eutichianorũ, Nestorianorum, per mille quingẽtos & amplius annos, vna sancta Catholica & Apostolica tuetur Ecclesia : hoc depositum, quod illa sanctè custodit ; ac inter tot errorum syrtes integrũ conseruat. Quod si quid est, cuius nomine, tu Rex Stephane inclyte, nosque alii omnes Deo immortali eiusque sponsæ meritas debeamus gratias agere ; tum vel hoc maximè, quòd inter tot naufragia & ruinas aliorum, te nosque in ea fidei integritate saluos & incorruptos hactenus conseruare voluerit : quam si constanter sequemur ; tum denique ad optatum salutis portum, inoffenso cursu appellemus : deinde etiam per vniuersam CHRisti doctrinam, maximè autem per gloriosam illius mortem, qua omnes principatus & potestates in seipso magnificè triumphauit, pergemus. Verùm purgato & sanctificato animo opus est : *Vas enim immundum*, inquit Nazianzenus, an potiùs ipse dominus ? *vnguenta non recipit pretiosa.* Cuius purgationis & sanctificationis dies isti sunt. Nam & magnorum regum victoriæ & triumphi non sine splendore & nitore repræsentari solent : neque medicina vlla est tam efficax ; quæ non plus obsit quàm prosit, nisi purgato corpore sumatur. Dies isti, dies nuptiarum sunt, in quibus cœlestis pater fecit nuptias filio suo,

Coloss. 2.

 & ad

& ad eas vocauit multos: *Venite & videte*, inquit: *Filiæ Sion Regem Salamonem cũ diademate suo, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suæ.* Ad quas si quis ingredietur non habens vestem nuptialem, eiicietur foras. Hi sunt dies verè Halcionis, dum suos pullos excludit, in quibus omnium rerum pax & quies esse solet. Cessent igitur venti ambitionis, procellæ fori, æstus libidinis. Hi dies sunt vnicæ Phœnicis amoris igne accensæ; vt renouet immortalitatem suam prolisq́. suæ: nunc cœlestis Pelicanus ferit pectus suum, vt sanguine suo reficiat liberos suos: nunc Ciconia subiicit humeros: nunc extendit fœtui suo brachia: nũc cõgregat galina sub alas pullos suos. Ruamus ergo sub eas, nè postea iustè de nobis conqueratur: *Quoties volui congregare filios tuos, sicut congregat galina, & tu noluisti? etc.* (Mat: 23.) *Vox turturis audita est in terra nostra, tempus putationis aduenit, vineæ florentes dederunt odorem suum.* (Cant: 2.) Non igitur turbet, non perstrepat mundus. Tradũt Hebræorum Rabini in more veteri iudæis positum fuisse, vt ante diem festum paschæ, priusquàm agnũ manducarent paschalem, sanctificarent seipsos: eamq́. sanctificationẽ à prima luna incipere solitos, qua die itidem tabernaculum sanctificabatur: in eaq́. purgatione ac lustratione, vsq. ad quatuordecimam lunam paschæ in ciuitate sancta Ierusalem, quò tum frequentes eius lustrationis causa conueniebant

niebant, persistere solitos. Vnde etiam euenerat, vt de Christo Domino tali tempore frequentiùs, quàm vnquam aliàs consilium institutum fuerit. Non est autem credendum tantum apparatum, tantamq. religionem vmbratilis illius agni causâ institutam fuisse; verùm iam tùm in vmbra & signis fide hæc ipsa veritas sanctè colebatur ac celebrabatur: iamq. hic ipse agnus, qui tollit peccata mundi, tanta deuotione edebatur. Quòd si illi, qui à longè tanta mysteria salutabant, potiùs quàm illis fruebātur, ea tam reuerenter & castè venerabantur; quid nobis ipsum fructum tantæ messis complexis faciēdum est? qua pietate & religione tempus hoc transigendū? qua sanctitate & puritate vitæ colendū? quum eôdem nos vetustissimus Ecclesiæ vsus vocet, eôdem vetustissimi patres, Clemens Romanus, Ignatius, Epiphanius, cuius illa verba sunt contra Aèrium: *In diebus autem Paschatis, quando apud nos fiunt humi cubationes, dormitiones, castigationes, afflictiones, siccorum vsus, preces, vigiliæ, ac ieiunia, & omnes animarum salutes per sanctas afflictiones.* Quo eòdem nos totius orbis consensus trahit. Non degeneremus, obsecro, à maiorum nostrorum pietate & moribus: deponamus aliquantisper istos tam graues mundi, eiusq. occupationum rastros: respiremus paulò à dura ambitionis seruitute: extinguamus sitim auaritiæ: absit ebrietas, & commessatio-

Hær. 75.

nes,& alia quæ ad rem non pertinent: ſuccedant in eorum locũ vigiliæ, meditationes,conſcientiæ examen, ieiunia,eleemoſynæ, orationes,humi cubationes,aliæq. carnis mortificationes. *Egrediatur ſpõſus de thalamo ſuo,& ſpõſa de cubili ſuo.* Obliuiſcamur aliquãdo fori, obliuiſcamur rei familiaris, domus noſtra templum ſit, lectus noſter locus orationis, diuinum officium ſit refectio noſtra: probemus vtiq; nos aliquando Chriſtianos eſſe, ciues cœli, conciues ſanctorum, domeſticos Dei. *Debebatur quidem tantis myſteriis,* inquit S. Leo, *ita inceſſabilis deuotio, & continuata reuerentia, vt tales permaneremus in conſpectu Dei; quales nos in ipſo paſchali feſto dignum eſt inueniri. Sed quia hæc fortitudo paucorum eſt, vt dum carnis fragilitate auſterior obſeruãtia relaxatur, dumq; per varias actiones vitæ huius ſolicitudo diſtenditur; neceſſe eſt de mundano puluere etiam religioſa corda ſordeſcere: magna diuinæ inſtitutionis ſalubritate prouiſum eſt; vt reparandam mentium puritatem, paucorum dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia caſta decoquerent.* Et cùm totum annum partim in nihil agendo, partim in aliud agendo, partim in malè agendo conſumamus; ſaltem aliquot hos dies in benè agendo traducamus. Cùmq; ſemper noſtra, ac ne noſtra quidem, vt quæ in dies nobis relinquenda ſunt, curemus, nos ipſos aliquando curare in

Ioal: 2.

Serm: 4 de quad.

re in

re incipiamus. Deguſtemus cœleſtes voluptates, ſpiritualem vitam, internum gaudium; an fortè arridebunt: *Videte & guſtate, quàm ſuauis eſt Dominus*, prouocat nos pſaltes. Impoſsibile eſt illa placere poſſe, quæ quis nunquam expertus eſt. Audeamus modò aliquid: contingit ſomnum ſimulantem ſeriò obdormire. Occaſio parit & bonos & malos. An vbi ſemel cœleſtia bona cognouerimus, nunquam amare deſinamus. Quòd autem ſanctius tempus hoc ipſum ad operandã ſalutem expectemus: ego equidem non video, nec tota vidit antiquitas. Quem fructum tanti beneficii, huiusq́. temporis in die noſtra mala expectabimus, quando cœli mouendi ſunt & terra: quando acerbitas mortis noſtræ, huius mortis ſuauitate condienda erit: ſi tantum pretium noſtrum tali tempore neglexerimus? Hic enim vnus ſolus tutiſsimus clypeus eſt, quo omnia tela ignita aduerſariorum noſtrorum illo die excipienda nobis erunt. Hic eſt veſtitus fragrans ſicut odor agri, ſine quo non cognoſcit Iſaac primogenitum ſuum Eſau. Hic ſolus & vnicus aduocatus: hæ tabulæ, hæc chyrographa: hic patronus vltimæ cauſæ noſtræ, vltimi tribunalis noſtri. Qui quidem ſenſus & voluntas noſtra, etſi ſemper à nobis tali tempore requiritur; nunc tamen vel maximè impendentibus tot orbi Chriſtiano periculorum & diſcriminum nebulis, quæ grauem quandam tempeſtatem

Pſal: 33.

& calamitatem iam iam impendere polliceri videntur. Vbi enim eſt illa priſca chriſtiana virtus? vbi animus? vbi opes? & præſidia? vbi victoriæ? Nihil hoſtes chriſtiani nominis vel iocò concupiuerunt, quod ſeriò non conſequantur: vt piſces ſine aqua, ſic nos abſq. auxilo Dei nudi relinquimur.

Conuertimus enim tergum noſtrum contra Dominum, & ipſe conuertit faciem ſuam contra nos, & conſiderat in nouiſsimis noſtris. Ecce erectum eſt ſignum ſalutis, ſignum iubilei, ſignum fœderis & clementiæ, cuius præſentia frangit petras. Præoccupemus igitur faciem eius in confeſsione, & in pſalmis iubilemus ei. Tu verò magnanime Rex, ſis humilior cunctis lugentibus, caputq. hoc tuum Regium cinere conſperge: induêre cilicio pro purpura: pœnitentiam agas, & conuertaris ad dominum Deum tuum, corde perfecto, & ne adijcias vt pecces illi. Tum erumpet quaſi lumen iuſtitia tua, & erit manus tua ſuper caput inimicorum tuorum: tum afflues, & dilatabitur, anima tua: tum demùm dignus meditator mortis & paſsionis eius futurus es. Quod tibi, & nobis omnibus tribuat IESVS CHRISTVS. Amen.

IVSTVS IOSEPH.

siue in Iesu Christi Domini *nostri mortem & passionem* Stanislai Socolouii Meditationes.

VIde pater, vtrum tunica filii tui sit an non, fera pessima comedit eũ, bestia deuorauit Ioseph. Genes. 37.

HAEC EST DIES REdemptionis curationisq. nostræ, salutis ac instaurationis nostræ, in qua facta est magna salus in Isráèl. (*1. Reg. 11*) Hæc est dies æterni & à seculis præparati sacrificii, in quo consũmati ac perfecti sunt in sempiternum sanctificati omnes. (*Hebr. 10*) Hæc est dies iubilei, in qua latè fusèque aperta est porta verè aurea salutis & incolumitatis nostræ. (*Leuit. 25*) Hæc est dies mortis & funeris sacerdotis magni, oleo sancto vncti, quo mortuo extorres atque fugitiuos in patriam redire, seruos manumitti oportuit. (*Iosue 20*) Hæc item est dies illa à Zacharia prædicta, in qua auferenda fuit iniquitas terræ vno die: quem locum se non intelligere alicubi (*Zach. 14*)

Hebr. 9. teſtatur Rabbi Salomon. Et in qua item die ipſe æternus pontifex per amplius & perfectius tabernaculum,non manu factum, id eſt, non huius creationis, neque per ſanguinem hircorum & vitulorũ , ſed per proprium ſanguinem introiuit ſemel in ſancta,æterna redemptione inuenta. Qua eadem die, mors extincta , vita reſtaurata eſt : chyrographum peccati *Leuit. 25* conſciſum : iniquitas dimiſſa : ciuitas confugii no- *Lucæ 11.* centibus aperta : fortis armatus qui cuſtodiebat a- *Pſal. 84.* trium ſuum in pace,ſuperatus : miſericordia & veri- *Geneſ. 9.* tas obuiauerũt ſibi : iuſtitia & pax oſculatæ ſunt : aquæ diluuii deductæ: arcus æterni fœderis ſubleua- *Ioſue 10.* tus eſt : ſol conſtitit, & luna ſtetit in ordine ſuo : teſtamentum confectum: legata diſtributa:credita di- *Pſal. 84* miſſa : decreta ſublata. *Tuq; benedixiſti Domine terram tuam : auertiſti captiuitatem Iacob : mitigaſti omnem iram tuam:remiſiſti iniquitatem plebis tuæ: operuiſti omnia peccata eorum: auerſus es ab ira indignationis tuæ.* Hæc eſt deniq. illa dies, cui reliquæ omnium ſeculorũ ſeruierunt dies, & cuius cauſa conditæ ſunt. Huic diei ſeruiuit prima illa dies, quando immiſit Deus ſoporem in Adam,& eduxit de eius coſta *Geneſ. 2.* Euam: & in qua prima illa vox audita & credita eſt: *Geneſ. 3.* *Inimicitias ponam inter te & ſemen mulieris, & ipſum* *Ibid: 4.* *conteret caput tuum.* Huic ſimiliter diei ſeruiuit dies illa,in qua iuſtum Abel occidit inuidus frater Ca- *Ibid: 22.* in. Et illa item, qua Abraham colligauit Iſaac filium ſuum,

ſuum,poſuitq́. eum in altari ſuper ſtruem lignorum: extenditq́. manum ſuam,& arripuit gladium,vt immolaret filium ſuum, illudq́. audiuit: *Nunc cognoui quoniam time as me, & non peperciſti filio tuo propter me. Benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli, & velut arenam quæ eſt in littore maris*, ac vel in hoc ipſo officio tecum aliquando mutuum faciam ac cum genere tuo. Huic eodem modo diei ſeruierunt dies omnes illæ, quo primùm populus Iudaicus ſuperato mari ſubmerſoque Pharaone, ex ſeruitute Aegyptica in forti & potenti manu eductus, nouũ canticum cecinit domino. De qua præcepit Moyſes: *Mementote*, inquit, *diei illius*, *in qua egreſsi eſtis de Ægypto,et de domo ſeruitutis,quia in manu forti eduxit vos Dominus,eritq́; vobis dies ille cultu ſempiterno ſanctiſsimus*. Deinde, qua die ſaxũ aquam ſitienti populo dedit, eductumq́. eſt de petra mel, & oleum de ſaxo duriſsimo: *Petra autem* inquit Paulus,*erat Chriſtus*. Demùm, qua ſimiliter Moyſes ſerpentem exaltauit in deſerto, vt omnis qui illum aſpexerit, à morſu lethalis ſerpentis liberaretur. Vltimò, qua Ionas propheta requieuit in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus.

Exo: 14. & 15.
Ibid: 13.
Exo: 17.
Deut: 32.
1 Cor. 10.
Num. 21.
Ioann. 3.
Ionæ 2.

Etſi autem omnes iſtæ dies ſeruierunt huic diei; nulla tamen magis eam,non tam adumbrauit,quàm planè ad vnguem expreſsit,vt illa,qua iuſtum Ioſeph impii fratres in manus alienorum iniquiſsimè tradi-

Gen: 38.

Amos 2. derunt, ac pro pretio calceamenti vendiderunt, & *Psal 104* anguſtiauerunt animam eius: *Humiliauerunt in compedibus pedes eius, ferrum pertranſiuit animam eius.* *Gen. 37. & ſequ.* Captus eſt & circumuentus atque ligatus in illa die Ioſeph à fratribus: capitur atque ligatur & in hac noſter IOſeph CHRIſtus Dominus à gente & carne ſua: iudicatus eſt ille; iudicatur & hic: traditus eſt in manus alienorum ille; traditur & iſte: iniquo ære venditus ille; venditur & hic: anguſtiatus eſt; anguſtiatur & noſter: veſtis illius ſciſa & ſanguine conſperſa, præſentata eſt patri; laceratur itidem atque præſentatur & huius, hæc ipſa fœdè conſciſa & ſanguine conſperſa, in odorem ſuauitatis æterno patri eius humanitas: dictus eſt ille ſaluator vniuerſæ terræ Ægypti; factus eſt hic per mortem & paſsionem ſuam ſaluator totius mundi.

Qua ratione autem & modo vtrumque hoc factũ fuerit, ad doctrinam & conſolationem noſtram paucis hodierno die expendamus. *Sacramentum enim ſalutis,* inquit P. Leo: *non licet tacere, etiamſi nequeat explicari: Gaudendumq́; eſt nobis potiùs quàm erubeſcendum, quòd tantæ ſuperamur materiæ dignitate, de qua nemo humiliùs ſenſit, quàm qui putauit ſuffeciſſe quæ dixit.* *Serm: 7. de paſsi: Serm: 18 de paſs.* Poterimus tamen multa in eo qui nos cõfortaturus eſt, cùm præcipuè hoc tantum tantæ munificentiæ beneficium ab ipſomet grauiſsimis verbis vetamur tacere: *Terra ne operias,* inquit, *ſanguinem meum, neq; inueniat in te locum latendi clamor meus.* *Phili. 4. Iob 16.*

Vos au-

Vos autem audite cœli quæ loquar: audiat terra verba oris mei. Concrescat vt pluuia doctrina mea: fluat vt ros eloquium meum. Quasi imber super herbã, & quasi stillæ super gramina, quia nomen Domini inuocabo. Date magnificentiam Deo vestro: Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ eius iudicia. Deus fidelis & absq; vlla iniquitate: iustus & rectus: peccauerunt ei & nõ filii eius in sordibus. Deut: 32 Vos item Christiani, *hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo: humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Phil: 2. Vis enim amoris eius erga nos & pondus non tam discitur, quàm sentitur, ac stipite concusso omnes moueantur rami & palmites oportet; vt sic possitis cõprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, & sublimitas & profundum, crucis & passionum Christi Iesu saluatoris nostri Amen. Ephe: 2.

EVANGELIVM.

HAEc cùm dixisset Iesus, & hymno dicto egressus est cum discipulis suis, trans torrentẽ Cedron: & egressus ibat secundùm consuetudinem in mõtem Oliuarum. Secuti sunt

autem & diſcipuli eius: & tũc venit Ieſus cum illis in villam Gethſemani, vbi erat hortus: & introiuit ille & diſcipuli eius. Et cùm perueniſſet ad locũ, dixit diſcipulis ſuis: Sedete hîc donec vadam & orem: orate, ne intretis in tentationẽ. Et aſſumit Petrum & Iacobum & Ioannem ſecum: & aſſumpto Petro & duobus filiis Zebedæi cœpit contriſtari, pauere & mœſtus eſſe: & tunc ait illis: Triſtis eſt anima mea vſq. ad mortẽ: ſuſtinete hîc & vigilate mecum: & ipſe auulſus eſt ab eis, & progreſsus puſillum quantum iactus eſt lapidis, & poſitis genibus, poſitus eſt in terrã ſuper faciem ſuam, & orabat, vt ſi fieri poſſet tranſiret ab eo hora & dixit: Abba pater mi, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte: omnia tibi poſſibilia ſunt: ſi vis trãsfer hunc calicem à me: verũtamen nõ mea volũtas ſed tua fiat: et cũ ſurrexiſſet ab oratione, & veniſſet ad diſcipulos ſuos, inuenit eos dormientes præ triſtitia, & ait illis: Quid dormitis? & ait Petro: Simon dormis? ſic non potuiſti vna hora vigilare mecum? ſurgite, vigilate, & & orate, vt non intretis in tentationem: ſpiritus quidem promptus eſt, caro autẽ infirma: & ite-

& iterum abiit,& orauit eũdem ſermonem dicens : Pater mi, ſi non poteſt tranſire calix iſte niſi bibam illum,fiat voluntas tua: & reuerſus venit & inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati,& ignorabãt quid reſponderent ei : & relictis illis , iterum abiit, & orauit tertiò dicens eundem ſermonem. Apparuit autem illi angelus de cœlo, confortans eum, & factus in agonia prolixiùs orabat:& factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. Et tunc venit ad diſcipulos ſuos, & dixit illis:dormite iam & requieſcite:ſufficit, ecce appropinquauit hora,& ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum : ſurgite eamus, ecce appropinquauit qui me tradet.

IOSEPH.

CVmq. fratres illius in paſcendis gregibus patris morarentur in Sychem , dixit ad eum Iſraël: Fratres tui paſcũt oues in Sychimis, veni & mittam te ad eos, & vide ſi cuncta proſpera ſint, circa fratres tuos & pecora , & renuntia mihi quid agatur. Reſpondit Ioſeph. Præſtò ſum. Gen. 37.

THEORIA PRIMA.

EXit ſimiliter æterni patris voluntate, & noſter Ioſeph trans torrentem Cedron, vbi erat hortus, vt de torrente in via bibat, & propterea exaltet caput: vt filios Dei, qui erant diſperſi, congreget in vnum: vt ouem quæ perierat inueniat, in humeroſq. ſuos reponat, ac in ouile ſuum deferat.

Pſa. 109

Ioan: 11.

Lucæ 15

Miſeram autem illam ciuitatem atque Rempub. quam ille deſeruerit ſemel, & ex qua egreſſus fuerit. Nam vera ſimul pietas, religio, pax, concordia, conſilium, gaudium, angelorum cuſtodia, ſalus deniq. ac felicitas ipſa inde commigret, oportet. Probauerunt hoc Aſiæ regna, Aegyptus, Aphrica, ac non ita pridem Græcia: probauit vicina hæc noſtra Hungaria, plurimæque aliæ gentes: inprimis autem hæc ipſa, de qua præſens negotium inſtitutũ eſt, Ieroſolyma, vltimo ſuo occaſu experta eſt, aliiſq. exemplum dedit: quod vtinam nos ipſi probemus atque experiamur nunquam. Ita autem egreditur, vt omnem curam, ſolicitudinem, ſtudium in quærendis conſumat fratribus, omnemq. pœnam ac ſatisfactionem, quæ fratres manebat, in ſe recipiat: *Ipſe enim peccata noſtra portauit: diſciplina pacis noſtræ ſuper illum: ipſius liuore ſanati ſumus: percuſſitq; eum Dominus propter ſcelus populi ſui.* Quam ſatisfactionem ea parte illum accepiſſe atque perfeciſſe

A Deo derelinqui miſerrimum.

Vide Ioſephum de bello Iudaico li. 7: ra.

1 Pet. 2.

Iſaiæ 53

ciſſe teſtatur D. Petrus, quæ illius capax fuit: *Ipſe*, inquit, *peccata noſtra portauit*, ſed *in corpore ſuo*: omnia condiente, infinitæq. dignitatis pretium addente, ea quæ illi ſemper vnita præſens adfuit diuinitate: *Deus enim erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi*, inquit Paulus. *Uſus eſt autem tanquam inſtrumento*, inquit Cyrillus: *propria quidem carne ad opera carnis & infirmitates naturales, & quæ à vitio longè ſunt: anima verò ſua ad humanas & inuituperabiles ægrimonias. Eſuriſſe enim dicitur, laboreſq; ſuſtinuiſſe ex longis itineribus, pauoreſq; & timores, ac triſtitiam, & agoniam, & mortem, in cruce. Nullo quippè cogẽte ex ſeipſo poſuit animam ſuam pro nobis, vt & mortuorum & viuorũ dominetur, carnem ſcilicet ſuam pro omnium carne perſoluens. Verè donũ condignum: animam quoq; pro omnium anima vicem redemptionis faciens, quanquam & reſurrexerit iterum, vita naturaliter exiſtens vt Deus. In omnbus igitur*, inquit Sanctus Leo, *quæ ad Domini noſtri IESV CHriſti pertinent paßionèm, hoc Catholica fides tradit; hoc exigit; vt in redemptorem noſtrum duas nouerimus conueniſſe naturas: & manentibus proprietatibus ſuis, tantam factam vnitatem vtriuſque ſubſtantiæ; vt ab illo tempore quo ſicut humani generis cauſa poſcebat, in beatæ virginis vtero, verbum caro factum eſt: nec DEVM illum ſine hoc quod homo eſt, nec hominem ſine hoc liceat cogitare, quod Deus eſt.*

2 Cori: 4

Cyr: li: 32 Theſau: act: 10.

Leo ſer: 3 de paßi:

Exprimit quidem ſub diſtinctis actionibus veritatem ſuam vtraq; natura; ſed neutra ſe ab alterius connexione diſiungit. Nihil ibi abinuicem vacat: tota eſt in maieſtate humilitas: tota in humilitate maieſtas: nec infert vnitas confuſionem, nec dirimit proprietas vnitatem. Aliud eſt paſsibile, aliud inuiolabile: & tamen eiuſdem eſt contumelia cuius & gloria. Ipſe eſt in infirmitate, qui & in virtute: ipſe mortis capax, & idem eſt victor mortis. Suſcepit ergo totum hominem Deus, & ita ſe illi atque illum ſibi miſericordiæ & poteſtatis ratione conſeruit, vt vtraque alteri natura ineſſet, & neutra in alteram à ſua proprietate tranſiret. Sed quia diſpenſatio ſacramenti ad reparationem noſtram ante ſecula æterna diſpoſiti, nec ſine humana infirmitate, nec ſine diuina erat conſummanda virtute: agit vtraq; forma cum alterius communione, quod proprium eſt: verbo ſcilicet operante quod verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt: Vnum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniuriis: aliud ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, hoc naturam noſtri generis non relinquit. In noſtra igitur vt dixi humilitate contemptus eſt: in noſtra mœſtitudine contriſtatus: in noſtro dolore crucifixus.

Pœnitẽ: partes. Cùm autem veræ pœnitentiæ, ſint tres illæ notiſsimæ partes: contritio, internuſque animi dolor: confeſsio: atq; ſatisfactio; ab ea quæ prima eſt, contritione inquam, internoque animi dolore, non ſu-

am,

am, ſed noſtram, totiusque mundi inchoat pœnitentiam, dum cœpit contriſtari, pauere, & mœſtus eſſe. Quemadmodum enim quod non accepit, non ſanauit; ita qua parte ſui paſſus non fuiſſet, eam non curaſſet. Cùm autem prima & præcipua pars in homine animus ſit, ex quo omnia pendent ac profluunt, & vnde peccatum primum manauit; inde etiam eadem parte, primam ſimiliter pœnitentiæ partẽ, cor inquam contritum & humiliatum, quod Deus deſpicere non ſolet, ſuſcipiendam ſibi putauit, vt illud impleatur: *Verè dolores noſtros pertulit, & peccata noſtra ipſe portauit: ipſius liuore ſanati ſumus.* Diuina ſiquidem in Christo voluntas humanæ eius voluntati, ac reliquis inferioribus facultatibus immenſitatem primùm peccati; cùm illius quod origine contractum fuit, tum cæterorum omnium, quæ vnquam commiſſa ſunt, & quæ expianda fuerunt, illi obiecit: iuſtitiæ demum diuinæ exactam trutinam & ſeueritatem: iræ dei magnitudinem: tormentorum atque cruciatuum, quod genus merebatur humanum, vim: aſperitatem infamiamque mortis: quarum rerum magnitudinem dum humana voluntas & ſenſus apud ſe expendit, cœpit trepidare, pauere, contriſtari & mœſta eſſe. Nec enim diuina humanis præiudicârunt: nec humana diuinis cùm ita in idipſum vtraque conuenirent, vt in eis nec proprietas abſumeretur, nec perſona gemi-

Pſal: 50

Iſa: 53.

naretur: *Et possibile quidem fuit*, inquit Magnus Athanasius, *deitati prohibere perturbationem, sed noluit, vt similitudinem quoad nos haberet non dissolueret.* Quem affectum suum obscurum esse noluit; sed tãquam confessione quadã vel exempli, vel amoris & gratitudinis nostræ causa: vel ad conuincendum Basilidem & Marcionem, qui hæc omnia specie tantùm quadam potius, quàm re ipsa suscepta esse dicebant, extrà proferendũ esse putauit. Illis igitur planè Dauidicis verbis exclamat: *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ, vsque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia: Tristis est*, inquit, *anima mea*: neque vtcunque tristis, sed ita vt hæc ipsa tristitia morti proxima & similima esse videatur. Ab internis deinde ad externa seipsum transfert, quæ vti verus pontifex atque sacerdos, ab oratione firmissimo omnium tentationum clypeo, ac periculorum tranquillissimo & tutissimo portu incipit: *Orat verò*, inquit Chrysostomus, *ne causa simulatio esse putaretur: & sudores defluunt propter eandem iterum causam, ne dicant Hæretici, quòd anxietatem simulasset. Propterea & sudores, & guttæ sanguinis defluxerunt: & Angelus confortans eum visus est. Multa millia quoq; timoris indicia, ne quis diceret verba ficta fuisse; ideo & orat. Dicendo namq;: Si possibile est transeat; ostendit humanum: dicendo autem, Verùmtamen non sicut ego volo, sed sicut tu; ostendit* quid

Sinod. 6. actio. 15.

Psal: 68.

Mat: 26.

Euange: Mat: ca: 26.

quid ſit elegans & philoſophum, imbuens etiam natura in aduerſum trahente ſequi Deum. Quoniam quidem non ſufficiebat inſipientibus faciem oſtendere ſolam, etiam verba adiungit. Iterum, quia verba non ſufficiebant tantùm; ſed & res oportebat vt eas verbis coniũgeret, vt credant etiã qui vehementer contendunt, quia & homo factus eſt, & mortuus eſt. Si enim & dum hæc ſint, incredibile eſt hoc adhuc apud quosdam; multò magis ſi hæc minimè fuiſſent. hæc ille. Ita autem orat, vt ſimul omnium Chriſtianæ orationis partium, quod in omnibus factis ſuis ille facere ſolet, nobis perfectum exemplar atque Archetypum relinquat, ſiue tempus, ſiue locum, ſiue ſitum & habitum, ſiue modum & rationem, ſiue affectum ac denique effectũ ipſum illius ſpectes: *Oratio ſiquidem noſtra,* inquit D. Thomas: *præcipuè deſtinatur ad noſtram neceſſitatem & miſeriam ſubleuandam. Oratio verò Chriſti magis ordinatur ad inſtructionem & eruditionem noſtram. Nulla enim neceſſitas inerat ſibi orandi, qui ſimul cum patre aliorũ orationes exaudit: ſed quoniam omnis perfecta animorum inſtructio verbis & factis conſtat; ideo opere & ſermone nos Chriſtus orando inſtruit, vt nobis perfectæ orationis præberet exemplum. Nam etſi non ignorabat patrem ſibi ſemper adfuturum; tamen media oratione id futurum ipſe cum æterno etiam patre conſtituerat: Cùm ſibi,* inquit Hilarius, *non proficeret deprecationis ſermo; ad profectum tamen fidei noſtræ lo-*

Chriſti oratio, eſt noſtra inſtructio

Super c. 17. in Io: lectio. 1.

Libr. 10. de Trin.

 que-

Ioan: 11. *quebatur: quod ipse apertè docet: Ego sciebã quia semper me audis, sed propter populum qui circũstat dixi, vt credant, quia tu me misisti. Poterat Dominus*, inquit Augustinus, *in forma serui orare silentio: sed ita se exhibere patri voluit precatorem; vt meminisset se nostrũ esse doctorem.* Et alio loco. *Audis magistrum orantem, disce orare; ad hoc enim orauit, vt doceret orantem; quia ad hoc passus est, vt doceret pati: ad hoc resurrexit, vt doceret sperare resurrectionem.* Non igitur infirmitatis, vt Ariana putat impietas, fuit hæc oratio; sed virtutis & exempli. Locum verò inprimis exprimit, qui plerunque solus & desertus esse in priuata oratione debet: *Cùm oras*, inquit, *intra in cubile tuum.* Ideo se amouet ad iactũ lapidis ab illis, vt quos quondam gloriæ suæ inspectores habuit; eosdem & laboris, & sudoris, & agonis testes habeat. Tempus autem liberum, & à curis necessariis vacuum: *Media nocte*, inquit Dauid, *surgebam ad confitendum nomini tuo Domine. Mane mane astabo tibi Domine, & videbo &c.* Situm verò, cùm positis genibus orat, eiusque rei primus exemplum proponit, quod raró aliâs populum illum superbum Iudaicum facere solitum legimus: ac ne nunc quidem noui Iudaisantes Hæretici facere solent. Procidit demum in terrã super faciem suam: illam inquam *faciem, in quam desiderant Angeli prospicere*: secundùm enim nomẽ sacrosanctum illius rationẽ honoris & laudis eius esse

Aug: su per Ioan · Aug: in Psal: 56. · Math. 6. · Psal: 118 · Psal: 5. · Psal: 47

debere

debere, canit Dauid: proinde ipſe ad hunc eundem orationis ſitum ſuos prouocat: *Venite*, inquit, *adoremus et procidamus ante Deum: ploremus coram Domino qui fecit nos.* Quid faciet puluis & cinis? quo cultu & qua reuerẽtia ad orationem accedet, ſi pronus iacet ſol iuſtitiæ: excelſus ſuper omnes reges terræ: vnicus & dilectus filius Dei: ſplendor & imago ſubſtantiæ patris? Modum autem orationis ponit illum, vt primò voluntatem ſuam diuinæ ſubiiciat voluntati: *Pater ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte.* Si poſsibile, dixit non ignorans; quid enim Deo impoſsibile? ſed erudiens nos diuinam noſtræ præponere voluntati; hoc enim ſolum impoſsibile, quod Deus non vult, neque permittit. *Verùmtamen non vt ego volo, ſed vt tu.* vt Deus quidem voluntatis cum patre, vt autem homo eiuſdem infirmitatis nobiſcum. *Neq; ſimpliciter tamen* (inquit Hieronymus) *deprecatur calicem tranſire; ſed calicem iſtum, quem ſibi gens ſua propinare debuit, & perire.* Duplex porrò hoc loco, vt diximus voluntas in Chriſto cogitanda eſt, diuina & humana: vel vt Theologi loquuntur, ſuperior & inferior. Voluntatis humanæ eſt, aduerſa, & ea omnia quæ nocitura ſunt declinare, ac ad omnia aduerſa contrahi. Voluntatis autem diuinæ eſt hominem perditum curare, atque patri per omnia obtemperare. Vtramque hanc voluntatem exprimit, cùm inquit: *Verùmtamen non*

Pſal: 94

Hebr: 1.

Orationis modꝰ

Voluntati noſtræ diuina præponenda.

Volũtas Chriſti duplex.

mea

mea volũtas, sed tua fiat: quæ nihil vult, nisi quod est optimũ: *Suam*, inquit Ambrosius, *ad hominem retulit, patris ad diuinitatem; voluntas enim hominis temporalis, voluntas diuina æterna.* Et ante Ambrosiũ Athanasius: *Duas*, inquit, *voluntates hîc ostendit: Unam quidem humanam, quæ est carnis: alteram verò diuinam. Et humana quidem propter infirmitatem carnis recusat passionem: diuina autem eius prompta. Sicut & Petrus audiens de passione formidauit, & dixit: Propitius tibi sis Domine. Increpauit autem eum Dominus dicens. Vade retro me Sathana, scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt; sed quæ hominis. Ita & hîc intelligitur. Factus quippe in similitudinem hominum, recusat passionem* vt *homo. Deus verò existens, & secundùm essentiam diuinam impassibilis, promptè acceptam tulit passionem, & mortem, eò quòd impossibile erat teneri illum à morte. Vnus enim cùm sit idem ipse in vtraque natura, loquitur interdum quidem congruentem humanitati, interdum verò diuinitati congruentem exprimit vocem: Habuit enim*, vt ait Cyrillus, *in vtrisq; potestatem. Dum ergo dicit: Non mea voluntas fiat: non mea, hoc est humanæ naturæ, dixit. Et ego enim nunc sicut homo loquor. Dum verò dicit, tua, illam quæ communis est (inquit) mihi verbo & tibi patri. Patris itaque & filii secundùm quod verbum est, vna est voluntas propter vnitatem essentiæ, secundùm S. Gregorium*

Ambro. lib. 2. ad Gratia.

Libr. de Trini. & incarnatione Sino: 6. ses: 10.

Mat: 16.

Acti. 2.

Sino: 6. acti: 18.

Nisse-

Nissenum sic inquientem: Loquitur enim tanquam ex homine, quod nostræ infirmitati competit, ille qui nostras passiones proprias fecit. Adiungit deinde secundùm vocem excelsam, & Deo dignam voluntatem ratam magis fieri, quàm hominis pro salute hominum volens. Qui enim dixit: Non mea, humanum hoc sermone significauit: adiungens autem tua, ostendens coniunctionem suæ ad patrem deitatis, cuius nulla est voluntatis differentia propter communitatem naturæ: Prima enim petitio infirmitatis est, inquit Sanctus Leo: *secunda virtutis. Illud optauit ex nostro, istud elegit ex suo, fiat voluntas tua, vt superiori voluntati cedat inferior.* Hæc vox fideles instruxit: martyres coronauit: virgines tenet: erigit afflictos: mœstos solatur: sed & Isaac in causa simili, totam voluntatem suam reiecit in voluntatem patris: *Ecce ignis, ecce ligna.* Non hoc igitur fortitudinis est non ingemiscere, non contrahi; sed illud, voluntatem suam voluntati diuinæ statim subiicere. Et hoc quidem primum & summum est christianæ orationis documentum: Secundum autem illud, ita orare vt in oratione & meditatione nostra actionis & officii obliuiscamur nunquam: ita speculationi & deuotioni vacandum esse, ne ipsa actio atque debita officii functio deseratur; ita actioni incumbendnm, ne oratio negligatur; sed vt potiùs oratio actionem, & actio orationẽ alternis vicibus excipiat. Quanquam

In serm: aduers9 Apolin.

Gen. 22.

In oratione, actionis et officii nostri nunquam obliuiscamur.

autem omnibus hoc tale exemplũ relictum esse voluerit; inprimis tamen illis, qui partes eius & vicariam quasi operam in terra gerere debebant, Episcopis atque regibus inquam; ita eos debere orationi vacare, vt officium non negligant; ita res gerere, vt semper ad orationem recurrant: nam & vota ociosis non prosunt, & conatus omnes nostri sine Deo irriti sunt, inutilisque omnis labor. Cùm autem secũdùm vitã nihil charius principibus esse debeat; quàm salus & securitas suorum, quocunque loco atq. fortuna ipsi fuerint; ideò secũdùm Deum eiusq. sacrosanctum cultũ, non aliô potiùs spectare debent, quàm ad suorum salutẽ & incolumitatem. Et proinde hoc loco Christus Dominus & magister, toties repetitis vicibus interpellata oratione suos inuisit, conuenit & solatur, sed non eundem erga se quod sæpe fit (aliorum instructionis causa, ne à simili officio deterreantur,) inuenit affectum, quem ipse adfert. Illo enim orante & sanguine sudante, isti dormiunt. Fit enim plerunque, vt laborante Christo, eiusq. ecclesia, Apostoli Apostolicique viri altum soporem dormiant, ac in maximo periculo plurimùm securi sint, suasq. interim importunè voluptates explere ac commoda quærere velint. Quos tamen excusat potiùs quàm accusat Dominus: & PETrum quidem primò, vt pote illum, qui plurima de se paulò antè pollicebatur: deinde reliquos omnes: Quid inquit dormitis?
Si-

Simon non potuiſti vna hora vigilare mecum: ſurgite & orate, ne intretis in tentationem, commune periculum eſt: ego vobis vigilo, vobis oro: vigilate & vos mecũ: orate mecum, vt & vos vincatis. Tempus hoc non ſomnum poſtulat;ſed vigilantiam & intentam deprecationem: non niſi vigilantibus contigit victoria: adeſt articulus tempeſtatis: filius hominis traditur. Nam ſpiritus quidem ad pollicendum promptus eſt: caro autem infirma ad præſtandũ: debilis ad pugnandũ. Ne igitur ſpiritum obruat caro, vigilandũ eſt,& ſpiritus auxilio diuino fultiendus. *Caro inquit infirma.* Carnis noſtræ defenſio, idq́. à iudice futuro profecta. Nemo igitur deſperet propter carnem: nemo præſumat propter ſpiritum: audax enim plenaq́. periculi res eſt, magnum quid de ſe apud Deũ temerè polliceri, aut liberiùs loqui, facilè talis animus ſuccumbit. Probatum hoc eſt in martyribus, illos facilè tormentis ceſsiſſe, qui magna quædam iactabant: probatum in virginibus: probatũ in ipſo populo Dei, cuius illæ fuerũt voces: *Quæcunque præcepit Dominus nobis, faciemus*: neque tamen earum rerum quas pollicebãtur, fecerunt quicquam: *Noli, inquit, altum ſapere, ſed time. Ne te iuſtifices ante Deum: quoniam agnitor cordis ipſe eſt*, inquit Eccleſiaſtes. Quod idem Petro hoc loco eueniſſe videmus. Ignoſcit tamen bonus præceptor ex infirmitate errantibus: *Erant enim oculi eorũ*, inquit

Infirmitas carnis noſtræ excuſatur.

Rom: 11.

Eccle. 2.

Euangelista, *grauati præ tristitia*; non præ malitia aut socordia. Quod idem & nobis eueniet, si modò malignè non peccemus: & si infirmitates nostras in sinu misericordiæ eius condiderimus. Modica enim pœna pro magno delicto sufficit benigno patri. Quid si tumidus & inflatus minister Euangelicus quis, tunc Petrum ac reliquos discipulos inuenisset, sudante & agonizante Domino, idque in communi periculo dormire, quas ille turbas dedisset? quantū in Petrum & reliquos debacchatus fuisset? Verùm, *charitas benigna est, patiens est, non æmulatur, non agit perperam: omnia suffert.* Scelus nec misereri scit, nec misericordiam mereri: neq. enim se infirmitate circumdatum videt, vt aliis compatiatur, in aliisque illud officium requirit semper, à quo ipsum alienissimum est. Fœdum vitium est, temerarium iudicium. Verùm de secundo orationis documento satis superque. Tertium illud est, vt sæpius perseueranter ac iteratim oremus: ter enim eundē sermonem ipse orat; vt & nos hoc idem faciamus. In quo quidem videre est miram nostri seculi hæreticorum cœcitatē, qui post tantum tam insigne orationis repetitæ exemplum, eos ridere audent, qui easdem preces sæpius repetunt, ad eamq. rem vetustissimo more πινακάσ siue indices quosdam, vulgò coronas dictas, habere solent. Cùm & Dauid toties suum illud, Miserere mei, repetierit: & publicanus sæpius pe-

1. Cor. 13

Hebr. 9.

Oratio sæpius repetita, deo accepta.

Coronæ.

ctus ſuum tundat, Deumq́; propitium ſibi inuocet: quod idem ipſum Dominum nunc facere videmus. Et modus quidem orationis talis fuit. Affectus autem, quem ego ſpiritum & animam orationis eſſe ſtatuo, quis maior potuit eſſe quàm ille? *Et factus* inquit, *in agonia prolixiùs orabat.* Agoniã Græci, in quibus Damaſcenus, definiunt, φόβον διαπτώσεως ἤγουν ἀποτυχίας, id eſt, metum & timorem inſignis caſus & defectionis, qualis ſolet accidere, mortẽ animo contuentibus: & qualem aliquando Alexandrum Magnum cum Dario, extremo conflictu congreſſurum perſenſiſſe aiunt. Non mirum eſt autem agonizare illum, cui cum ipſa morte, mortisq́ue auctore Diabolo, atque omnium ſeculorum peccatis, vno conflictu congrediendũ fuit. Inſiſtit hoc loco Chryſoſt. ac eos omnes, qui inuitũ & nolentem paſſum aiunt, notat. *Tanta beneficia per crucẽ et facta ſunt & fiunt, & non vult crucifigi. Dicito mihi, & quis ergo hoc dixerit? Si autem non volebat, quis ei neceſſitatem fecit? quis vim intulit? vt quid autem & præmiſit prophetas annuntiantes, quòd crucifigeretur, dum crucifigendus non erat, nec volens hoc pati? Vt quid autem & calicem vocat crucem, ſi vtiq; nolebat crucifigi? Hoc enim oſtendens eſt, quantũ deſiderium circa hanc rem habuit. Quemadmodum enim ſitientibus calix ſuauis eſt; ita & eidem crucifigi. Propter quod & dicebat: Deſiderio deſideraui hoc Paſcha manducare vobiſcũ,*

Lucæ 15.

Chryſ. in ſer. pater ſi poſſibile ẽ &c. 6. Sino: actio: 8. Chriſtus ſpõtè & volẽs paſſus.

non quasi simpliciter hoc dicens; sed propter causam hanc, eò quòd post vesperum crux eum susciperet. Quia ergo gloriam hanc rem vocabat, & discipulum increpabat, eò quòd eum prohiberet, & bonũ pastorem se ex hoc ostendebat, quòd occideretur pro nobis, & desiderio desideraße hanc rem dicebat, & sponte ad hoc veniebat, quomodo rogat hoc non fieri? Si autem non volebat, quid difficile erat prohibere ad hoc venientes? Nunc autem & vides eum accurrentem in hanc rem. Cùm enim super eum venirent, dixit: Quem quæritis? qui dixerunt: Iesum. Ait: Ecce ego sum. Et abierunt retrò, & ceciderunt in terram. Qui igitur eos priùs excœcauerat, & ostenderat quia poterat aufugiße, tũc seipsum tradidit; vt discas, quòd non neceßitate, neq; vi, neque per Tyrannidem irruentium nolens hoc sustinuit; sed sponte, & volens, & præeligens, & olim hæc dispensans. Ideo Prophetæ præmittebantur, & Patriarchæ prædicabant, & verbis & rebus crux præfigurabatur. Etenim Isaac occiso, crucem nobis demonstrabat. Vnde & dicebat: Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum, vidit & gauisus est. Ergo Patriarcha quidem gauisus est videndo imaginem crucis, ipse verò recusabat ipsam rem. Hæc Chrysostomus. Amoris ergo & œconomiæ, non fugæ aut detrectationis, hic est sudor: *Et factus est sudor eius,* inquit Euangelista, *sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Tali rore omnis iustitia crescit, sudore

Ioan: 8.

& san-

& ſanguine morbos medicus iſte curat, quod & ipſi medici nonnunquam facere ſolent. Diſcant autem Ariani, qua parte tædeat, qua paueat, qua agoniſet, quòd non alia, quàm ea qua ſudat, qua ſanguinem fundit, quod carnis eſt proprium: niſi enim ille ſudaſſet, niſi agoniſaret, niſi multa ſigna infirmitatis noſtræ edidiſſet; nunquam verus homo putaretur: nunquam Diabolus longè inferior armatus, cum tali duce & imperatore, in certamen deſcendere auſus fuiſſet. Mutat igitur veſtitum, mutat arma potentiſsimus Achab, vt hoſtem prouocet, illique animum addat: ſed ne Iudæi quidem ipſi, ſi plané & diſtinctè eum Dominum gloriæ cognouiſſent, tantum ſcelus in eum admiſiſſent. Sudat autem toto corpore, vt ſint pares contritioni lachrymæ: *Hic enim qui omnium dolores portauit, non ſolis oculis, ſed quaſi omnibus membris*, inquit Bernardus, *fleuiſſe debuit; vt totam noſtram maſſam ſanaret.* Non ſimpliciter autem guttis, ſed θρόμβοι id eſt, maioribus quibuſdam ſanguinis portionibus, eum ſudorem, ob eius magnitudinem, Euangeliſta comparat. Sub graui pondere largus ſudor. Nemo dicet quenquam ſanguine ſudaſſe: nemo ſiquidem omnium omnia peccata portauit: nemo omnibus meruit: nemo pro omnibus ſatisfecit: nemo cum potentioribus hoſtibus congreſſus eſt: nemo tanti amoris flamma exarſit: nemo merum calicem iſtum bibit;

1 Cor: 2.

Chrūs omnibus membris fleuit.

bibit; nam cæteri hoc calice conditum & temperatum biberunt calicem ſuum: in hoc vno omnes ſancti crucifixi : omnes mortui : omnes ſepulti : omnes excitati : acceperunt illi coronas,non dederunt: dederunt exempla patientiæ,non dona iuſtitiæ. Nouo nec dum trito curriculo hic agoniſta inceſsit: in nouam arenam hic pugil nouo agone ingreſſus eſt : in nouo igitur labore, nouus ſudor teſtis noui doloris, noui amoris , noui certaminis. Quis talem tantumque affectum ſuſpicatus fuiſſet, niſi hæ tantæ tamque largè effuſæ ſanguinis guttæ eum foras prodiiſſent ? omnium dolorum remedium debebat eſſe iſte dolor. Diſcamus ergo & nos mori : diſcamus ſimili certamini nos accingere ; nam eiuſdem agonis pars cuique noſtrum aliquando ſubeunda incumbit: *Luc: 23* Si enim hæc facta ſunt in viridi , in arido quid fiet? Qui à ſerpente, Emoreo dicto,icti ſunt, ſanguine ſudare dicuntur: genus humanum à ſerpente paradiſi ictum , à ſerpente exaltato in deſerto ſanatur & cu- *Thrē: 2.* ratur. O vos igitur omnes qui tranſitis per viam,attendite & videte, ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor iſte: quaſi mare contritio eius.

Hæc igitur fuit prima tinctura veſtium iuſti Ioſeph : hæc prima veſtimenti eius ſanguine conſperſio. Quid pro noſtris peccatis nobis faciendum eſt, cùm pro alienis hic qui peccatum non fecit, tanto & tam inuſitato ſudore ſudat ? Diſcamus vitia fuge-

re,

re: admiſſa ſanguineo ſudore expiare. Tu verò pater omnipotens, vide vtrum hæc ſit tunica filii tui an non? Et affectus quidem orationis talis fuit. Effectus autem quis & qualis? *Clamabo per diem & non exaudies*, inquit apud Dauidem, *& nocte & non ad inſipientiam mihi. Tu autem in ſancto habitas, laus Iſráel. In te ſperauerunt patres noſtri, ſperauerũt & liberaſti eos. Ad te clamauerunt & ſalui facti ſunt: in te ſperauerunt, & non ſunt confuſi.* Vtque compleatur illud, quod prædixit idem Dauid. Minuendum eſſe noſtra cauſa paulò minùs ab Angelis, quẽ adorant omnes Angeli Dei: & item vt doceatur, in qua natura orauit, atque ſudauit: in qua tædebat, pauebat, mœſtus fuit. Ideo apparuit illi Angelus confortans eum, quod præclarè explicat Epiphanius. *Inſilientes verbi captores ſtatim tanquam occaſionem contra inimicum adepti addentes aiunt. Cernis quia egebat auxilio Angelorum; confortabat enim eum Angelus (in agonia namq; ipſe factus eſt) & neſciunt, quia niſi habeat hæc omnia. Et illud: Non mea voluntas ſed tua, & niſi fluctuaret, & niſi ſudor ei factus fuerit ex corpore profluens; vtique putatio Chriſti carnalis aduentus, & rationabiliter à Manichæis, & Marcioniſtis, quæ ſecundùm phantaſiam eſt æſtimatio, caſſa cantatur & non veriſſima. Hæc autem omnia præmuniens, vitam noſtram diſpenſatiuè ſuſcepit, quaſi humanæ ægrimoniæ narrationes habens, & non ſimula-*

Pſal: 21.

Pſal: 8. *Hebr. 2.*

Serm 69 contra Marcio:

tione, ſed veritate dixit: Non mea voluntas; vt oſtendat carnis ſubſtantiam veram, & redarguat eos, qui dicunt, mentem humanam eum non habere: itemq́; redarguat eos, qui non dicunt carnem eum habuiſſe. Omnis enim diuinus ſermo ſtans inter filios tenebrarum, redarguit tenebras: illuminat autem filios veritatis. Cerne verò quanta vtilia ſunt in iſto ſermone. De incorporalibus non procedit ſudor: dum verò hoc fieret, oſtendit veracem carnem, & non æſtimationem ex carne in deitate coadunata: citra animam & mentem nō fit agonia: fluctuantem autem eo oſtendit animam & corpus & mentem in vnum gerere vnde agonia fiat. Itemq́; cùm dicit: Non mea voluntas, ſed tua; oſtendit verè mentem humanam, ſed ſine peccato. Hæc Epiphanius. Qua autem conſolatione, aut qua ſpe Angelus illum ſolatur? Non alia certè, quàm illa, quæ olim prædicta eſt ab Iſaia propheta: *Si poſueris pro peccato animam tuam, videbis ſemen longæuum, & voluntas Domini in manu tua dirigetur.* Et à Dauide: *Edent pauperes & ſaturabuntur & laudabunt Dominum, qui requirent eum: viuent corda eorum in ſeculum ſeculi. Reminiſcentur & conuertentur ad Dominum vniuerſi fines terræ. Et adorabunt in conſpectu eius vniuerſæ familiæ gentium.* Et hæc quidem Ioſeph, dum quærit fratres pro fratribus. Nunc quid viciſsim faciant fratres, quid agant, quæ cōſilia captent, num eadem de Ioſepho cogitent, eademnè ſolicitudine ſint, num mutuū reddant? videamus.

Iſaiæ 53.
Pſal: 21.

EVANGELIVM.

SCIEBAT autem & Iudas, qui tradebat eum locum, quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cùm accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc cum laternis & facibus & armis: & adhuc eo loquente, ecce Iudas Iscariotes vnus de duodecim venit, & cum eo turba multa cum gladiis & fustibus, missi à Principibus Sacerdotum, & scribis & senioribus populi. Qui autem tradidit eum, dedit illis signum dicens. Quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite cautè: & qui vocabatur Iudas vnus de duodecim antecedebat eos, & appropinquauit Iesu, vt oscularetur eum. Et cùm venisset, statim accedens ad Iesum, dixit: Aue Rabbi, & osculatus est eũ. Iesus autem dixit illi: Amice ad quid venisti. Iuda, osculo filium hominis tradis? Iesus itaq. sciens omnia, quæ ventura erant super se, processit & dixit eis. Quem quæritis? Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eũ ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum; abierunt re-

trorſum,& ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos,quem quæritis?Illi autem dixerunt : Ieſum Nazarenum. Reſpondit Ieſus: Dixi vobis quia ego ſum. Si ergo me quæritis, ſinite hos abire, vt adimpleretur ſermo quem dixit : Quos dediſti mihi pater non perdidi ex eis quenquam. At illi tunc acceſſerunt, & manus iniecerunt in Ieſum,& tenuerunt eum. Videntes autem hi, qui circa ipſum erant, quod futurum erat dixerunt ei. Domine ſi percutimus in gladio ? & ecce vnus de circumſtantibus ex his, qui erant cum Ieſu, Simon Petrus habens gladium extendens manũ, eximit gladium ſuum, & percuſsit ſeruum principis ſacerdotum, amputauit illi auriculam eius dexteram. Erat autem nomen ſeruo Malchus.Reſpondit autem Ieſus ait : Sinite vſque huc, & cùm tetigiſset auriculam eius ſanauit eum. Dixit ergo tunc Ieſus Petro : Conuerte gladium tuum in vaginam in locum ſuũ ; omnes enim qui acceperint gladium,gladio peribunt. Calicem quem dedit mihi pater non bibam illũ? An putas quia non poſſum rogare patrem meum, & exhibebit mihi modò pluſquàm duodecim

decim legiones Angelorum? Quomodo ergo adimplebuntur ſcripturæ, quia ſic oportet fieri? Erat in illa hora reſpondēs Ieſus dixit turbis, & ad eos qui venerant ad ſe Principes Sacerdotum, & magiſtratus templi & ſeniores: tanquam ad latronem exiſtis cum gladiis & fuſtibus comprehendere me. Quotidie eram apud vos, ſedebam in templo docens, & cùm quotidie vobiſcum fuerim in templo, non extendiſtis manus in me, & non me tenuiſtis: ſed hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. Hoc autem totum factum eſt, vt adimplerentur ſcripturæ Prophetarum. Tunc diſcipuli eius relicto illo omnes fugerunt. Adoleſcens autem quidam ſequebatur eum amictus Syndone ſuper nudo, & tenuerunt eum. At ille relicta Syndone nudus profugit ab eis. Cohors autem & tribunus & miniſtri Iudæorum cōprehenderunt IEſum, & ligauerunt eum, & adduxerunt ad Annam primùm. Erat enim ſocer Caiphæ, qui erat Pontifex anni illius. Erat autem Caiphas qui conſilium dederat Iudæis, quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem IESVM

Simon Petrus, & alius diſcipulus. Diſcipulus autem ille erat notus pontifici: & introiuit cũ Ieſu in atrium pontificis. Petrus autem ſtabat ad hoſtium foris. Exiuit ergo diſcipulus alius, qui erat notus pontifici, & dixit oſtiariæ, & introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla oſtiaria: Nunquid & tu ex diſcipulis es Domini iſtius? Dicit ille: non ſum. Stabant autem ſerui & miniſtri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant ſe. Erat autem cum eis & Petrus ſtans, & calefaciens ſe. Pontifex ergo interrogauit Ieſum de diſcipulis ſuis, & de doctrina eius. Reſpondit ei Ieſus: Ego palam locutus ſum mundo. Ego ſemper docui in Synagoga & in templo, quô omnes Iudæi conueniunt: & in occulto locutus ſum nihil. Quid me interrogas: Interroga eos qui audierunt, quid locutus ſum ipſis: ecce hi ſciunt, quæ dixerim ego. Hæc autem cùm dixiſset, vnus aſsiſtens miniſtrorum dedit alapam Ieſu dicens: Sic reſpondes pontifici? Reſpondit ei Ieſus: ſi malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo. ſi autem bene, quid me cædis? Et miſit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem.

Ioſeph.

IOSEPH.

PERRexit itaque Ioseph post fratres suos, & inuenit eos in Dothain. Qui cùm vidissent eum procul antequã accederet ad eos, cogitauerunt illum occidere, & mutuò loquebantur: Ecce somniator venit. Venite occidamus eum, & mittamus in cysternam veterem, dicemusque: Fera pessima deuorauit eum; & tunc apparebit, quid prosint somnia sua. Inuenit Ioseph vir errantem in agro, & interrogauit, quid quæreret: Respondit, fratres meos quæro: indica mihi vbi pascant greges. Dixitque ei vir: recesserunt de loco isto, audiui eos dicentes, eamus in Dothain. Gen. 37.

THEORIA SECVNDA.

INDICAT vir iste ex animo Iosepho fratri fratres, adest sceleratæ turmæ sceleratior dux Iudas, domesticus lupus, homo pacis, conuiua, qui dulces simul hac eadem vespera cum magistro manducabat panes: adest autem non solus, sed cum cohorte & ministris, cum gladiis & fustibus & armis: *Incumbit enim virtuti seculi, qui desperat de auxilio Dei* (dicebat HIEronymus) non tam vt indicet, quàm vt potiùs fratrem fratribus prodat. Constituitur locus

Psal 40 Iudæ scelerata proditio

cus & tempus fraudis: dux ſceleris progreditur: pro indicio oſculo & ſalutatione more veteri ſæuiore omnibus telis abutitur: *Aue* inquit, *Rabbi, & oſculatus eſt eum.* Pignore amoris vulnus infligit: oſculum aulicum an ſycophanticum potiùs: oſculatur à doloſo, qui dolũ non fecit: à mendace veritas, ab hypocriſi ipſa ſinceritas. Et impletũ eſt illud: *Homo pacis meæ in quo ſperaui, magnificauit ſuper me ſupplantationem. Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum & ipſi ſunt iacula. Corripiet me iuſtus in miſericordia,* inquit Dauid: *oleum autem peccatoris non inpinguet caput meum.* Apertè odiſſe, quàm fronte occultare ſententiam magis ingenuum eſſe, teſtatur Ethnicus homo. Fœdum ſcelus hypocriſis, quæ aliud dicit & aliud facit: & in qua tanquam in vulpe nihil præter extremam pellem bonum eſt. Se tamen nihil inuito & inſcio fieri indicat noſter Ioſeph, dum & fraudem Iudæ denuntiatione, (*Ad quid veniſti amice*) & vim turbę caſu & proſtratione prodit: *Amice*, non qui me diligas, ſed quem ego tamen diligo. *Ad quid venis*: ſi amicus, quorſum turba; ſi inimicus, quorſum oſculum: hæret buccella panis mei in ore tuo: cur tanta amicitia abuteris, & non potiùs vteris Iuda? non Apoſtolici ordinis ſocietas, non ſacramentorum communio tibi denegatur; clementia inuitat: ſalus pulſat: ad vitam vita te reuocat: non latent tuæ artes: patent tua conſilia: oſculo tradis filium hominis,

Pſal. 40

Pſal. 54

Pſa. 140

oſculo

oſculo amaro, oſculo inſidioſo, oſculo inimico, me ſciente & volente; imò cum æterno patre ita iubente & ordinante fiunt hæc omnia. Quod vt & tu, & alii omnes intelligant indicium tuum, oſculum tuum, ſalutatio tua irrita eſt: prodis & lateo: tenes & non capior: trador & offeror, meo potiùs patriſque æterni, quàm tuo ſcelere aut indicio, idque tua cauſa; ſi modò amicus potiùs quàm amicitiæ ſimulator eſſe velis: *Non eſt conſilium contra Dominũ, niſi in caput proprium:* non tuis fraudibus talis oblatio debetur: conuertere, pœnitentiam age, confiteâre, peccaui tradens ſanguinem iuſtum: quod tamen paulò póſt necquicquàm facies. Minus eſt peccatum tuum, quàm vt veniam mereri non poſsit: *Volo, mundare;* ſaluus ſis: *remittuntur tibi peccata multa*, modò diligas multùm: & vbi abundauit iniquitas, ſuperabundet charitas. Reliquias & veſtigia ſanguinei ſudoris tua cauſa largè effuſi, aſpice, & adora: Offeror, non quia tu, aut cohors tua, ſed quòd ipſe volui: Confecta ſunt omnia, amice. Molle verbum emollit animum, conuertere & pœnitentiam age.

Prou. 21. *Math: 8.* *Lucæ 7.*

Quid adhæc Iudas? tacet. Cur ita? Amori pecuniæ, vilis omnis affectio: Mala mens, malus animus. Comprehenſus eſt peccator in conſiliis ſuis. Incidit in laqueũ quem fecit: *Mentita eſt iniquitas ſibi.* Perditio ergo tua ex te ô Iuda, ſalus autẽ ex Deo tuo.

Amori pecuniæ vilis omnis affectio. *Pſal: 26.*

Cõuocent ſimiliter licet Ariani Synodos ſuas: cõ

ſpirent, ſexcentis fœderibus muniãt capita ſua: mille conſcribant libros contra Dominũ & contra Christum eius; capientur tamen ipſi in conſiliis ſuis: in laqueum quem parant incident ipſi. Efficitque diuina virtus, vt omnis illa ſignificatio Iudæ irrita ac euanida eſſet: nec quicquam earũ rerum, quas faciebat Iudas, quiſquam cernere potuerit. Nõ faces, nõ laternæ profuerint quicquam: *Cæca enim eſſe nocentium conſilia*, inquit Statius: *ſemper timidum ſcelus*: *Sole non lucente nox eſt*: *Etiamſi reliqua omnia luceant ſydera; etiamſi omnes faces omnia lumina accendantur*, inquit Clemens Alexandrinus. *Chriſtus non agnoſcitur, niſi ipſe luceat*: *Et in lumine*, inquit, *tuo videbimus lumen.* Ac ne ipſum quidem adextremũ Iudã rectè Dominum agnouiſſe, à quibuſdam traditum eſt.

Statius. *Pſal: 35.*

VT autem irritas fraudes proditoris eſſe docuit; ita deinceps demonſtrat, neque vim, neque præſidia vlla contra ſe quicquam valere poſſe, niſi quantùm ipſe velit & permiſerit. Offert ignitur ſeipſum, ac inquit: *Quem quæritis? Reſpondent illi: Ieſum Nazarenum.* Saluatorem ſe quærere dicunt, perditi homines; qui infert: *Ego ſum.* Eunt iſti retrorſum, & cadunt in terram, ac tanquam puluis à facie venti diſperguntur: *A facie Domini mota eſt terra, à facie Dei Iacob. Qui conuertit petram in ſtagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Tangit ille*

Pſal: 113. *Pſa. 143.*

mon-

montes & fumigant. Vadent & cadent retrorſum, inquit Iſaias: *Et coterentur & illaqueabuntur & capientur. Et factus eſt illis Dominus, ita vt prædictum fuit, in lapidem offenſionis & petram ſcandali.* Simili ruina aliquando cecidit Lucifer, nec erectus eſt Pharao, item Achab, & poſt Manichæus, Arius, Sabellius, Macedonius, & nunc alii infiniti. Tali caſu ne cadamus vnquam, precemur hũc ipſum Ieſum Chriſtum omnes. Erexerunt ſe iſti, erigat item & Ariana perfidia; & quos mœror, pauor, oratio, ſudor, agonia Chriſti deiecit, vt ſolùm hominem eſſe credant; hæc ipſa tanta virtus quæ iſtos ſtrauit, erigat & corrigat. Cecidit Iudas, & non eſt, qui ſubleuet eum.

Iſaiæ 28.

Iſaiæ 8.

Iterũ ſe offert fratribus Iuſtus Ioſeph: *Quem quæritis?* inquit. Inclamant iſti: *Ieſum Nazarenum*. Reſpondet ille. *Dixi vobis, quia ego ſum: ſi ergo me quæritis, ſinite hos abire*: vnus enim quem quæritis, pro omnibus ſaluandis abundè ſufficit. Captus imperat: vinctus vincit: traditus tenet: in medio inimicorum dominatur: ſuorum obliuiſcitur nunquam; vt impleatur ſermo: *Quos dediſti mihi pater, non perdidi ex eis quenquam. At illi tum demùm vbi ipſe voluit, acceſſerunt, & manus iniecerunt in Ieſum, & tenuerunt eum: Suſceperunt me*, inquit Propheta, *ſicut Leo paratus ad prædam. Semitam meam circumſepſerunt, & tranſire non poſſunt. Impias ergo furentium manus, nõ immiſit in ſe Dominus*, inquit S. Leo, *ſed admiſit: nec*

Ioan: 17.

Pſal: 16.

Iob 19.

Leo ſer. 16. de paſſione

præsciendo quod faciendum eßet coëgit, vt fieret: non egit, vt hoc velint; sed cesßit vt posßint. Petrus interim fortium promissorum memor, casu istorum credo erectus, animoque confirmatus; primùm ne quid temerè fecisse videatur quærit: an percutiendum sit gladio? Nec expectato tamen responso: (*Fortis enim est vt mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio*) serui Principis Sacerdotum auriculam amputauit dextram. Mihi credite, caput voluit, caput petiit. Petrus enim semper & vbique Petrus, id est, fortis, Dominiq. sui amans, sed moderante ictum Domini mansuetudine, tantùm dextram illius auriculam amputauit. Infame magis vulnus, quàm periculosum, quod tamen ipse Dominus benignè curat: Petrumque triplici reprehensione reprimit. Primò. Quòd qui illegitimè authoritate priuata gladium sumunt, gladio pereunt. Quam quidem legem pro innocenti sanguine contra improbos homicidas quartò iam in lege Dei repetitam audimus. Contra Cain in lege naturæ ante diluuium. Primùm: *Sanguis fratris tui clamat contra te*, inquit Dominus. Quod vbi primùm ille audiuit; mox debitam facto suo ipse pœnam adiungit: *Ecce qui inueniet me, occidet me.* Deinde post diluuium: *Qui effuderit sanguinem, effundetur sanguis illius.* In lege autem scripta: *Qui percußerit hominē volens occidere, morte moriatur. Item, Si quis per industriam occiderit proximum suum*

Cant. 8.

Exodi 21

ſuũ, et per inſidias, ab altari meo auelles eũ, vt moriatur. Et paulò póſt: Sin autẽ mors eius fuerit ſubſequuta, reddes animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, aduſtionem pro aduſtione, vulnus pro vulnere, liuorem pro liuore. Vltimo hoc loco: *Qui gladium accipit, gladio peribit.* Quam legem in poſterum omnes gentes, ac ſi ipſius Dei ac naturę manu conſcriptam, ſecutæ ſunt. Habes ergo & tu Stephane Rex paratum ac voce Dei probatũ contra homicidas decretum. Caue igitur, ne aut ad dexteram, vel ad ſiniſtram declines: néue aut iuſtior, aut magis miſericors quàm Deus ſit, eſſe velis; ſi diu felix regnare cupis. Quid ad hæc lex illa Sarmatica? Nos mitigantes auſteritatem legis diuinæ &c. Quid hoc eſt? debilitas intellectus, licentiæ laxamentũ, audaciæ portus, innocentis ſanguinis proditio. Qui ergo ſumit authoritate priuata gladium, gladio pereat.

Mat: 26.

Reprimit ſecunda ratione Dominus Petrũ, quòd hoc modo ordinationi diuinæ, cui in omnibus tam ſecundis quàm aduerſis parendum eſſe docet ſcriptura, reſiſtat: *Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam?* Vltimò, quòd ſuperfluam eam ſumat operam, cùm aliundè longè maiora firmioraque præſidia habere poſsit: *An putas, quia non poſſum rogare patrem meum, & exhibebit mihi pluſquàm duodecim legiones Angelorum?* cùm vnus contra centum octoginta

4 Reg. 19 ginta quinq. millia, tẽpore Sennacherib Regis suffecerit: Verùm, tolerãdo plus vincimus, quàm feriẽdo. Pulcherrimè igitur Gregorius Nazianzenus adhærendum esse potiùs Deo, quàm pro illo importunè pugnandum, his elegantissimis versibus docet:

Neque repugna, nec assentire omnibus sermonibus.
Atsi quatenus tempus monebit & locus,
A Deo vero plus pendeas, quàm eum tuearis.
Contendit ore quisque, nemo moribus.

Et zelus quidem conseruandus est; vindicta tamen legitimæ potestati vbique relinquenda. Videre autem licet Pontificem bonum, in mediis etiam periculis à salutari doctrina nõ abstinere. Fecit hoc idem postea Paulus in carcere: fecit Petrus in vinculis: fecit seruus & captiuus Paulinus: fecerunt multi alii, in variis generibus tormentorũ. Nos autem, ne in sinu quidem ipsius prosperitatis, ac omnium vitæ commoditatum aliquid tale audere volumus.

Act. 16. *Paulinus Epũs Nolanus.*

Represso Christus tumultu, obiurgato Petro, cõuertit se ad turbas, & principes, magistratusq́. templi, & seniores populi, eosq́ue nouo suffundit pudore, idemq́ue illis, quod paulò antè Iudæ & cohorti demonstrat: nihil nimirum eorum arbitrio, aut consilio, sed omnia voluntate & ordinatione patris, in ea tota causa fieri. Nam & in die festo, eoq́ue celeberrimo, maximaq́ue populi frequentia, quod paulò antè in consilio Caiphæ, faciendum sibi esse nõ censuerunt,

fuerunt: & quem putabant fugiturum, ille ſe ſpontè offert: & cùm minimè ſperabãt; tum voto ſuo potiuntur: *Tanquam*, inquit, *ad latronem exiſtis cum gladiis & fuſtibus comprehendere me: quotidie vobiſcum eram in templo docens, & nõ me tenuiſtis*, nolente me, quamùis toties fruſtra tentaueritis; ſed ne nunc teneretis quidem: *Sed hæc eſt hora veſtra*, hora noctis, æterni patris conſilio fixa, & poteſtas tenebrarum ad tempus vobis conceſſa, quam vel iſtæ tenebræ in quibus veniſtis, iſti ticiones, iſtæ faces & laternæ, cum quibus me circumſtatis, deſignant ac repræſentant. Non exultet igitur victrix malitia in ſcelere. Cœleſte ſacramentum pedibus quis conculcat: pulſat ſacerdotes, miniſtros Dei: templa & altaria diſiicit ac profanat: ſacris abutitur vaſis: ſanctos ridet: matrem Dei inſectatur: filium Dei blaſphemat ac oſtentui habet: Deum trinum & vnum impia ſcelerataque voce, pœnaque proſcindit ac notat; laudatur tamen, honoratur, adoratur etiam. Non exultet nihilominùs ſcelus in victoria: permiſit hæc Deus peccatis noſtris ita fieri: eleuatur iſte, vt allidatur: proſperatur, vt pereat. Hæc eſt hora ſceleris: hæc interitus iſtorum: hæc poteſtas tenebrarum, qualem nunc iſtorum fuiſſe teſtatur ſaluator: *Tum diſcipuli eius, relicto illo fugerunt omnes*. Et impletum eſt illud: *Elongaſti à me amicum & proximum, & notos meos à miſeria*. Sed & nunc non ſemel, ſed toties relinqui-

Pſal: 89.

tur

tur ab amicis ſuis,in medio itẽ inimicorum ſuorum. A Paſtoribus primùm, horumq́. ipſorũ Apoſtolorũ ſucceſſoribus, qui vident lupũ venientem & fugiũt, & deſerunt oues: in ouilibus ſuis non reſident: greges ipſius non paſcunt: in ſiluis piſces,in fluminibus ceruos venantur. Relinquitur ſimiliter à regibus & principibus tepidis, qui cultum eius produnt: cauſam viduæ & aduenæ non iudicant:qui perſonam in iudicio accipiunt: potenti non reſiſtunt: imbellem authoritate, & iudicandi difficultate terrent:munera ſuper innocentem cum Iuda accipiunt. Sed & populi ipſi eum relinquunt, dum ſacra & cultum eius negligunt ac contemnunt: ſacras cærimonias rident: templa deſerunt:feſtinat quiſq. in domum ſuam:domum autem Dei vacuam relinquũt:miniſtros eius ſpernũt, quæ Dei ſunt Deo,& quæ Cæſaris Cæſari non reſtituunt:Iudæos gentẽ peruerſam fouent: opes paganicas creſcere patiuntur: ſuos improbos mores nõ corrigũt:variis hæreſibus ſe inquinant.Et quidẽ hoc tempore iſti fugiunt & deſerunt Chriſtũ, quo tum diſcipuli relicto fugerunt omnes: *Cohors autem,miniſtri & tribunus Iudæorum comprehenderũt Ieſum, & ligauerunt:* vinitores improbi hæredem vineæ, ſerui Dominum, operarii patremfamilias ipſum.Ligatur,per quem ſoluenda omniũ erant vincula,& reparanda libertas. Irruunt in lumen verum filii tenebrarum, & vtentes faculis atque laternis non

Aggæi 1

non euaſerunt infidelitatis ſuæ noctem, quia non intellexerunt lucis authorem: *Occupant paratum teneneri*, inquit S. Leo: *& trahunt volentem trahi, qui ſi vellet obniti; nihil quidem in iniuriam eius impia manus poſſet, ſed mundi redemptio differretur, & nullũ ſaluaret illæſus, qui pro omnium ſalute erat moriturus; vt faceret de neſcientibus voluntatem ſuam.* Hæc ille. Irruũt ergo vt dixi in lumen verum filii tenebrarum. Milite præſidiario nihil iniuſtius: nihil miniſtro ſacerdotis inſolentius. Quid ita? Otium & cibus alienus. Impletũq. eſt illud: *Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obſederunt me.* Nimis laxas primi parentes noſtri habuerunt manus, totaque eorum progenies: vinciuntur igitur nunc ſecundi Adam manus; vt in poſterum noſtræ continentiores ſint. Et impletum eſt illud Iob: *Concluſit me Deus apud iniquum, & in manibus impiorum dereliquit me.* Nequaquam igitur, vt ſolẽt fortes, mortuus es fortiſsime Abner: manus tuæ ligatæ ſunt: pedes tui compedibus aggrauati; ferrum pertranſiuit animam tuam. *Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus, captus eſt in peccatis noſtris, cui diximus: in vmbra tua viuemus. Soluas tu vincula ſceleris noſtri, in quem funes peccatorum noſtrorum ceciderunt.*

Leo ſer. 8. de paſ.

Pſal. 21.

2. Reg. 3.

Pſal. 114.

Thrẽ. 4.

Pſal. 118.

Tenetur igitur Iuſtus Ioſeph, hæret in manibus fratrum ſuorum; ducitur ille, qui cœlos cœlorumq́ue orbes regit & mouet: nec tam ducitur quàm

contumeliosissimè & insolentissimè trahitur & vexatur. Sistitur primùm apud Annam summi Pontificis socerum, honoris potiùs causa quàm iudicii; vt sic noua præda exhilaratus magnus sacerdos, suauiùs dormiat, vel quòd scelere & vigilia fessi, amplius nocte profunda progredi, tumultum populi declinantes, non potuerunt. Apud Annam (sequimur enim in hac parte D. Ioannem, qui vt solus Annæ meminit; ita quæ apud eum acta aut dicta sunt, solus ex omnibus Euangel: quanquã alii aliud sentiũt, refert) examinatur, cæditur, miserè abnegatur. Quærit Põtifex, quos & quales discipulos habeat: quam doctrinã profiteatur. Docent sapiẽtes, in omni iusta & legitima, quam pro se reus instituere solet, defensione, hæc tria obseruari debere; vt sit prudens, modesta, & vera. Omnes has moratæ defensionis partes, Christus Dominus conseruat. Respondet prudenter; nam cùm partim de discipulis, partim de doctrina quæsitum esset, cùmq́. prius illud ex hoc posteriori pendeat, discipuli, inquam ex doctrina: hoc quod caput causæ continebat, verè & modestè defendit: *Ego palàm locutus sum mundo; ego semper docui in Synagoga & templo, quò omnes Iudæi conueniunt: & in occulto locutus sum nihil.* Inimici ergo sint testes & iudices. Quod mutuum obsecro, tam prudens, tam solida, tam modesta responsio refert? *Vnus assistens ministrorum*, inquit Euangelista, *dedit*

Ioan: 18.

alapam

alapam IESV dicens: Sic respondes pontifici? Cæditur vinctus: cæditur in domo sacerdotis: cæditur non conuictus: nihil hoc facto vnquam indignius fuit; nam etsi in simplici quodam reo hoc admissum fuisset; summam tamē ea res haberet indignitatem, hominem vinctum & non conuictum, nulla parte causæ eius cognita, à vili nebulone temerè cædi. Indignum igitur hoc fuit factum in omni reo: quid in illo, qui peccatum non fecit? *In cuius ore dolus inuentus non est: qui splendor & imago est patris, verusq́; & vnicus Dei filius, Deus ipse benedictus in secula.* Quis eius facti enormitatem aliqua ratione explicare posit? LVxerunt hanc alapam multò antè Sibyllæ: *Dabunt Deo alapas, manibus incestis.* Luxit Ieremias: *Dabit percutienti se maxillam.* Luxit Michæas: *In virga percutient maxillā Iudicis Isráël.* Præfigurârunt hanc eandem magni vates & Prophetæ. Nam & Michæas in domo Regis Achab, à Sedechia similiter cæsus est. Et Ieremias in domo pontificis eodem modo à sacerdote percutitur; sed nō eadem patientia pertulit seruus, qua fert Dominus. Acerbè enim Ieremias ob eam causam vel in Deum ipsum inuectus est: *Seduxisti me Domine, & seductus sum, quia factus est sermo Domini in opprobriū.* Hîc, ipsum verbum Dei, ipse filius patris contumeliosè cæditur. Nihil horū noster; verùm benignè & mansuetè percussorem compellat: *Si malè locutus sum, testimoni-*

1. Petr. 2.
Sibylla.
Thren. 3.
Mich. 5.
3. Reg. 23
Iere. 20.
Ioan: 18.

um perhibe de malo: doce me male dixiße; ſi autem bene, cur me cædis? Cùm tempore paßionis, inquit Cyprianus, *alapam accepißet à ſeruo ſacerdotis, cumq; ei dixißet: Sic reſpondes pontifici? aduerſus pontificem Dominus nihil contumeliosè dixit: nec quicquam de ſacerdotis honore detraxit; ſed innocentiam ſuam magis aſſerens & oſtendens: Si inquit, malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo; ſi autem benè, cur me cædis?* Quid ad hæc ſacerdos? num ad facinus exhorruit? num furẽtem ſeruum repreſsit? num obiurgauit? nũ grauiùs cóërcuit? nihil horum: laudauit credo potiùs, ac honorario munere ornauit. *Quis cæcus niſi ſeruus meus*, dicit Dominus: *& ad quem locutum eſt os meũ?* Nullus hoſtis capitalior Ieſu, quàm impius põtifex. Fuit hæc conſummatio vniuerſi ſceleris, in omnem æternitatem domus Iſràél; ita vt ſi nihil ad hoc facinus adiectũ fuiſſet; ſatis iã perfecta fuiſſet in domo Annæ vniuerſa malitia ingratæ gentis: ita vt ratione nulla extremum illud ſuum excidium effugere poſsit; hoc enim innuit non obſcurè Michæas: *Nunc, inquit, vaſtaberis filia latronis, obſidionem poſuerunt ſuper nos.* Cur ita? *In virga percutient maxillam Iudicis Iſráël.* Sic in domibus Principum ſcelera populorũ matureſcunt & conſummantur. Tenete igitur principes, & veſtras, & veſtrorum manus. Quicquid illi deliquerint, vobis imputabitur: quicquid intriuerint, vobis exedendum eſt: quicquid

Iſaiæ 42.

Mich: 5.

quid admiſerint in vnum ex minimis iſtis, in ſe admiſſum putabit hic ipſe Ieſus Chriſtus. Vos cæditis, ſi illi cædunt: vos expilatis, ſi illi expilant: vos opprimitis, ſi illi premunt. Vos item miniſtri, aliis potiùs artibus, ſtudia & voluntates veſtras, dominis veſtris probare contendite, gratiamq́ue illorum aucupari, quàm iſtis ſceleris & contumeliæ, aliundè potiùs veſtra commoda augere, quàm ex alienis incommodis.

Scelus Adæ, quo Deo impudenter mendacium obiecit, cùm putat Deo affirmante, ſerpente autem negante, nequaquam ſe moriturum, hac alapa ſecũdi Adæ, expiatum eſt.

Examinatus, cæſus apud Annam: & ne quid malorum deſit, à chariſsimo & animoſiſsimo etiam non agnoſcitur diſcipulo: *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* Petrus ardens amore, ſecutus eſt vbiq. à lõgè Chriſtum: qui vbi primùm per tenebras permixtus turbæ in aulam venit, aulicisq́ue ſe permiſcuit, frigere cœpit, ad ignem accedit, ab ancillaq́ue liberiùs compellatus; (petulans enim res eſt fœmina, præſertim in domo ſacerdotis) vno verbo victus labaſcit: & ad vnius mulierculæ vocem à propoſito excidit: quod idem paulò pòſt in domo Caiphæ eadem puſillanimitate bis fecit: ſalua quorũdam authoritate, idq́. ex magnis, qui triplicem eam abnegationẽ, vt & alia quæ dixi, in domo Cai-

Canti. 8.

 phæ

phæ factã fuiſſe putant; nec pugno. Pertinebat hoc ad plenitudinẽ doloris Chriſti, vt qui à diſcipulo proditus eſt; idem à diſcipulo ter negaretur, idq́. peſſimo profectu. Nã primùm ſimpliciter in domo Annæ Petrus negat: pòſt in ædibus Caiphæ periurat: vltimò execrationibus ſe deuouet: quod ipſum ſpecies quædam eſt blaſphemiæ. Primus ſiquidem præcipitii gradus in omni delicto maximè cauẽdus eſt; nam reliqua, ſponte ſua ruunt: in foribus peccato obſiſtendum; nam ex penetralibus non ita facilè pellitur. Hæc autem ideo euenerunt, vt probetur primùm: omnem hominem mendacem eſſe: ſolum autem Deum veracem. Quo loco quid Ariana impietas dicet? An non hic eſt verus Deus, qui in futurũ etiam ſcrutatur corda & renes hominum? quod planè in Petro eueniſſe videmus: *Priusquam, gallus cantabit, ter me negabis, prædixit Dominus etc.*

Pſal. 115.

Mat. 26.

Oportuit autem infirmitate circumdari illum, qui omnium infirmitatibus mederi debuit: ter cadere, cui ſepties & ſeptuagies alios ſubleuandi poteſtas datur: ter deprimi, qui triplici diademate inſigniendus erat; ne erigatur, ne ſuperbiat, ne oneri tantæ dignitatis ſuccũbat: *Reſpexit ergo Dominus Petrum, oculis illi loquens, eum admonet: & inter calumnias Sacerdotum, & inter falſitates teſtium, inter cædentium & conſpuentium iniurias conſtitutus. Illis turbatũ diſcipulum conuenit oculis, quibus cum præuiderat intus*

Leo ſer 3 de paſſ.

tus eße turbandum: & in illum conuersa est veritatis inspectio; vbi erat cordis facienda correctio, inquit Magnus Leo: *Quasi quædam vox illi insonaret ac diceret. Quid habes Petre? quid in tuam conscientiam recedis? ad me conuertere, in me cõfide, me sequere, meæ passionis hoc tempus est: nondum tui venit hora supplicii, quid metuis? quod etiam ipse superabis. Non te confundat infirmitas quam recepi: ego de tuo fui trepidus: tu de meo esto securus. Pauentis animum mox respexit, erexit, & in fletus pœnitudinis incitauit. Felices, sancte Apostole, lachrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem sacri habuêre baptismatis. Adfuit enim dextera Domini nostri Iesu Christi, quæ labantem te priùsquam deiicereris, exciperet: & firmitatem standi, in ipso cadendi periculo recepisti. Vidit in te Dominus non fidem fictam: non dilectionem auersam; sed constantiam fuisse turbatam. Abundauit fletus, vbi nõ defecit affectus: & fons charitatis lauit verba formidinis: nec tardatum est remedium abolitionis, vbi non fuit iudicium voluntatis. Citò igitur in soliditatem suam se redegit petra, tantam recipiens fortitudinem, vt quod in Christi expauerat passione, in suo pòst supplicio non timeret.* Et hæc quidem in ædibus Annæ pertulit & perpessus est noster Ioseph. Ita ille in domibus Pontificum, ita in domibus Sacerdotum acccipi ac tractari solet. Hoc item eodem modo quondam apprehenderunt, prodiderunt atque alligârunt fratres

iustum

iustum Ioseph. Nec dissimili impietate, nostro senectute delirante seculo, capitur, ligatur; sed & cæditur ab Ariana ac reliqua hæretica labe idem innocens Christus. Proditur similiter osculo & blanda salutatione, dum principium factum, omnipotentiæ diuinæ instrumentum, charissimus, dilectus, prædestinatus & ascitus Deus, diuinus homo, plenus Deo, ab istis insidiosè dici ac salutari solet; idem tamen Deus verus, consubstantialis & coæternus patri esse negatur. Proditur autem eidem Synagogæ, iisdem Iudæis, iisdē gentibus, qui non meliùs de illo quàm isti sentiunt. Sed & ligatur, cùm brachia omnipotētiæ illius, manicis & compedibus Aristotelicæ Philosophiæ stringuntur, aut inexplicabilibus Hebraismorum tricis impediuntur, cùm omnipotentem diuinitatem eius non plus posse aut velle, quàm angustus sensus vel mens eorum insana capiunt: homines stulti decernunt, nec plus illi fidei habent, nisi quantùm ipsi volunt, menteque sua hebeti assequuntur. Sed & in maxillā percutitur; nam cùm ipse palàm se locutum esse mundo, & in occulto dixisse nihil profiteatur, Deum scilicet se verum, verum itē hominem esse, testesque eius sint Euangelistæ omnes, Apostoli, Symbola, Concilia, Patres, orbis denique vniuersus: isti negant, ac ipsi veritati turpem mendacii colaphum infligunt: *Nunc igitur vastaberis & tu filia latronis: obsidionem posuerūt super nos.*

Miche. 5

In

In virga percutient maxillam iudicis Iſräël. Ceciderunt iſti retrorſum; cades & tu: perierunt iſti; peribis & tu: veſtigia nulla reſtant horum; ne tua quidem reſtabunt. Quod cùm tu facis Petrus, hoc eſt, ſedes Petri, ſedes Apoſtolica, Chriſto eiuſque veritati vbique adeſt, quæ tuorum ora impudentia obſtruit, auriculas aſpidum non valentium audire vocem incantantis ſapienter, reſerat & obſerat: pro CHriſto pugnat, eiuſque honorem tuetur. Verùm nos ad alia tranſeamus.

EVANGELIVM.

ET miſit eum Annas ligatum ad Caipham Pontificem: Principes autem Sacerdotũ, & omne conſilium quærebãt falſum teſtimonium contra Ieſum, vt eum morti traderent, & non inuenerũt: cùm multi falſi teſtes acceſsiſſent. Multi enim teſtimonium falſum dicebãt aduerſus eum: & conuenientia teſtimonia nõ erant. Nouiſsimè autem venerunt duo falſi teſtes: & quidam ſurgentes, falſum teſtimoniũ ferebant aduerſus eum, & dixerunt. Quoniam hic dicit: Nos audiuimus eum dicentem: Poſsum deſtruere templum Dei, & in triduo reædificare illud: Ego diſſoluam templũ hoc

Mat:26. Mar.14. Lucæ 22 Ioann. 18

manufactum, & post triduum aliud non manufactum ædificabo. Et non erat conueniens testimonium illorum. Et exurgēs summus Sacerdos in medium, interrogauit Iesum, dicens illi: Non respondes quicquam ad ea, quæ tibi isti obiiciunt, & quæ aduersum te testificātur: Iesus autem tacebat, & nihil respondit. Et rursum summus sacerdos, interrogabat eum & dixit ei: Tu es Christus filius Dei benedicti. Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus, filius Dei viui. Iesus autem dixit illi: tu dixisti: ego sum. Verùmtamē dico vobis: à modo videbitis filium hominis, sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli. Tunc Princeps sacerdotum scidit vestimēta sua dicens: blasphemauit. Quid adhuc desideramus testes? Ecce nūc audistis blasphemiam, quid vobis videtur? At illi omnes condemnauerunt eum esse reum mortis. Et respondentes dixerūt. Reus est mortis. Et tūc viri qui tenebant eum, illudebant ei cædētes: Et expuerunt in faciem eius, & velauerunt eū, & colaphis eum ceciderunt: palmas autem alii in faciem eius dederunt, & percutiebant faciem

ciem eius, & interrogabant eum, dicentes ei: Prophetiſa nobis Chriſte, quis eſt, qui te percuſſit? & alia multa blaſphemãtes dicebãt in eum. Et miniſtri eum alapis cædebant. Stabant autem ſerui & miniſtri ad prunas, quia frigus erat & calefaciebãt ſe. Erat autem cum eis & Petrus ſtans & calefaciens ſe. Et exiit foris ante atrium, & gallus cantauit. Exeunte autem ianuam, vidit eum alia ancilla: & rurſus cùm vidiſſet eum ancilla, cœpit dicere circumſtantibus his, qui erant ibi. Quia & hic erat cum Ieſu Nazareno. Erat autẽ Simon Petrus ſtans, & calefaciens ſe; & poſt puſillum alius videns eũ dixit. Et tu de illis es: Dixerũt ergo ei. Nunquid & tu ex diſcipulis eius es? Petrus verò iterum negauit cum iuramento. Quia non noui hominem, & dixit: O homo non ſum. Et poſt puſillum rurſus interuallo facto, quaſi horæ vnius, alius quidam affirmabat dicens: Verè & hic cum illo erat; nam & Galilæus eſt. Et acceſſerunt, qui aſtabant Petro. Verè & tu ex illis es; nam & Galilæus es, & loquela tua manifeſtum te facit. Dixit ei vnus, ex ſeruis Pontificis cognatus eius, cuius abſcidit Petrus auricu-

riculam: Nonnè ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negauit, & ait Petrus. Homo, nescio quid dicis. Ille autem tunc cœpit detestari & iurare, quia nescio hominem istum, quem dicitis. Et statim adhuc illo loquente, gallus iterum cantauit. Et conuersus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini Iesu, quod dixerat ei. Quia priúsquam gallus cantet bis, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amarè.

IOSEPH.

Gen. 37. *CONFESTIM igitur vt peruènit Ioseph ad fratres suos, nudauerunt eum tunica talari & polymita: miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam,*

THEORIA TERTIA.

FIT igitur iudicium de iusto Ioseph: quod ne simile aliquando apud nos fiat, Deum immortalem precor. Congregantur Sacerdotes, Principes Sacerdotum, & seniores populi, & scribæ, & vniuersum concilium. In quibus Scribæ, Doctores legis, lectores ac interpretes fuerũt, quam singulis sabbathi

dicbus

diebus, partim in templis, partim in Synagogis populo prælegebant ac interpretabantur. Vnde alii templi, alii Synagogæ ſcribæ dicebantur: *Congregati ſunt Principes familiârum*, inquit ſcriptura, *vniuerſi populi, ſacerdotes & leuitæ ad Eſdram ſcribam, vt interpretaretur eis verba legis.* Et in alio loco: *Stetit Eſdras ſacerdos, & lector legis ſuper ligneum tribunal, quod fabricatum erat, & aſſumpſit librum coram omni multitudine.* Quod & ipſe dominus apud Matthæum docet: *Omnis ſcriba doctus in regno cœlorum, ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & veterа.* Hoc idem fuſiùs explicat Philo: *Moris* inquit, *fuit ſabbathis, operam dare Philoſophiæ, Principe antecedente ac docente, quæ opus facto ac dicto eſſent reliquis audientibus. Ex quo nunc etiam philoſophantur ſabbathis patrio more. Nam oratoriæ in ciuitatibus ſcholæ ſunt omnium virtutum, quibus humana diuinaq; intelliguntur & corriguntur.* Neque enim ſolùm literam legis Moyſes, quæ plerunque, teſte Paulo, occidit, populo reliquerat; ſed etiam eius ſenſum & interpretationem, quã ille oretenus Ioſue ſucceſſori ſuo communicauit: hic ſenioribus, illi Prophetis, iſti ſcribis, manu de manu tradiderunt. Has traditiones poſterior Hebræorum ſchola, Cabalam hiſtoricam appellauit. Et Scribæ quidem iſti fuerunt. Principes autem Sacerdotum dicebantur illi, qui vicenis quaternis Sacerdotum

2. Eſd 8.

3. Eſdr: 9.

Math: 13

Lib. 3. de vita Moyſis.

clafsibus, feu vicibus, fingulis finguli præerant. Seniores autem erant populi, in adiutorium Moyfi dati, eiufdemque fpiritu præditi. De quibus Numer. 11. *Defcenditq; Dominus per nubem, & locutus est ad eũ, auferens de fpiritu qui erat in Moyfe, & dans feptuaginta viris: cumq; requieuifset in eis fpiritus, prophetauerunt, nec vltra cefsauerunt. Remanferant autem in caftris duo viri, quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, fuper quos requieuit Spiritus; nam et ipfi defcripti fuerant, & non exierant ad tabernaculum. Cumq; prophetarent in caftris, cucurrit puer, & nuntiauit Moyfi, dicens: Eldad & Medad prophetant in caftris. Statim Iofue filius Nun minifter Moyfi, & electus è pluribus, ait: Domine mi Moyfes prohibe eos: At ille: Quid,* inquit, *æmularis pro me? quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus fpiritum fuum? Reuerfusq; eft Moyfes & maiores natu Ifráël in caftra.* Verùm de Scribis, de Principibus facerdotum, Senioribus populi alii fufiùs, in quibus homo amicifsimus & doctifsimus fimul, Carolus Sigonius. Congregantur autem omnes, vt meditata iniuftitia fucum accipiat, ex cõfuetis iudicandi formulis. Fuit autem hoc, quod ex his & tantis colligitur ordinibus, fummũ & primum in toto illo populo vt potè principis ciuitatis, & ad quam vltimò ex omnibus aliis omnia referebantur, tribunal atq. confilium, Hebræis Gazith fiue Ierofolymitanum, Græcis

Libr. 6. de Repu. Hebræo.

cis συνέδριον & Cathedra, Latinis Concilium, Talmudiſtis Sanhedrin dictum, à quo nulla cuiquam prouocandi dabatur poteſtas, ac omnium reliquorum municipalium iudiciorum finis, & vltima obſignatio. Quod clarè ipſe Dominus ſignificat: *Audiſtis*, inquit, *dictum eſſe antiquis: Non occides. qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri ſuo Racha, reus erit concilio: qui autem dixerit fatue, reus erit gehẽnæ ignis.* Quibus verbis ſignificauit, maiores cauſas ad concilium adduci ſolitas eſſe, quemadmodum ad iudiciũ minores. Porrò, gehenna ſupplicii locus fuit, quò cadauera damnatorum cremanda proiiciebantur. Conſtituebatur verò concilium hoc (ſalua & integra lege ac Repub.) ex Rege primùm cum principibus populi, ac ſeptuaginta ſenioribus, pontifice, ac principibus ſacerdotum, & ſcribis. Voco autem principes populi, duodecim principes Tribuum, qui regi aſsidebant. Seniores verò ipſos, quos dixi ſeptuaginta populi ſenatores. Quod ne ipſi ex noſtro ſenſu dicere videamur, iuuat paucis totã eius cõſilii rationem ex Talmudiſtis, referẽte Galatino, adſcribere: *Tempore quidem Moyſis Dei iuſſu, ſeptuaginta ſeniores ætate prouecti, ac ſcientia probati delecti fuerunt, qui ipſius Moyſis in populi regimine coadiutores eſſent, ad quos & omnes legis difficultates declarare, ac definire, & in re-*

Math. 5.

in rebus grauibus & causis arduis iudicare pertinebat. Deut.17. *De quibus illud Deut: scriptum est: Si difficile atque ambiguum apud te iudicium esse perspexeris; surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, vt ibi nomen eius euoces. Hi autem Sanhedrin vocabantur, & sedebant in Consistorio Gazith ad iudicandum iudicia animarum: dicebantur quoq; Meokekim, id est, scribæ siue legum latores, eò quòd quicquid tradebant & scribebant, tanquam lex ab aliis haberetur. Quorum collegium, sceptrum datum à spiritu sancto, Iacob domui repræsentabat: & in ipsis sceptrum ipsum pendebat. Quare non solùm sub regibus & ducibus residentes iudicandi potestatem exercuerũt; verùm nullo etiam rege, aut duce apud Iudæos existente, eorum tamen durauit authoritas, cumq; aliquem occidendum iudicaßent, tota illa die nihil gustarent. Iudicia porrò de pecuniis, & rebus mobilibus fiebant per tres iudices: animarũ per viginti tres. Nemo autem iudicabat Tribum, sceptrum, pseudoprophetam, aut sacerdotem magnum, nisi domus iudicii 71. Iudicum: nec egrediebatur ad bellum, nisi secundùm os domus Iudicii 70 Iudicum: nec addebant ciuitati, nec salariis templi, nisi per eosdem: nec faciebant Sanhedrioth, id est, conuentus Iudicum Tribubus, nisi per eosdem. Collegium magnum erat 71. Iudicum. Minus 23. Erant autem 70. seniores, & vnus Moyses. Minor ipsorum Sanhedrin conuẽtus non poterat, nisi à 70. maiorum conuentu ordinari. Ipsi*

namque

namque Iudices 70. ordinabant aliorum iudicum conuentus, qui in aliis ciuitatibus & locis circumquaq; populum regebant; hac tamen conditione, vt vnusquisq; cuiusq; regionis conuentus, magno maiorum conuentui Ierusalem, & in loco Gazith vocato existenti, subesset. Iudices autem manuum impositione legebantur, ita vt quinque necessarij essent, qui id munus præstarent. Hos verò Sanhedrin Rex Herodes sustulit: inde alij substituti sunt, sed sine potestate sanguinis. Vnde Pilato responderunt: Nobis non licet interficere quenquam. Inde ob falsum Christi iudicium, annos quadraginta antequam templum à Romanis incenderetur, ex consistorio Gazith expulsi sunt, & in Hamith consederunt. Non licebat autem de capite agere, nisi in Gazith: Et facies secundùm verbum oris, quod nuntiabunt tibi de loco illo. Item: Et surges, & ascendes ad locum. Ad extremum, hi iudices quoq; omnes à Romanis iterum interfecti sunt. Deut:17.

De eius autem iudicii vi & authoritate, Moyses ad populum ex Dei præscripto hæc loquitur: *Si verò difficile & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sangninem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicum inter portas tuas videris verba variari; surge, & ascende ad locum, quẽ elegerit Dominus Deus tuus: veniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi indicij veritatem:* Deut.17.

 & faci-

& facies quodcunq; dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, ſequerisq; ſententiam eorum: nec declinabis ad dexteram neq; ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Quam eandem legem Ioſephus ſic reddidit: *Si verò iudices neſciunt de rebus ad ſe delatis pronuntiare; integram cauſam ad vrbem ſanctam mittent: & conuenientes, Pontifex & Prophetha & Senatus, quod viſum ſit pronuntient.* Et authoritas quidem iudicij ac maieſtas illius hæc fuit.

Formula verò intendendi aut repellendi criminis erat illa: Intendebatur crimen hoc modo: IVDICIVM MORTIS EST VIRO HVIC, quia hoc aut illud fecit. Repellebatur autē illo: IVDICIVM MORTIS NON EST VIRO HVIC, quia illud non fecit, aut quia iuſtè fecit. Condemnabatur autē reus verbis illis: REVS EST MORTIS. Contrà abſoluebatur: NON EST REVS MORTIS. Perorata vtrinq; cauſa, iudicibus ſuffragia dabantur, qui pro numero ſententiarum, decernere ſolebant, & exequebantur ipſi. Vbi verò res ad Romanos redacta eſt, Concilio relicta tantùm eſt cauſæ cognitio: ſententia & animaduerſio erepta, procuratorique Romano permiſſa. Quod nunc in CHRiſti cauſa fieri videmus. Verùm hæc quàm oportuit prolixiùs fortaſſe; non

ſine cauſa tamen, de eius iudicij ratione dicta ſint. Magnum igitur fuit hoc concilium, & ex magnis: ita vt nihil inde niſi ſanctum, niſi iuſtum, niſi moderatum, cum legeq; Dei & rectæ rationis iudicio coniunctũ, expectari poſsit. Sed vbi improbitas ac prauus affectus pectus obſederit, lumenq; diuinum receſſerit; tum nulla dignitas, nulla doctrina, nulla ornamenta ſunt tanta, quæ non plus obſint quàm proſint. Quod nunc in hoc concilio euenire videmus: *Obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus.* Nam cùm in omni legitimè conuocato iudicio, hæc quinque ſapientiſsimorum hominum teſtimonio requirantur; ſi modò iudicium, & non prætextus quidam & ſpecies tantùm iudicij eſſe debeat. Primum, crimẽ certum & definitum. Deinde, documenta atque teſtimonia firma & euidentia. Tertiò, diſtinctæ (iudicis, accuſatoris & rei) tres perſonæ. Quartò, animus iudicis ab omni affectione & perturbatione liber, ad parcendumq; magis, quàm ad ſæuiendum paratus. Quam in ſententiam multa alicubi adfert Ariſtoteles, cùm explicat cauſam, cur ſcilicet Iudex in rei potiùs, quàm accuſatoris partes propendere debeat. Quod & in Areopago fuiſſe legimus, vbi reo quidẽ ad ſui defenſionẽ tres, accuſatori autem ad cauſæ propoſitionẽ duæ ſolæ dabantur horæ. Quintò, locus & tempus legitimum atque liberum, cauſæq. informãdæ ſufficiens: néue quid reus mali patiatur

Thren. 4

atur, priusquàm conuincatur,ſed iure ſuo gaudeat, ac æqua cõditione cum accuſatore ſit. Nihil earum rerũ in præſenti iudicio inuenies: & de crimine quidem paulò pòſt fuſiùs nobis dicendum erit; & vtinam pro rei neceſsitate & dignitate dici poſsit. Documenta certè & teſtimonia nunc primùm, vt videtis, quæruntur, nec inueniuntur tamen:& ſi quæ inueniuntur; conuenientia tamen non ſunt. Quod in Zuzannæ cauſa itidem aliquãdo ſimiliter factum fuiſſe legimus. Quo in eodem iudicio accuſator nuſquam comparet: Iudex accuſat: teſtimonia conquirit : reus tacet : vel ſi quid proloquitur,cæditur: aduocati nulli, patroni nulli : tumultus & clamorum plena ſunt omnia: princeps iudicii furit, inſanit, tumultuatur,veſtimenta cõtra legem Dei ſcindit, cœlum terramq́ue cõuitiis & clamoribus complet: *Vbi eſt Caipha* (alloquitur Iudicem S. Leo,) *rationale pectoris tui? vbi eſt continentiæ cingulum? vbi ſuperhumerale virtutum? Myſtico illo ſacratoq́; amictu ipſe te ſpolias; & propriis manibus pontificalia indumenta diſcerpis: oblitus præcepti illius, quod legeras de principe ſacerdotũ. De capite ſuo Cidarim non deponet: & veſtimenta ſua non diſrumpet.* Quid? quod, & quale tẽpus? Tẽpus noctis apud filios tenebrarum, quo vel ipſæ beſtiæ quieſcere ſolent : Solis occaſus, dicebat lex Romana, vltima tẽpeſtas eſto: hîc caput & principium negocii eſt. Tribunal ac locus iudicii quis? domus

Leo ſer. 6 de paſ.

domus inimici. Nihil igitur ſanum, nihil integrum, nihil iuſtum & legitimum in hoc fuit conſilio. Cui & quali iudicio ne vnquam anima ſua interſit, néue illo contaminetur, ante multa millia annorum deprecatur Iacob Patriarcha: *Simeon & Leui fratres, vaſa iniquitatis bellantia: in conſilium eorum non veniat anima mea: & in cœtu illorum non ſit gloria mea, quia in furore ſuo occiderunt virum, & in voluntate ſua ſuffoderunt murum. Maledictus furor eorũ, quia pertinax: & indignatio eorum, quia dura.* In quale itẽ iudiciũ, ne anima tua ingrediatur vnquam Rex Stephane, Deum precor: etiamſi omne conſilium, etiamſi vniuerſus Senatus, etiãſi omnis populus, deniq; ſi totus illabatur orbis & clamet: Reus eſt mortis; tu tamen reſpondebis: Non eſt reus mortis, quia in nomine Domini nobis locutus eſt.

Gen. 49.

Quanquam autem hoc iudicium, ita vti diximus iniquiſsimum fuerit, imò iniquitas ipſa; neq; tamen aut ex nihilo, aut ſine ſpecie aliqua legis & pietatis natum fuit, neque ſuo iuſtitiæ aut veritatis prætextu caruit. Habet enim hoc improbitas Phariſaica, iſta præſertim, vt cùm plurimùm fallit; tum maximè verax & ſimplex videri velit: cùm maximè noceat; tũ ſe vel inprimis prodeſſe ſimulet. Erat enim atrox illa lex contra blaſphemos lata: *Educ*, inquit, *blaſphemũ extra caſtra, & ponãt omnes qui audierunt, manus ſuas ſuper caput eius: & lapidet eũ populus vniuerſus. Et ad*

Leui. 24.

filios Iſráël loqueris : Homo qui maledixerit Deo ſuo, portabit peccatum ſuum: & qui blaſphemauerit nomen Domini, morte moriatur : lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi, ſiue ille ciuis, ſiue peregrinus fuerit. Qui blaſphemauerit nomẽ domini, morte moriatur. Et lex quidem blaſphemiæ hæc fuit, grauis ſatis, vt videtis & ſeuera; & meritò quidem: Qui enim detrahit illi, à quo omnia ſua acccepit; hic dignus certè eſt, vt omnia illa quæ accepit, ab illo auferantur : ad extremum, ne iſta luce fruatur, cuius authorem odit, illiq; detrahit. Quæ lex, ſi noſtro tempore locũ haberet vllum; non multùm nobis hoc præſenti opus eſſet, pro diuinitate Chriſti conatu. Sed hæc omnia turbant fœda Sarmatica fœdera, illamq; legi diuinæ contrariam legem ſubrogant: Si blaſpemauerit ſiue ciuis, ſiue peregrinus, ſiue exul & profugus, etſi Pontifex vel Rex in talem animaduertere, aut illi dicam conſcribere, eumq; appellare voluerit; tum ea cauſa, contra Regem, contra Principes, ſumat plebs lapides, & lapidet eum omnis populus. Egregia capita Dei populo, genteque ſancta digna. Verùm, hæc querela alterius loci & tẽporis eſt. Continebatur autem ſub lege blaſphemiæ & illud: eadẽque pœna manebat, eademque lex vrgebat illum, ſi quis ſe Deum, vel filium Dei, eſſe profiteretur; non quidem ſimpliciter, aut qualemcunque Deum, Deique filium, (nam hoc & vſitatum fuit, & omni re-

pre-

prehensione caruit, in ipsaque scriptura sæpius positum inuenitur: *Ego dixi, dii estis, & filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini: & sicut vnus de principibus cadetis.* Et: *Deus stetit in synagoga Deorũ.* Et: *Tu,* inquit, *pater noster es, & Abraham nesciuit nos*) sed si quis natura se Deum ex vero genitũ Deo iactaret, honoréq; diuinũ ad se transferret, taléq; se filiũ Dei esse diceret, de quali dicitur in Psalmo: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*: hoc est, vnius & eiusdem naturæ & essentiæ, vnius æternitatis, virtutis & potẽtiæ mecũ. In quo sensu paulò pòst vsurpant isti: *Nos legẽ habemus, & secundùm legem debet mori, quia filium Dei se fecit.* Quod de adoptiuo filio, vel per similitudinem & gratiam in filiũ recepto, nullo modo, vti dictum est, intelligi potest: hac enim ratione nulla lex fuit, cur mori deberet. Fuit autem vsitatum in crimine blasphemiæ, vt vltra superiùs allatæ pœnæ seueritatem, illud ex more adderent, vt post decretum latum, eum qui damnatus erat, conspuerent, ferirent, omnibus denique ludibriis exagitarent omnes; et meritò quidem. Dignus enim est omnium odio ille, qui vniuersorum parentem & benefactorem odit: dignus omni infamia, qui authorem omnis honoris non honorat: dignus omnibus omnium sputis, qui factorem suum contumelia afficit, cùm pietas vel ipso lædatur vultu. Cùm igitur ea vis & ratio, vti diximus, legis blasphemiæ esset,

Psal: 81.

Isaiæ 63.

Psalm 2.

Ioan: 19.

ſet: CHRISTVS autem Dominus in tota vita ſua, in tota prædicatione ſua, in omni denique curriculo doctrinæ ſuæ, maximè verò ante mortem, apud omnes quidem Euangeliſtas, præcipuè tamen apud Ioannem, nihil aliud magis doceret, magisq; inculcaret, ac omnibus argumentis probatum eſſe vellet; quàm ſe verum Deum, verumq; Dei filium, vnius & eiusdem naturæ & ſubſtantiæ cum Patre eſſe: his duobus quaſi fundamentis, Iudaica malitia ad perdendum Chriſtum, in hoc ipſo iudicio abuſa eſt. Et doctrina quidem euidentiſsima Chriſti, qua ſe verum Deum, veriq: Dei filium, & verbis, & rebus profeſſus eſt, hæc ſparſim apud Ioannem reperitur:

Ioan. 2. *Auferte iſta hinc, & nolite facere domum patris mei, domum negotiationis. Recordati ſunt verò diſcipuli eius, quia ſcriptum eſt: Zelus domus tuæ comedit me. Reſponderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Quod ſignum oſtendis nobis, quia hæc facis? Reſpondit Ieſus, & dixit eis: Soluite templum hoc: & in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudæi: Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis ſui. Cùm ergo reſurrexiſſet à mortuis, recordati ſunt diſcipuli eius, quia hoc dicebat: & crediderūt ſcripturæ, & ſermoni quem dixit Ieſus.* Et illud ſimiliter:

Ioann: 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret; vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habe-*

ſed habeat vitam æternam. Non enim miſit Deus filium ſuum in mundũ, vt iudicet mundum; ſed vt ſaluetur mundus per ipſum. Qui credit in eum, non iudicatur: qui autem non credit; iam iudicatus eſt: quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei. Et: *Qui credit in filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus eſt filio, non videbit vitam; ſed ira Dei manet ſuper eum.* Et item: *Pater meus vſq; modò operatur, & ego operor. Propterea ergo quærebant eum magis Iudæi interficere, quia non ſolùm ſoluebat ſabbathum; ſed & patrem ſuum dicebat Deum, æqualem ſe faciens Deo. Reſpondit itaq; Ieſus, & dixit eis: Amen amen dico vobis: non poteſt filius à ſe facere quicquam, niſi quod viderit patrem facientem. Quæcunq; enim ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonſtrat ei, quæ ipſe facit: & maiora his demonſtrabit ei opera; vt vos miremini: ſicut enim Pater ſuſcitat mortuos & viuificat; ſic & filius quos vult viuificat. Neq; enim pater iudicat quenquam, ſed omne iudicium dedit filio; vt omnes honorificent filium, ſicut honorificant patrem: qui non honorificat filium, non honorificat patrem, qui miſit illum: ſicut enim pater habet vitam in ſemetipſo; ſic dedit & filio habere vitam in ſemetipſo.* Et deinde: *Hæc eſt voluntas patris mei qui miſit me, vt omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam: & ego reſuſcitabo eum in nouiſsimo die. Murmurabant ergo*

Ioann. 5.

Ioann. 6.

Iudæi de illo, quia dixisset: Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi: & dicebant: Nónne hic est Iesus filius Ioseph, cuius nos nouimus patrem & matrem? Quomodo ergo dicit hic, quia de cœlo descendi? Et de-

Ioann: 7. inde: *Clamabat ergo Iesus in templo docens, & dicens: Et me scitis, & vnde sim scitis: & à meipso non veni;*

Ioann. 8. *sed est verus, qui misit me, quem vos nescitis: ego scio eum: & si dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax: sed scio eum, quia ab ipso sum, & ille me misit. Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.* Et: *Tu quis es. Dicit eis Iesus: Principium, qui & loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui & iudicare, sed qui me misit, verax est. Et ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo. Et non cognouerunt, quia patrem su-*

Ioann: 8. *um dicebat Deum. Et dixit eis Iesus: Amen amen dico vobis, antequàm Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. Iesus autem abscondit*

Ioann: 9. *se, & exiuit de templo.* Et iterum: *Tu credis in filium Dei? Respondit ille & dixit: Quis est Domine, vt credam in eum? Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum; & qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et procidens adorauit eum. Et dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni, vt qui non vident, videant: & qui vident, cæci fiant. Et audierunt quidam ex Pharisæis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei: Nunquid & nos cæci sumus? Dixit eis Iesus. Si cæci*

essetis

essetis; non haberetis peccatum: nunc verò dicitis, quia videmus: peccatum vestrum manet. Quousq; animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palàm. Respondit eis Iesus: Loquor vobis & non creditis: Opera quæ ego facio, in nomine patris mei, hæc testimonium perhibent de me; sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis: Oues meæ vocem meam audiunt; & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis; & non peribunt in æternum: & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus est; & nemo potest rapere de manu patris mei: Ego & pater vnum sumus. Sustulerunt ergo iterum lapides Iudæi, vt lapidarent eum. Respondit eis Iesus: Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei Iudæi: De bono opere non lapidamus te; sed de blasphemia: & quia tu homo cùm sis, facis teipsum Deum. Respondit eis Iesus: Nónne scriptum est in lege vestra, quia ego dixi: Dii estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & nō potest solui scriptura: quem pater sanctificauit & misit in mundum, vos dicitis: quia blasphemas, quia dixi Filius Dei sum? Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi: si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite; vt cognoscatis & credatis quia pater in me est, & ego in patre. Quærebant ergo eum apprehendere, & exiuit de manibus eorum. Et similiter: *Dixit ei Iesus. Ego*

Ioan: 10.

Ioann: 11.

 sum

ſum reſurrectio & vita: qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: vtiq; Domine. Ego credidi quia tu es Chriſtus filius Dei viui, qui in hunc mundum veniſti. Ab illo ergo die cogitauerunt, vt interficerent eum. Et: *Qui credit in me, non credit in me; ſed in eum qui miſit me. Ego lux in mundum veni; vt omnis qui credit in me, in tenebris non maneat. Et ſi quis audierit verba mea, & non cuſtodierit; ego non iudico eum: non enim veni, vt iudicem mundum; ſed vt ſaluificem mundum. Qui ſpernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum: ſermo quem locutus ſum, ille iudicabit eum in nouiſſimo die: quia ego ex meipſo non ſum locutus; ſed qui miſit me pater, ipſe mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar: & ſcio quia mandatum eius, vita æterna eſt. Quæ ergo ego loquor, ſicut dixit mihi pater, ſic loquor.*

Ioan: 12.

Quæ, illo docente, plebs quidem tanquam contra blaſphemum, ex lege lapides arripiebat: ſacerdotes verò principesq́. populi, tunc demũ ſe colligunt: occaſionem ſibi datam eſſe gaudent: paratũq́. crimen ſe & cauſam habere, cur eum occiderent lege de blaſphemia lata, arbitrantur; tum demum, ne quid aut ex odio, aut ex inuidia temerè feciſſe videantur, conſiliũ aliquoties cõuocant: mutuò conſulũt: cum Iuda proditore rem tranſigunt: cohortem ad capi-

capiendum Christum mittunt: in consilio & iudicio sistunt: causamque blasphemiæ dicere iubent. Huc igitur accusatio omnis refertur: huc causæ cognitio tota: huc documentorum perquisitio: huc testium & testimoniorum, qualiacunque illa sunt, inductio: huc duo illi nouissimi testes: *Nos audiuimus eum dicentem: Possum destruere templum Dei, & in triduo reædificare illud.* Quo non aliud docere voluerunt, quàm eum vim diuinam ad se transferre voluisse, vt qui tale opus aggrederetur, quod nō nisi diuinæ sit virtutis & potentiæ propriū: quod idem postea longè clariùs pontifices ipsi apud Pilatum explicāt, non alia scilicet causa illum se perdere velle, nisi quòd se germanum filium Dei diceret: *Nos legem habemus,* inquiunt, *& secundùm legem debet mori, quia filium Dei se fecit.* Produxissent autem homines stolidi potiùs ad eam rem verè & seriò confirmandam loco ementitorum testium, Lazarum triduanum iam fœtentem, nuper à morte excitatum: produxissent filiam Archisynagogi: produxissent ipsi cœci, cœcum noua luce donatum: produxissent septem primùm, deinde quinque millia hominum, quinque panibus saturata: produxissent sexcentos alios cœcos, claudos, surdos, paralyticos, demoniacos ab illo curatos; hæc enim omnia diuinæ sunt virtutis: hæc verum Deum Deique filium designant: cùm *talia signa nemo facere posset, nisi sit Deus cum illo.* At inuidia id

Mat:26. Ioan. 19. Ioann:11. Math. 9. Ioann: 9. Mat:14. Mar: 6. Lucæ 9. Ioan: 6. Ioann. 3.

facere nō permittebat, ideo incohærētes malūt adducere teſtes, quàm veris ſignis propoſitum ſuū demōſtrare. Quæ vbi minùs, princeps conſilii Caiphas cohærere videt, plenus irarum, proſilit ac totum ſe prodit, ad illudque quod primum & vltimum in hac cauſa fuit, confeſsionē ſcilicet facti, ſe confert. Exurgit ergo: vrget reum : *Tu es Chriſtus filius Dei benedicti? Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, ſi tu es Chriſtus filius Dei viui.* Quod ille eadem conſtantia, qua ſemper clarè & diſtinctè magnoq; animo confitetur : *Tu dixiſti.* Quod cùm alios in aliam accepturos partem rectè ſciuiſſet, rem totam explicat, oſtenditque hæc quidem in ea ſua tam afflicta, vt tum videbatur, conditione, minus veriſimilia videri; aliquando tamen tempus futurum, vt id ipſum propria experientia magno ſuo malo ipſi experturi ſint : *A modo*, inquit, *videbitis filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli.* Quid his verbis clarius, quid manifeſtius, quid explicatius dici potuit? ipſe enim quem & qualem filium Dei ſe eſse intelligat, interpretatur : eum ſcilicet, qui in pari & æqua ſit patris gloria: qui ad dexteram eius ſedeat : cuius nubes ſint aſcenſus eius : quem conſtituit Deus iudicem viuorum & mortuorum : cui pater tradidit omne iudicium : qui omnium dictorum factorum & cogitatorum, quod ſolius Dei, cordiū ſcrutatoris eſt propriū, rationē expoſcere de-

Mar.14. *Mat.26.* *Mat.26.* *Hebr: 1.* *Pſal.103* *Act.10.* *Ioan: 5.*

debet: *Ad cuius aduentũ, omnes homines resurgere habent cũ corporibus suis, & reddituri sunt de factis propriis rationem.* Videbitis, inquit, iustũ Ioseph impij fratres in prima Regis Pharaonis dignitate: videbitis ad oris eius imperium, cunctum populum obedientem: videbitis constitutum super vniuersam terram Ægypti: annulo regio manus eius, torque aureo collum, veste byssina totum ornatum, ascendentem super currum eius, clamante præcone: vt omnes coram eo genu flecterent: & præpositum esse sciant vniuersæ terræ Ægypti. Hoc idem quodammodo, sed non eodem modo, in simili iudicio, sed dissimili authoritate, respondit Ieremias: *Ego autem in manibus vestris sum, facite mihi quod bonum & rectum est in oculis vestris. Verùmtamen scitote & cognoscite, quòd si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos, & contra ciuitatem istam, & habitatores eius.* Multùm interest seruúsne loquatur an herus; quod cœcitas Ariana non videt. Hic enim dicit: *Sanguinem innocentem tradetis.* At ille: *Videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei.*

Symbol. Athan.

Gen. 41.

Iere. 26.

Quod quid, & quale sit, princeps facto suo explicat sacerdotum: ac quia pontifex anni illius est, cœcos, etsi ipse parum videat, Arianos docet: *Tunc princeps sacerdotum*, inquit Euangelista, *scidit vestimenta sua, dicens: blasphemauit*: vsurpat sibi diuinos honores, cùm sit homo. Scindebantur enim ex more

vestes

veſtes in blaſphemiæ crimine, quod tamen ne à pontifice fieret, lege vetitum fuit: *Quid adhuc deſideramus teſtes?* Si filius hominis Ariane,vt ipſe dicit,quomodo blaſphemauit?cur veſtem ſcidit contra legem Caiphas? Si filius Dei, quod agnoſcit Caiphas, cur idem non agnoſcis? Idem ergo filius Dei,& idem filius hominis,verus Deus & verus homo,vnus in perſona, duplex in natura: *Ecce nunc audiſtis blaſphemiam,quid vobis videtur?* Gaudet cõfeſsione,gaudet quod voluit ſe obtinuiſſe:cauſã tenere ſe putat,triũphat:conſilium compellat. At illi inclamant omnes: *Reus eſt mortis.* Diſsimile quid factum eſt in eo iudicio, quod de Ieremia inſtitutum fuit: cùm enim Sacerdotes & Prophetæ,contra Ieremiam in porta tẽpli, ſimile decretum tuliſſent, eò quòd ruinam templi prædicabat: *Iudicium eſt mortis viro huic, quia prophetauit aduerſus ciuitatem iſtam*; Non idem reſpondit populus: *Non eſt*, inquit, *viro huic iudicium mortis, quia in nomine Domini Dei noſtri locutus eſt ad nos.* At hîc conueniunt in ſcelere, vt conueniant in exitio. In eam igitur ſententiam deſcendit conſilium omne, gens ſancta,populus quondam acquiſitionis,vinea electa, vt ſuum prodat gentibus authorem: lata ſententia ex more in crimine blaſphemiæ veteri: ad ſputa, colaphos,probra, illuſiones, ſe cõferunt. Quarum illuſionũ quinque ſunt partes. Sputa inprimis. *Et conſpuerumt eum*: inquit Euangeliſta,

Mat:26.

Mat.26.

Iere.26.

ſta, ipſi perpetua infamiæ ſputa in ſe recepturi. *Velauerunt eum*, nunquam faciem eius viſuri: *Et factus eſt quaſi abſconditus vultus eius, & deſpectus.* Velauerunt faciem illam, quam multi reges & prophetæ deſiderabant videre, & non viderunt: & in cuius die exultauit Abraham, quem iſti nequicquam patrem ſuum dixerunt: digni, vt nunquam propitium & ſerenum eius vultum videant: digni, vt nunquam æquis & liberis oculis, quod vſque ad hanc diem illis euenire videmus, quenquam aſpiciant. Oſtende autem tu nobis Chriſte faciẽ tuam, & ſalui erimus: *Et colaphis eum ceciderunt: alij autem palmas in faciem eius dederunt, & percutiebant faciem eius. Et poſuit faciem ſuam, vt petram duriſſimam.* Digni, quos percutiat Dominus vlcere peſsimo, & vulnere inſanabili. Addebãt probra verberibus: *Prophetiſa nobis Chriſte, quis eſt qui te percuſſit?* Digni, vt neq; regem, neq; ſacerdotem, neque prophetam habeant & audiant vnquam. Blaſphemauerunt illum, ipſi in perpetuũ cum poſteritate ſua, infames futuri & inglorij: *Dabo eos*, inquit Dominus per Ieremiam, *in vexationem afflictionemq́; omnibus regnis terræ: in opprobrium, & in parabolam, & in prouerbium, & in maledictionem in vniuerſis locis, ad quæ eieci eos.* Quod nunc etiam illos vbiq; ſequi & manere, quãuis tot legibus, tanta magiſtratuum authoritate, tanta gratia, tot opibus & corruptelis muniantur,

Luc: 22. *Iſaiæ 53.* *Lucæ 10.* *Ioan: 8.* *Pſal. 79.* *Mat. 26.* *Iſaiæ 50.* *Deu. 28.* *Mat: 26.* *Iere. 24.*

Isaiæ 53. cernimus: *Et vidimus*, inquit Propheta, *eum tanquam leprosum: & non erat illi species neq; decor: & vidimus eum, & non erat aspectus: & desiderauimus eum despectum, & nouissimum virorum.*

Sibyllæ vaticiniũ libr. 1.

Expreſsit has omnes ludibrij partes grauiſsimè Sibylla.

Et tunc ebrius, Iſráel non mente videbit,
Non oculis cernet, non auribus audiet ipſis.
Hebræos ſed enim ſummi lymphata Tonantis
Cum petet ira, fide ſublata prorſus eorum,
Propter cœleſtem, diuino ſemine cretum,
Offenſum per eos puerum: tunc impius illi
Impinget colaphos, viroſáq; ſputa ſceleſtis
Iſráel labiis.

Et alibi.

Tum calamo compungent ilia, legis
More ſuæ, ex calamis etenim quos concutit aura,
Ad lites animi ſeſe ira vindice vertit. Hæc illa.

Dignum pontificibus, dignum ſummis ſacerdotibus, dignum populo Dei, dignum tanta celebritate & fama, de qua ſuperiùs diximus, conſilium atq; iudicium. Fraude apud diſcipulum præceptorem emunt: inermem armati cingunt: non reluctantem ligant: ſequi volentem trahunt: innocentem damnant: pro argumentis & tabulis, flagris, colaphis, ſputis, verberibuſq. abutuntur: *Nemo fit melior*, inquit Hieronymus, *quàm qui in Sacerdotali ordine* pro-

profecerit: nemo viciſsim deterior, quàm qui in eodem ordine defecerit. Ergo captiuorum libertas ligatur: ergo patris ſapientiæ, Angelorum gloriæ illuditur; ergo ſplendor diuinitatis, ſpeculũ ſine macula turpiter conſpuitur: & dominus cœli cæditur. Sed non tum tantùm, hæc & talia, quod tamen indignisſimũ fuit, pertulit: perfert nunc eadem vel ſimilia; ſi modò non cum maiore contumelia & iniuria coniuncta. Traditur à Simoniacis: illuditur illi ab Hypocritis: cõſpuitur ab hæreticis: denudatur ab vſurariis & raptoribus: blaſphematur ab impiis & apoſtatis. Eius reatu noſtra culpa ſoluta eſt: eius velamine velamen à cordibus noſtris ſublatum: illius ſputis noſtræ ſordes ablutæ: eius contumeliæ noſtram abſtulerunt infamiam: eius vincula, noſtros ſoluerunt nodos: liuore eius ſanati ſumus. Quid igitur retribuemus Domino, pro omnibus quæ retribuit nobis? Calicem Domini ſimiliter accipiamus: & nomen Domini inuocemus. Verùm hæc hactenus. Nunc eò, quò diu iam ſpectat tota hæc oratio noſtra, & quò omnis hic tantus apparatus ducit, nos conferamus.

Pſal. 115.

Si Chriſtus Dominus verus eſt Deus ac conſubſtantialis, & coæternus patris filius, vti omnes Patriarchæ, Prophetæ, Euangeliſtæ, Apoſtoli, Martyres Virgines, Confeſſores teſtati ſunt, vitaq. & ſanguine ſuo, hoc ipſum teſtamẽtum ſuum obſignârunt ac ſubſcripſerunt: omnia item Concilia, Patres, tota

deniq. ſancta Catholica & Apoſtolica docet atque confitetur Eccleſia:& vti nunc ipſe pleno ore in medio inimicorum ſuorum per patris ſui nomen conteſtatus ac confeſſus eſt; tum hoc ipſum iudicium Caiphæ ſceleratiſsimum fuit, vtpotè aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtum eius, verum Deum & hominem, ipſumq́. legitimum hæredem & dominum, collectum & congregatum: Caiphas improbus & perditus iudex, conſilium malignum, populus nequam: Chriſtus autem dominus, verus Meſsias, verus mediator Dei & hominum, redemptor mundi, imago patris, agnus innocens, hoſtia & ſacrificium æternum, & eſt & fuit ſemper: populus qui illum ſequitur, populus ſapiens, veruſq. veri Dei cultor, populus adoptionis, populus Deo chariſsimus, populus ſanctificatus, & emundatus, gens electa, conſors & particeps diuinæ naturæ, filii Dei, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti. Sin autem Chriſtus Dominus verus Deus, veruſq. Dei filius non eſt, vti moderni Iudæi, Machometani, Ariani, ac reliquũ Caiphæ conſilium, Ebionitæ, Photiniani, Samoſatenſes impiè mentiuntur; tum hoc quidem iudicium fuit æquiſsimum & iuſtiſsimum, ac iuxta legem Dei factum, vtpotè ad vindicandam blaſphemiam inſtitutum: Caiphas Pontifex bonus, conſilium ſanctum, decretũ iuſtum, ac ſecundùm legem latum, ſputa, colaphi, irriſiones legitimæ: Chriſtus ipſe Dominus nõ

Pſal. 26.

modò

modò non Messias, non redemptor, non mediator, sed ne propheta quidem: peccatũ fecit (horret animus referre dictuq. refugit) dolus inuẽtus est in ore eius: contrà quàm vniuersa docet scriptura, qui seipsum toties Deũ verum, Dei filium est professus, cùm nõ esset: iustè & meritò ꝓditus, iustè morti addictus, iustè consputus, ac colaphisatus: iure & legitimè in crucem actus: religio Christiana nulla, aut potiùs mera superstitio: nos stulti & amentes: inanis est fides nostra: inanis prædicatio nostra: in iisdem sordibus peccati, in quibus antea hæremus: Iudæi & Sarraceni, quod verum est ipsi soli vident, verique Dei sunt cultores. Siste igitur gradum, impium Caiphæ concilium: siste scelus; quò enim ampliùs progrediaris non est, vt vides.

Habes Rex Stephane, & vtinam non habeas in Regno tuo, atq. adeò in vrbe illa Regia tua Cracouieñ: sede coronationis tuæ, ac Lublineñ: cæterisque quàm plurimis, Caiphæ socium ac cognatũ, ex profugis & exulibus cæterisq. mundi fecibus, contra Dominum & contra Christum eius, qui te in Regem elegit, vnxit: suumq. locum tenere voluit, iam olim magistratuum negligentia collectum atq. conflatum, tua autem pietate ac zelo domus Domini & religione extirpandum Synedrium atq. consilium, quod sententiam in dies singulos in ipsum Dei filium iisdem verbis eodemq. clamore ferat: *Reus est*

mortis, quia filium Dei se fecit; consilium inquam impium, consilium malignum, consilium iram Dei prouocans: dignum vt hoc cœno, his sputis, quibus creatorem & redemptorem suum conspuit, ipsum conspuatur: his colaphis quibus cædit, cædatur: his ludibriis quibus afficit, diuexetur: his lapidibus quos in CHRISTVM suum collegit, obruatur: in hanc crucem quam illi parat agatur. Et erit aut tam frigidus quis, aut tam Christi sui parum amans, princeps, vel Respublica aliqua quæ hæc ferat: aut erit aliquod tam sceleratum fœdus, quod tam peruerso tribunali, aut cōciliabulo patrocinetur potiùs quàm illud persequatur, scopisq́. profligandum censeat: aut tā perdita societas, quæ hos tales ciues, qui quotidie crucis decretū in Christum dominū ferunt, ac mortis sententiā illis vocibus, tolle, tolle, crucifige, crucifige eū, statuūt, in sinu suo foueat, & non pellat potiùs, ac in extremas terras deferendos putet; si modò aliqua terra sit, quæ hæc monstra sine exitio suo ferre posſit. Habes gemmas & vniones seculi tui Stephane. Deum immortalē, vbinam gentium sumus? aut quam religionem habemus? aut quid tandem sperare debemus? in media medius fidius Turcia vix hæc perferūtur. Verùm, quis eius rei enormitatem rectè exaggerare posſit. Quæ qualia iudicia vel à sceleratisſimo Iuda, prima luce facilè cognoscuntur & damnantur.

Tum

Tum videns Iudas qui tradidit eum, quòd damnatus esset, pœnitentia ductus, pecuniã, qua vendiderat illum, triginta inquam argenteos, quali item venditum fuisse iustum Ioseph legimus, verè pretiũ calciamenti, vt prædictum fuit per Prophetam, Principibus sacerdotum & senioribus populi restituit: palinodiam canit: aduersus seipsum sententiam fert: *Peccaui tradens sanguinem iustum.* Quæ quidem cõfessio, CHRisto quidem Domino fuit debita, Iudæ inutilis, quia ex seruili metu potiùs quàm ex vera charitate sine spe veniæ fuerat profecta: in qua agnoscit magnitudinem sceleris sui; sed non agnoscit magnitudinem misericordiæ diuinæ: nec enim pœnitentia illum reuocauit ad Dominum; sed desperatio traxit ad laqueum: *At illi dixerunt. Quid ad nos? tu videris.* Non negant innocentem sanguinẽ venditum esse: emptoris & venditoris eandem conditionem agnoscunt; nec tamen corriguntur: non eadẽ saltem pœnitentia permouentur Iuda ipso deteriores: *Tu videris*, inquit. Ac si dicerent: vade & suspende te. Digna vox concilio sancto, digna gazophilatio. Qualis pœnitens Iudas, tales consolatores & magistri, thesauri custodes: sed & exitus ipse: *At ille proiectis argenteis, abiit, & laqueo suspendit se, & crepuit medius, ac diffusa sunt omnia viscera eius.* Pecuniam perdidit: scelus admisit: vitã laqueo finiuit: Vt enim prima frõte peccatum mirè se omnibus cõmẽ-

Amos 2.

Act. 1.

mendare ac insinuare solet;ita in recessu ac exitu suo summè terret, diabolo à principio quidē omnia extenuante, in fine autem & exitu in immensum omnia ferente. Quod idem in Caimo & aliis multis accidisse legimus. Ruit animus peccatoris, nisi Spiritus sanctus verè Paraclytus labentem ac planè iacētem soletur, erigat, ac sibi ipsi restituat. Et hic igitur abiens, laqueo, vel tunc, vel paulò pòst, vt plerique opinantur, suspendit se: crucem pactus est: cruce periit: *Expectasses*, inquit S. Leo, *consummationem criminis tui, & donec sanguis Christi pro omnibus fundetur peccatoribus, informis lethi suspendiū distulisses; cumq; conscientiam tuam, tot Domini miracula, tot dona torquerent, illa saltem te à præcipitio tuo sacramenta reuocassent, quæ in paschali cœna iam de perfidia tua, signo diuinæ scientiæ detectus acceperas. Cur de eius bonitate diffidis, quæ te à corporis & sanguinis sui communione non repulit? qui tibi ad comprehendendum se cum turbis, & armatorum cohorte venienti, pacis osculum nō negauit? Sed homo inconuertibilis, spiritus vadens & non reuertens, cordis tui secutus es rabiem: & stante diabolo à dexteris tuis, iniquitatem, quam in sanctorum omnium armaueras caput, in tuum verticem retorsisti; vt quia facinus tuum omnem mēsuram vltionis excesserat, te haberet impietas tua iudicem: te pateretur tua pœna carnificem. Neque tamen hæc actio à quo omnis est salus proficiscitur: nam*

Leo ser. 3

quod

quod Dominus furorem, inquit idem Leo, *frementium pati voluit, in nullo author eorum criminum fuit, nec egit, vt hæc vellent; sed cessit, vt possent: & sic vsus est obcœcatæ plebis insania, quomodo & perfidia traditoris, quem ab immanitate concepti sceleris, & beneficiis est reuocare dignatus & verbis: assumendo in discipulum: prouehendo in Apostolum: monendo signis: consecrando mysteriis: vt cui nihil beneuolentiæ deesset ad correctionem, nihil occasionis superesset ad crimen. Sed tu impiissime homo, semen Chanaan & non Iuda, nec iam vas electionis, sed filius perditionis & mortis, vtiliora tibi diaboli incitamenta credebas; vt facibus inflammatus auaritiæ, ad triginta argenteorũ lucrum inardesceres: & quid diuitiarum amitteres, nõ videres. Nam etsi putabas credendum esse promissis, quæ fuit ratio, vt tantillus pecuniæ modus præponeretur acceptis? Imperabas dæmoniis, & medebaris infirmis: honorabaris cum Apostolis: & vt finem tuæ cupiditatis expleres, patebant tibi furta de loculis. Sed animum interdictorum admonitum, quod minùs licuit, ampliùs incitauit: nec tam placuit quantitas pretij, quàm magnitudo peccati. Vnde facinus commercij tui non ideò detestandum est, quia Dominum viliter æstimasti; sed quia redemptorem etiam tuum, ne tibi parceres, vendidisti. Et meritò tibi tua pœna est commissa, quia in supplicium tuum nemo te sæuior potuit inueniri.* Quod igitur in tempore præstituto, secundùm

Leo ser: 16. de passio. Domini.

propositum voluntatis suæ Iesus Christus crucifixus & mortuus & sepultus est, non propriæ conditionis necessitas, sed nostræ captiuitatis redemptio fuit. Hæc ille.

Decernitur à præfectis Gazophilacii, pecuniam in corbanã non esse mittendam, quia pretiũ sanguinis, quem ipsi iniquissimè cõparârunt, sit: agrũ in sepulturam peregrinorum, iuxta prædictionem Prophetæ, ex ea potiùs, vt res non careat aliqua pietatis specie, emendum esse. De sanguine autem iusto, de anima prodente & mercante sanguinem iustum, verbum nullum: *Sepulchra dealbata, sepulchris emẽdis & erigendis nata, impia religione*, inquit Leo, *pecuniola parua restituta, tanquam perpetuum facinoris sui monimentum, ac contra se testimonium erigunt. Cuius cordis est ista simulatio? Sacerdotum conscientia capit, quod templi arca nõ recipit. Refutatur illius sanguinis laxatio, cuius non timetur effusio. Quantislibet ita vos fallaciæ circumtegatis vmbraculis, initum est cum traditore commercium, quo iustum sanguinem sicut non licuit comparari; ita debuit non effundi.* Ex male quæsito benefacere, Iudaicam vocat eleemosynam Chrysostomus: *Operiebatis altare meum lachrymis*, conqueritur apud Prophetam Dominus. Non vult Christus rapina nutriri: ingratissima sunt illi talia nutrimenta. Quæstui meretricum hæc talia comparat officia Nazianzenus, inquiens:

Zach. 11. *Chrys. in Matth. Mala.* 2. *Gre. Nazianze:*

Donum Deo, gratissimum mores pii.
Nihil dignius feres, feras vt omnia.

Quod

Quod pauper offert, ipse idem fac offeras.
Stipem meretricis Deus non accipit.
Pecunia ſimoniaca qua Chriſtus eiusq. dos & hæreditas vēditur & emitur,ſepulchro & furcæ comparandæ accōmodatiſsima.Vel ipſi non ignoratis,quale plerisq. operæpretiū lucellum hoc adferre ſoleat.

Innocens igitur iuſtus Ioſeph teſtimonio conſilij: innocens teſtimonio proditoris: innocens teſtimonio Gazophilacij: innocens teſtimonio ementiū atq; vendentium : innocens omnium qui hactenus eius cauſam cognouerūt voce. Verè igitur ſanguinē iuſtū prodiderunt & effuderunt. Nos autem in pretio ſanguinis eius requieſcamus & conſepeliamur.

Feſsi dolis & contumeliis, in lectos profunda nocte ſe conferunt ipſi. Repletū opprobriis Ioſeph, impij fratres in ciſternam mittunt, vbi quam,& qualem,& cum quibus eam traduxerit noctem, teſtatur apud Dauidem ipſe : *Probaſti cor meū & viſitaſti me nocte. Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens, in medio ventris mei. Aruit tanquam teſta virtus mea, & lingua me adhæſit faucibus meis, & in pulverem mortis deduxiſti me. Quoniam circumdederunt me canes multi, conſilium malignantium obſedit me.* Te verò magne Ioſeph,per hanc tuā triſtem & amaram noctem , oramus omnes, ne vnquam quis noſtrū obdormiat in morte: ne quādo dicat inimicus, præualui aduerſus illum.Sed hæc quidem hactenus.

Pſal. 16.
Pſal : 21.
Pſal. 12.

EVANGELIVM.

Mat:27.
Mar: 15.
Lucæ 23.
Ioan. 18.

ADducunt ergo Iesum à Caipha in Prætorium: Erat autē mane, & ipsi non introierunt in Prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundùm legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam: Vt sermo Iesu impleretur, quem dixit. Significās qua morte [illegible] oriturus. Cœperunt autem illum accusare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem Tributa dare Cæsari: & dicentem se Christum Regem esse. Introiuit ergo iterum in Prætorium Pilatus, & vocauit Iesum. Iesus autem stetit ante Præsidem, & interrogauit eum Præses Pilatus, & dixit illi: Tu es Rex Iudæorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Respondit Pilatus: Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua & Pontifices

tra-

tradiderunt te mihi, quid fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo, si ex hoc mundo esset Regnum meum; ministri mei vtiq; decertarent, vt non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum nō est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: Ergo Rex es tu? At ille respondens ait illi Iesus: Tu dicis quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cùm hoc dixisset, iterùm exiuit ad Iudæos: & dicit Pilatus ad Principes Sacerdotum, & turbas: Ego nihil inuenio causæ in hoc homine. Et accusabant eum summi Sacerdotes in multis. Et cùm accusaretur à Principibus Sacerdotum, & Senioribus, nihil respondit. Tunc Pilatus rursum interrogauit eum, dicens illi: Non audis quanta aduersum te dicūt testimonia? Nō respondes quicquam? Vide in quantis te accusant. Iesus autem ampliùs nihil respondit ei ad vllum verbum, ita vt miraretur Præses vehementer. At illi inualescebant, dicētes: Commouet populum docens per vniuersam Iudæ-

am,incipiens à Galilæa vsq; huc. Pilatus autē audiens Galilæam,interrogauit,si homo Galilæus esset.Et vt cognouit quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso Iesu, gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eū,eò quòd audiret multa de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus. At ipse nihil illi respōdebat. Stabant autem Principes Sacerdotum & Scribæ constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illusit indutū veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die; nam antea inimici erant adinuicem. Pilatus autem conuocatis Principibus Sacerdotū, & magistratibus,& plebe,dixit ad illos:Obtulistis mihi hunc hominem, quasi auertentem populū,& ecce ego coràm vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eum accusatis, sed neque Herodes; nam remisi vos ad illum,& ecce nihil dignum morte actum est ei:emendatum ergo illum di-

mit-

mittam. Per diem autem ſolennem conſueuerat, & neceſſe habebat Præſes populo dimittere vnum ex vinctis, quemcunq; petiſſent: habebat autem tunc vinctum inſignem, qui dicebatur Barabbas, qui cum ſeditioſis erat vinctus, qui in ſeditione fecerat homicidium. Et cùm aſcendiſſet turba, cœpit rogare, ſicut ſemper faciebat illis. Congregatis ergo illis, Pilatus reſpondit eis, & dixit: Eſt autem conſuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Paſcha. Vultis ergo dimittam vobis Regem Iudæorũ? Quem vultis? dimittam vobis Barabbam, an Ieſum, qui dicitur Chriſtus? Sciebat enim quòd per inuidiã tradidiſſent eum ſummi Sacerdotes. Sedente autem illo pro Tribunali, miſit ad eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iuſto illi? multa enim paſſa ſum hodie per viſum propter eum. Princeps autem Sacerdotum, & ſeniores concitauerunt turbam, & perſuaſerũt populis, vt magis peterent Barabbam, Ieſum verò perderent. Reſpondens autem Præſes ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi clamauerunt rurſum omnes ſimul dicentes: Non hunc, ſed tolle hunc, & dimitte nobis

Bar-

Barabbam. Erat autem Barabbas latro, qui erat propter ſeditionem quandam factam in ciuitate & homicidium,miſſus in carcerē. Iterum autem Pilatus locutus eſt ad eos, volens dimittere Ieſum. Pilatus autem iterum reſpon dens ait illis: Quid ergo vultis faciam de Ieſu, qui dicitur Chriſtus? At illi iterum ſucclamabant dicentes omnes: Crucifigatur, crucifige, crucifige eum. Pilatus verò tertiò dixit ad illos: Quid enim mali fecit iſte? nullam cauſam mortis inuenio in eo.Corripiam ergo illum,& dimittam. At illi inſtabant vocibus magnis, poſtulantes vt crucifigeretur, & inualeſcebāt voces eorum, & magis clamabant, dicentes: Crucifigatur,crucifige eum. Tunc ergo apprehendit Pilatus Ieſum,& flagellauit. Et tunc milites Præſidis, ſuſcipientes Ieſum in Prætorio, duxerunt eum in atrium Prætorij, & congregauerunt ad eum vniuerſam cohortem, & exuētes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei: & plectentes coronam de ſpinis, poſuerunt ſuper caput eius, & arundinem in dextra eius. Et veniebant ad eum, & genu flexo ante eum,illudebant ei,& cœperunt ſaluta

re eum,

re eum, & dicebant: Aue Rex Iudæorum. Et conſpuebant eum: Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius arundine, & dabant ei Alapas, & ponentes genua adorabant eum. Exiuit ergo iterum Pilatus, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoſcatis, quia in eo nullam inuenio cauſam. Exiuit ergo Ieſus foras, portans coronam ſpineam, & purpureum veſtimentum. Et dicit eis: Ecce homo. Cùm ergo vidiſſent eum Pontifices, & miniſtri, clamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite; ego enim non inuenio in eo cauſam. Reſponderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & ſecundùm legem debet mori, quia filium Dei ſe fecit: Cùm ergo audiſſet Pilatus hunc ſermonem, magis timuit. Et ingreſſus eſt Prætoriū iterum, & dicit ad Ieſum: Vnde es tu? Ieſus autem reſponſum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? neſcis, quia poteſtatem habeo crucifigere te, & poteſtatem habeo dimittere te. Reſpondit Ieſus: Non haberes poteſtatē aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper. Propterea,

qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris: Omnis enim qui ſe Regem facit, cõtradicit Cæſari. Pilatus autem cùm audiſſet hos ſermones, adducit foras Ieſum, & ſedit pro Tribunali in loco qui dicebatur Lycoſtratos, Hebraicè autem Gabbatha. Erat autem Paraſceue Paſchæ, hora quaſi ſexta, & dicit Iudæis: Ecce Rex veſter. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regẽ veſtrum crucifigam? Reſponderunt Pontifices: Regem non habemus niſi Cæſarem. Videns autẽ Pilatus quia nihil proficeret, ſed magis tumultus fieret, accepta aqua lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego ſum à ſanguine iuſti huius, vos videritis. Et reſpondens vniuerſus populus, dixit: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Pilatus autem tunc volens populo ſatisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimiſit autem illis eum, qui propter homicidium & ſeditionem miſſus erat in carcerem, quem petebant, Barabbam: Ieſum verò flagellatum tradi-

tradidit eis voluntati eorum. Tunc ergo tradidit eis illum, vt crucifigeretur.

IOSEPH.

ET sedentes vt comederent panem, viderunt Ismahelitas viatores venire de Galaad, & camelos eorũ portantes aromata, & resinam, & stacten in Ægyptum: Dixit ergo Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest, si occiderimus fratrem nostrum, & celauerimus sanguinem ipsius? melius est, vt venundetur Ismahelitis, & manus nostræ non polluantur; frater enim, & caro nostra est. Acquieuerunt fratres sermonibus illius. Et prætereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismahelitis, triginta argenteis, qui duxerunt eum in Ægyptum. Gen. 37.

THEORIA QVARTA.

IAM tandẽ Ismahelitas spectare cœperunt fratres Ioseph, hoc est Romanos, Romanumq. præfectũ Iudæi. Fuit hoc in omni seculorũ memoria, duplicẽ semper & vbique fuisse rerum cognoscendarum & iudicandarum potestatẽ, duplex tribunal, iurisditio-

nem duplicem: ſpiritualē inquam & ſecularem. Spiritualem quidem, quæ de rebus ſacris ad Deum, resq́ue diuinas pertinentibus cognoſceret. Secularem, quæ popularia & ciuilia negocia tractaret, ac ea quæ à ſpirituali iudicio deciſa ſunt, ipſa exequeretur, legisq́ue diuinæ vindex & adminiſtra eſſet: illi ſuppetias ferret ac quaſi ſuccenturiari ſoleret, niſi ſi quando idem vtramque hanc poteſtatem & authoritatem ſibi diuinitus traditam ſuſtineret, quod penes hoc cōſilium aliquando fuiſſe diximus: pòſt tamen vel illis ereptum eſt, vel ſaltem cum Romanis, vt videmus, illorum peccatis ita merentibus, cōmunicatum. Cernimus enim ſacerdotes & pontifices poſt cognitionem cauſæ, CHRiſtum tradere Pontio Pilato ſeculari præfecto. Abolere hæc omnia noſtro ſeculo volunt, contra omne ius & æquū, omnemq́ue omnium ſeculorum morem & conſuetudinem, fœda licentiæ fœdera: ſordet hoc hominibus licentia ebriis, nihilq́ue præter iudicium & æquum tribunal metuentibus, vt monſtra ſint, monſtraq́ue alant, cū nullaq́ue re conueniant, quæ cum recto ordine rectaq́; ratione ſit coniuncta, ideo ſpirituali iugo excuſſo, ſeculare etiam nunc excutere conātur. Congregantur ergo, vt dicere cœpi, iterum mane ad perdendum innocentem, nocentia pectora: extrahunt ex ciſterna iuſtum Ioſeph: ſiſtunt in iudicio: & vt certiùs conſtet de dicto iam ſæpius crimine, cùm ipſius

euidentiæ & certitudinis cauſa, tum longè magis noſtræ fidei & inſtructionis gratia, vt & infidelium conſcientiæ cæderentur, & fidelium corda confirmarentur, illud κρινόμενον, de quo totum iudicium inſtitutum fuit: num ſcilicet verus Deus Deique filius ſit, & in quo totius iſtius cauſæ cardo, vt dictum eſt, verſabatur, iterum repetunt: *Si tu es*, inquit, *Chriſtus dic nobis palàm*. Reſpondit ille, ſe non ſemel, ſed toties iam dixiſſe; nec tamen fidem ſibi adhibitam eſſe. Et nunc fruſtra idem dicturum: *Si vobis*, inquit, *dixero, non credetis mihi; ſi autem & interrogauero, non reſpondebitis mihi: neq; dimittetis*; diſsimulare tamen quod verum eſt, nolo. vtq; etiam atq; etiam intelligatis, ita vt dixi eſſe, néue vllam excuſationem vel vos, vel veſtra in poſterum progenies Ariani, Ebionitæ, & cæteræ ſimiles peſtes habeant, iterum repeto. *Ex hoc autem erit filius hominis ſedens á dextris virtutis Dei*. Arripiunt iſti confeſsionem: conteſtantur cauſam: *Tu ergo es filius Dei?* Reſpondet tertiò ille: Non modò ipſe iam dixi, quia ego ſum; ſed & vos hoc idem toties me aſſerente ingeminatis, quod itidem ego palàm confiteor & recognoſco me eſſe. Conſiliũ demum & vniuerſa multitudo populi conclamant conſtare de crimine, dignum eſſe morte, & ideo executionis cauſa vinctum ad Pilatum ducunt. Quod idem quondam impii fratres iuſto Ioſeph fecerunt, dum eum Madianitis vendunt. Longè tamẽ

atrociùs iſti. Nã illi ſeruare vtcunq; voluerũt, quod ipſi fatentur: *Quid enim*, inquiunt, *nobis prodeſt, vt occidamus fratrem noſtrum, & celauerimus ſanguinem eius?* iſti volunt perdere, dum Romanis tradunt. Debebat ab vtraq; gente iudicari, vtramq; ſeruaturus, vtriuſq; Iudex futurus; vt omnes ſub eodem peccato concluſi, omnes ex æquo gratia eius indigerent. Non audent autem ingredi in Prætorium, ne contaminarentur, homines nimirum iuſti, vt poſſint comedere Paſcha. Noua religio: prætorium contaminat, parricidium non! hypocritæ culicẽ colant: camelum deglutiunt, æternum deinceps verum Paſcha non manducaturi. Atqui vos ipſi & Pilatum, & Prætorium nouo & inuſitato homicidio contaminaſtis, quæ in ſocietatem ſceleris veſtri vocaſtis.

Reperit mitiora & benigniora omnia apud Iſmahelitas, quàm apud fratres inuenerat noſter Ioſeph: Pilatus enim vbi videt nouam iudicij formam, captum & vinctum, antequam eſſet auditus à iudice, armata hominũ manu duci, prodit foras: omnes iuſti & legitimi iudicij leges & conditiones conſeruat ethnicus iudex: omnes liberandi rei vias tentat. Crimen primum quærit, ſine quo nemo appellari, nemo damnari debet: *Quam accuſationem*, inquit, *adfertis aduerſus hominem hunc?* Benignè ſatis. Iſti authoritate rem cauſamq; obtinere, ac reum potentia opprimere, & ſine crimine condemnare volunt:

Autho-

Authoritate enim vrget, inquit D.Leo, *qui vero crimine caret. Si non eſſet hic malefactor, non tibi tradidiſſemus eum.* Infelix authoritas, quæ ad damnum vel exitium alterius comparata eſt. Adhæc Pilatus: Non eſt inquit, meum, neq; Romanum, neq; cuiuſquam alterius, qui modò aliquam iuſti atq; æqui rationem habeat, ſine certo crimine aliquem cõdemnare. Ego enim iuris ſum adminiſtrator: nõ alieni odij vindex. Si lex veſtra hæc docet, accipite eum vos, quorum eſt hæc pietas, hæc æquitas, & ſecũdùm eam legem veſtram iudicate illum; nam à populi Romani more & æquitate hoc eſt alieniſsimum, aliquem ſine certo condemnare crimine. Eximium honorem apud hominem ethnicum, legi diuinæ immaculatæ faciunt perditi ſacerdotes. Quod idem in cauſa Suſannæ obiecit alicubi Daniel laſciuis illis ſenibus. *Danie.13*

Magnum profectò eſt, de vita hominis ſibi ſimilis ſtatuere hominem mortalem: Dei, & eorum qui eius vices gerunt, hoc munus & iudicium eſt proprium, qui vt ſolus dedit; ita repetere pro ſuo iure vitam à quoque poteſt: ſoliq́ue magiſtratui, idq́ue ex iure & legibus à Deo creditum: vbi bis errare non licet: vbi ſera omnis eſt pœnitentia: vbi ſimul omnia aut reſtituuntur aut eripiuntur: & vbi in ſuum quodammodo caput iudex ſentẽtiam fert. Magnum hoc ſemper fuit apud omnes populos, ac in omni rectè cõſtituta Republica ſed præcipuè in

popu-

populo Romano, omnis iuſti & honeſti principe. Cuius duas illas potiſsimas fuiſse artes, iuſtitiam inquam, & patriæ ac libertatis amorem, propter quas Remp. tam latè imperiũ ſuũ ꝓduxiſse, vt idẽ eſsent fines vrbis & orbis, teſtatur Magnus Auguſt. Quòdſi hæc tanta tantiq. momenti fuerunt apud eos, qui Deũ non nouerant, & quorũ ſpes vltra vltima ſua funera vltimosq. cineres nõ ſuperuiuebat; quãti apud Chriſtianos veros Dei cultores, qui vnius corporis mẽbra, vnius menſæ familia, vnius patris filii nuncupantur, & quibus aliquando tam illis qui iudicãtur, quàm iudicibus ipſis omnis eius iudicii, ſiue rectè, ſiue ſecus tranſactũ fuerit, ratio ad idẽ tribunal reddẽda erit. Nihil igitur feſtinè, nihil temerè, nihil abſq; magna ratione, nihil ex tẽpore, nihil aliqua perturbatione in hoc genere ſtatui debet: præſtatq. nõnunquam noxium dimittere, quàm innocentẽ damnare: Leges enim bonorum & innocentium cauſa feruntur. Quòdſi in eorum exitium conuertuntur, & ſi remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto ad eius perniciem quis abutatur; tum nulla eſt iniquitas tãta, quæ poſsit cum hac iniquitate rectè comparari. Qua autem negligentia id plerunq. in populo Chriſtiano fiat, quibus committatur, qua nonnunquam malitia & crudelitate peragatur, pudet etiam dicere. Quibus canum curam vix tutò committeremus, hos iudices capitales conſtituimus. Nimirum hoc idem

idem in Areopago,hoc Spartæ,hoc Romæ factitatũ eſt. Nouerat eas æqui,& honeſti rectè Pilatus artes: temerè igitur facit nihil. Crimẽ inprimis & cauſam quærit: rem totã diligẽter examinat: pudore æquitatis Romanæ confuſum Iudaicũ ſcelus mitiùs agit: *Nobis*, inquiũt, *non licet interficere quenquam*. Quaſi verò ſolus carnifex homicida ſit, qui ſuis manibus ſuffigit in crucem. Animum habebatis homicidam:linguas habebatis homicidas:conduxiſtis proditorem: conduxiſtis cohortem : conduxiſtis falſos teſtes:vitam cum ſanguine depoſcitis. Et verè vobis non licebat occidere quenquã; iam enim ea poteſtas,ita vt dictũ eſt, vobis improbis hominibus,propter funeſtas cædes ac inſatiabilẽ quandã Prophetici ſãguinis ſitim erepta,ad Romanoſq. trãſlata fuit,quæ ad vos quondam propriè ex lege Dei pertinebat. Iuxta illud Prophetæ : *Sacerdotes populum meum docebunt,quid interſit inter ſanctum & prophanum,& inter impurum, ac purum indicabunt eis: & circa iudicium ſanguinis ipſi inſiſtent, vt diiudicent: & iuſtificationes meas iuſtificabunt: & iudicia mea iudicabunt: & leges meas,& præcepta mea in omnibus ſolennitatibus meis cuſtodient*. Eſt autem acerbæ conqueſtionis cuiuſdam potiùs,expoſtulationiſque vox iſta, quàm alicuius, vt vulgo putatur , religionis. Ac ſi dicerent : Erat quidem penes nos etiam ea poteſtas in

Eze. 44

ſontes animaduertendi, quam vos quo iure, aut qua iniuria abſtuliſtis, nihil dicere volumus.

Vide autem malam mentem: Nondum crimen, quod caput iudicij fuit, propoſuerunt; & iam morti addicũt: *Nobis*, inquiũt, *non licet occidere quẽquã*: ac ſi iam hic ipſe quem accuſãt, nullo propoſito crimine plectendus eſset. Atqui occidiſtis omnes Prophetas, Prophetarumq. filios, mendaces; *vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt ſuper terram, à ſanguine Abel iuſti vſq. ad ſanguinem Zachariæ filij Barachiæ, quem occidiſtis inter templum & altare*: quem ſanguinem ipſius hæredis nunc cruore obſignare vultis. Nectunt ergo crimina, ne gratis illum perdere voluiſſe videãtur; ſed longè diuerſa ab illis, quæ & in conſilio, & apud populum propoſuerunt, quod ſcilicet ſe Deum Deiq. filium faceret: hoc enim apud Pilatum nihil valiturum videbant. Nunquam enim hypocriſis ad veritatem dicit quicquam aut facit; ſed ad ſpeciem tantùm & cauſam, omnia componere ſolet. Illud igitur ſolum adferunt, quod cum Chriſti inuidia coniũctum fuit: & quod aliquem locum apud iudicem habiturum putabant, regni ſcilicet affectationem: *Inuenimus*, inquiunt, *illum ſubuertentem gentem noſtram*, (inſtruentem potiùs ac curantẽ, à veſtraq; ſubuerſione auertentem) *& prohibẽtem cenſum dare Cæſari*, (imò vobis detrectantibus iubentem) *dicentem ſe Regem eſſe*.

Mat: 23.

esse. (declinantem & fugientem regnum potiùs, vobis affectantibus, & nihil non eius causa molientibus.)

Audita causa Pilatus, non furit, non insanit, non vociferatur: quod sacrũ consilium fecerat: solũ locũ & liberum reo dat, quẽ clamoribus obrui videbat: comiter satis accusationis partes expẽdit: omissisque duobus eius capitibus, de tertio ex quo duo superiora pendebant, prudenter interrogat, de regni scilicet affectatione. Nam qui regnum affectat; hic simul & populum colligit: & tributa ad se transferre conatur. Quærit ergo dicis causa potiùs, quàm quòd ita sentiat Pilatus: *Tu es Rex Iudæorum?* Respondet ille: Quid Pilate regium in me vides? scio tamen hoc totum quicquid est, à te non proficisci. Infert ille, ita esse: *Iudæus*, inquit, *non sum: gens tua & pontifices tui*, qui te commendare debebant, *tradiderunt te mihi: quid fecisti?* Scio enim aliquid aliud esse quàm isti prætendunt: quod idem aliquando iisdem Iudæis hoc reo iudice exprobraturus est. Explicat demum totam causam Dominus, istorumq. malitiam aperit: suam innocentiam demonstrat: *Regnum*, inquit, *meũ non est de hoc mundo: si enim ex hoc mundo esset regnum meum; ministri mei vtiq. decertarent, vt non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum non est hinc.* Quod idem multò antè per Danielem docuit: *In diebus autem regnorũ* Danie. 2.

 illorum,

illorum, ſuſcitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non diſsipabitur: & regnum eius alteri populo nõ tradetur. Comminuet autem & conſumet vniuerſa regna hæc, & ipſum ſtabit in æternum. Vbi cœli regnũ, non terræ appellari videmus. Non dicit autem regnum ſuum non eſſe in hoc mundo. Quomodo enim illud verum eſſet, quod antea per Prophetas eadem prædixit veritas? *Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo, ſuper Sion montem ſanctum eius, prædicans præceptum eius.* Et illud: *Sedes tua Deus in ſeculum ſeculi, virga directionis, virga regni tui.* Sed dicit non eſſe ex hoc mundo, hoc eſt, non eſſe aut à mundo poteſtatibusq́. mundi illi delatum. Sed ab ipſo cœleſti parente, qui dedit illi ſedem Dauid, vt regnet in domo Iacob in æternum: aut via mundi quæſitum; in mundo enim victores regnant: iſte victus primùm & cruci affixus regno potitus eſt. Sed neque viribus mũdi creſcit vel propagatur: *Tum enim vincit*, inquit Hilarius, *cùm læditur: tum intelligit, cùm arguitur: tum obtinet, cùm deſeritur: dum perſequitur, floret: dum opprimitur, creſcit: dum contemnitur, proficit: tunc ſtat, cùm ſuperari videtur: proficit afflictionibus: ſanguine Martyrum irrigatur: triſtitia erigitur: anguſtia lætatur: ieiuniis reficitur.* Verùm neque ſapientia, aut conſilio mundi tenetur, aut regitur. Huius enim regni illa lex eſt: *Si quis te percuſſerit in maxillam, præbe ei alteram. Et ſi quis à te petit tunicam,* da

Pſalm 2.

Pſal:44

Hilar. de Trinitat.

Lucæ 6.

da illi & pallium. quod à prudentia & consilio mundi est alienissimum. Neque item aut amat mundum, aut amatur ab illo: *Si,* inquit, *de hoc mundo essetis; diligeret vos mundus.* Denique in mundo non conquiescit; neq; sedem figit: *Nolite thesaurisare vobis thesauros super terram, &c.* Non est igitur ob eas quas dixi causas ex hoc mundo; est tamen in hoc mundo: habet enim visibilem pastorem Petrũ, eiusq́. successores: habet magistratus: alios quidem pastores, alios doctores, alios euangelistas, vsque ad consummationẽ sanctorum: habet claues: ciues itẽ, iudicia, leges, mores, cõsuetudines. Constituit enim Deus hunc Christũ excelsum super omnes reges terræ: *Et dedit illi nomen super omne nomen, vt in nomine eius omne genu flectatur, cœlestium, terrestriũ, et infernorum;* quod vel ipsæ portæ inferorum, aut negare, aut expugnare non possunt. Verùm hæc in alio loco fusiùs explicauimus.

Math. 6.

Phil. 2.

Excipit causam non intellectam Pilatus: *Ergo Rex es tu?* Ac si diceret: nihil minùs apparet. At ille: Non, inquit, ipse nego nomen regni ab hoc habitu, hacq́; mea præsenti conditione alienissimum esse: neq; ea de causa dixi, quòd id tibi probare me posse iudicarem; *sed quia in hoc natus sum in mundum, vt testimonium perhibeam veritati.* Ita enim verecundia vbiq; conseruanda est, vt non mentiamur: *Et omnis,* inquit, *qui ex veritate est, audit verba mea.* Ex

Ioan: 18.

qua cùm tu non ſis;mirum non eſt, quòd ea quæ dico, non intelligas. Quærit Pilatus, ne omnino nihil agere videatur: *Quid eſt veritas?* Nec expectato reſponſo, à Neoptolemo credo edoctus, principibus paucis philoſophãdũ eſſe;nec enim omnino placet, foras prodit:quod res eſt, fatetur: *Ego*, inquit, *nihil inuenio cauſæ in hoc homine.* At non idem Principes Sacerdotum,non idem gens electa, regale ſacerdotium; imò cõtumelias,ne reus euadat nectũt:crimina cõfingunt. Reus obtẽto à iudice innocẽtiæ ſuæ teſtimonio,quod ſatis fuit, ampliùs non reſpondet; vt illud impleatur: *Et quaſi agnus coram tondente ſe, obmuteſcet.* Et: *Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator aduerſum me.*

Ioan: 18. *Iſaiæ 53.* *Pſal. 38.*

Clamoribus oppreſſo,iudex addit animum: tacet ille:inualeſcunt iſti: crimina criminibus,mendacia mendaciis connectunt: *Commouit populum per vniuerſam Iudæam,incipiens à Galilæa vſq; huc.* Pilatus Galilæa audita, ad ſecundam, vbi prima non ceſsit, rei liberandi viam ſe confert, tranſlationem ſcilicet cauſæ & dilationem negotij:Melius eſt enim nõnunquam cauſam opportunè differre, vel ad aliũ iudicem transferre; quàm ſubitò ipſum aliquid iniquum decernere,vtq; & Iudæis ſatisfiat, nec tamen ipſe alienæ improbitatis, quod fœdiſsimum eſt, adminiſter ſit, Deo ita volente; vt tanta hoſtia plures puritatis ſuæ teſtes & iudices habeat,mittit eum ad Hero-

Herodem. Vendiderant Madianitæ in Ægyptum Phutiphari Eunucho Pharaonis, magiſtro militum iuſtum Ioſeph; mittit & nunc Pontius Pilatus Herodi Proſelitæ Chriſtum dominum, vt qui quatuor habiturus erat rerum ſuarum geſtarum ſcriptores, ſanctos inquam Euangeliſtas, quatuor item habeat innocentiæ ſuæ iudices & arbitros. Portatur victima iratorum canum manibus, dum res illis ita vti ſperabant parum ſuccedit; putabant enim illi Pilatum ſubitò eorum improbitati ſubſcripturũ: qua ſpe fruſtrati iraſcuntur, fremunt, totumq; furorem in eum, quem in manibus habent, euomunt: *Herodes autem viſo Ieſu gauiſus eſt valde; erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eò quòd audiret multa de eo: & ſperabat ſignum aliquod videre ab eo fieri.* Solenne curiæ eſt, eò quòd ſatura, quòd otioſa ſit, in magna ſcurrarum ſegete, ſcurras quærere & facere, impoſturas, monſtra atq; ludicra perſequi. Sed & pòſt ſimiliter ab eodem Chriſto ſigna quærebantur, à iudæis primùm, mox à Manichæis, Donatiſtis deinde: vltimò noſtro hoc ſeculo à Lutheranis, Caluiniſtis; ſed & à curioſis ac ſuperſtitioſis Catholicis quæruntur. Verùm non proiicit bonus diſpenſator, ante porcos margaritas: nec dat curioſitati locum, qui docuit etiam de verbo otioſo reddendam eſſe rationem; qui non in hoc venerat, vt Principum curioſitatem delectaret; ſed vt hominum ſaluti conſuleret. Spernit

& deſpicit eum Herodes, ac indutum ludibrij veſte ad Pilatum remittit. Facilè contemnitur in aula, qui ridiculus eſſe aut monſtra alere nō ſuſtinet. Exuitur iuſtus Ioſeph ſuis veſtimentis: induitur ſcurrilibus, vt non cum latronibus tantùm, ſed & cum ſcurris reputetur Dei ſapientia, noſtræ ſtultitiæ cauſa. Quam tamen albam veſtem voluit Deus innocentiæ filij ſui eſſe teſtem. Hocq; eſt improperium illud Ieſu Chriſti, quod nos ad altaria Dei portamus Sacerdotes, & vtinam dignè portare poſſemus omnes: & cui nunc ſimiliter ab Herodianis illuditur, qui canes ac equos ſuos tam ſancto habitu veſtire non verentur, ipſi canes impudentiſsimi. Ita non ſatis eſt Chriſto apud Herodem illuſum eſſe; niſi etiam nunc inter ſuos illi illudatur. Traditus à Pontificibus: examinatus à Pilato: illuſus ab Herode: ſiſtitur iterum eodem furore apud eundem Pilatum.

Cogitemus obſecro eas Ieſu Chriſti curſitationes, quas ille noſtra cauſa à veſana & irata, cui tum nuſquam ſuccedebat, Iudæa, tractus magis quàm ductus exantlauit, ac earum veſtigia ſanctè adoremus, quas piis peregrinationibus quondam populus Chriſtianus, ſanctè, & religioſè colebat ac repræſentabat, nunc ridet & contemnit.

Pilatus partim recuperata Herodis amicitia exhilaratus: partim importunitate Iudæorum fractus: partim ipſo tædio victus labaſcere cœpit, ac dimiſſo

rigore

rigore iuſtitiæ, per compoſitionẽ & arbitrium rem transſigere, hacq; tertia via, quanquam minùs iam Romana, reum liberare contendit: vt neque totum Chriſtum amittat, neq; totum tamen, quod arbitrij eſt propriũ, lucretur. Quod ibi fit, vbi iuſtitiæ atque legum exigua habetur ratio, iuriſq; dicendi penes Iudices ac magiſtratus, parua poteſtas aut libertas eſt. Primùm igitur quod arbitri facere ſolent, vtrinque negotium exaggerat: cum vtraq; parte ſeparatim agit: oſtendit Iudæos iniqua petere, dum mortis iudicium illi intendunt: nullam ſe in eo cauſam, cur mori debeat, inuenire docet: teſtem eius rei Herodem facit; vt ſit hoc duorum principum Reipu: ampliſsimum innocentiæ Chriſti teſtimonium. Deinde ſummam huius compoſitionis eis proponit, perſimilimam illi, qualis hoc tempore de ſorte & hæreditate eiuſdem Ieſu Chriſti, Eccleſiaſticis inquam bonis, frequens fieri ſolet, nempe vt ea quæ reddita nõ ſunt, debitori cõdonẽtur, in futurũ aliquid promittatur. Moris Romani erat, vt qui capite plectebantur, quandoq; virgis primùm cæderentur, vnde faſces ſimul cũ ſecuribus magiſtratui prẹferri ſolebãt. Hoc igitur priùs ſe illorum cauſa facturum pollicetur Pilatus: Virgis, inquit, cæſum dimittam: poſteriùs illi mortis ſupplicium condonaturum. Sed qui tradit Chriſtum innocentem ad flagellandum; tradet paulò pòſt eundem ad crucifigendum. Qui enim conce

dit ſtulto & erranti populo parua; concedet deinceps & magna.

Agere interim neſcio quid, de vnius vincti ex more olim recepto, dimiſsione turba cœpit: ipſumq́ue Pilatum eo nomine compellare, quem in memoriam liberationis illorum ex Ægypto, ſingulis annis diei feſti cauſa, Romanus Præſes dimittere ſolebat. Arripit eam occaſionem, vt longè mitiorem, Chriſti liberandi ab ipſismet porrectam Pilatus. Offert ſponte & libenter illis, quod priùs precariò obtineri ſolebat: primuſq́, proponit illum, quem ſine omni exceptione morte digniſsimum eſſe iudicabat, vtpotè publicum graſſatorem & homicidam, & cui iſtos infenſiſsimos eſſe nouerat, Barabbam inquam: proponit & Chriſtum, quem ob nullam aliam cauſam præter ſolam inuidiam eos tradidiſſe ſciebat, remq́; priuatis odiis geri non ignorabat. Verùm, mala mens malus animus. Petunt Principes Sacerdotum ac miniſtri templi, nec ipſi ſolùm, ſed vltrà eòdem turbam concitant, ad impiam facinoris ſocietatem pertractam, ſibi latronem dari: authorem autem vitæ, morti addiici, idq́; magna cõtentione vrgẽt: *Non hunc*, inquit, *ſed Barabbam.* Hunc vocant; grauis enim illis fuit ad nominandum, qui oculos eorum perſtringebat, etiam ad videndum: poſuerunt tum lucem in tenebras, dum pro Chriſto eligunt Barabbam. *Actor.3* Quod illis poſtea exprobrat D. Petrus: *Deus Abraham, &*

ham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, Deus patrum nostrorum, glorificauit filium suum Iesum, quem vos quidem tradidistis, & negastis ante faciem Pilati, iudicante illo, dimitti. Vos autem sanctum & iustum negastis, & petistis virum homicidam donari vobis: authorem verò vitæ interfecistis, quem Deus suscitauit à mortuis, cuius nos testes sumus. Habent igitur Barabbam, latrones latronem: habent homicidæ homicidam: verum quidem Christum & Messiam secundùm postulata sua æternum amiserunt: Antichristum autem fœdum latronem eius loco expectant, & expectabunt tantisper, dum veniet, & malos malè perdet.

Vtinam autem hoc idem similiter tali tempore in populo Christiano non fiat. Successore habet nouo opus aliquod Sacerdotium: proponitur ad deligendum vir quispiam spectatæ doctrinæ atq; probitatis, optimeq; meritus; ꝓponitur similiter nebulo aliquis: inclamat turba turbæq; duces & magistri: Non hunc sed Barabbam. vacat similiter Magistratus ciuilis: offertur homo Catholicus, timens Deum; subiicitur item Arianus quis: similiter inclamat populus, sed & templum nonnunquam, templiq; ministri: non hunc, sed Barabbam. Paret Pilatus: paret populus suo malo. Sed & vobis hodierno die ex hoc loco proponitur vanitas & veritas: hæresis & catholica fides: caro Christi & caro meretricis: & pollicemini quidem vos pro tempore aliquid; paulò ta-

men pòſt, vbi deuotio refrixerit, lachrymæq; aruerint, carnem retinemus: Chriſtum in crucē agimus: Non poſſum, inquis, continens eſſe, quia non vis.

Mat: 27. Miratur improbam mentē Pilatus, rogat: *Quid ergo vultis faciam de Ieſu, qui dicitur Chriſtus?* Iſti repetitis vicibus inclamant: *Crucifige, crucifige, crucifige eum.* Vrget ille tertiò illud, quod totam cauſam apud eum, qui modò honeſtatis & conſcientiæ aliquam habeat rationem, continet: *Quid enim mali fecit? nullam inuenio in eo cauſam mortis.* Sine cauſa nemo morti adiudicari debet. Iſti perſtāt in ſcelere: perſtant in clamore.

Cùm igitur & hanc viā, quā vel ipſi obtulerunt, Pilatus ſibi minùs ſuccedere, hominesq. improbos nullā innocētiæ rationē habere videret; ad piorē illam longè acerbiorem ſe refert: tradit illum ad flagellandum ac illudendum. Fit igitur ſpectaculū mirandū Angelis: mirādū cœlo ac vniuerſę naturæ: lugēdū cūctis mortalib9. Exuitur iterū ex ſua polymita

Pſal. 44. veſte iuſtus Ioſeph: elect9 puer, cœleſtis puer: ſpecioſus forma præ filiis hominū; nudatur, ligatur, flagellatur, cæditur, pectus Deo plenum, filius cordis paterni. Vno verbo hæc omnia complexi ſunt Euangeliſtæ omnes: *Et flagellauit eum.* Exciderat credo in re omnium indigniſsima ſcribentibus calamus: oculi lachrymis perfuſi caligauerunt; nō eſt enim ſenſus, neque ſermo vbi amaritudo. Ferunt Apellem,

cùm immolanda Iphigenia eſſet, triſtem Calchantem, mœſtum Vlyſſem, mœrentem Menelaum, vtpotè fratrem, pinxiſſe, obuolutum caput Agamemnonis patris feciſſe; quoniam luctum paternum penicillo non poſſet imitari. Non diſsimili planè modo ſancti Euangeliſtæ flagellationem, vibices, & nuditatem regis ſui, quæ nullis lachrymis, nulla oratione ſatis dignè condecorari poterat, operiendam potiùs ſilentio, quàm exponendam oratione ſibi putauerunt. Quod & ipſe nunc facerem, niſi paulò pòſt ipſe Deus pater per Pilatum, hunc ipſum Ieſum ſic flagellatum ac denudatum, omnibus mortalibus præſentandum, oculiſque eorum ſubiiciendum voluerit. Quod cùm ipſi dignè oratione explicare non poſsimus; explicet nobis ipſe Spiritus ſanctus: primùm per Sibyllam, vtpotè à tam indigno facinore remotiorem: à luctu & lachrymis liberiorem.

Verberibusq; ſacrum tradet proſcindere tergum: Sibylla libr. 8.
Virginem enim caſtam, tradet mortalibus ipſe.
Perq; feret tacitus colaphos, ne forte ſciatur,
Quis ſit, cuius ſit, mortalibus vnde locutum
Venerit.

Explicet per Prophetas, Iſaiam primùm: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti, ab increpantibus & conſpuentibus in me.* Dauidem demum: *Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem* Iſaiæ 50. Pſal. 128

 ſuam

Iob 16. *suam. Aperuerunt super me ora sua exprobrantes: percußerunt maxillas meas: satiati sunt pœnis meis.* Appropinquauit, permittente Deo, flagellum tabernaculo eius: ac pro totius orbis delictis, factus est plagarũ modus. Sed quis hæc dignè oratione explicare potest, aut cuius lingua hoc loco non cõticescit? Suscipiebat quondã sponte sua populus Christianus partẽ aliquam plagarum istarũ: seque liberosque suos, & familiam tali die affligebat. Faciebant hoc idem viri fœminæque Deo dicatæ: faciebant monachi: nunc posteaquam mundus Lutheranum se factum miratur; omnia hæc lusus, iocusque putãtur. Quibus enim nos flagris pro nostris flagitiis digni nõ sumus? qua castigatione? quibus flagellis? *Qui rosa delectatur; hic et spinas ex quibus decerpũtur, amat,* inquit Magnus Basilius. *Qui Christum amat, flagella illius sequitur.* Cùm autem hæc fiebant, credibile est, Angelos etiam ipsos, velatis faciebus suis hero suo astitisse, planctumq; magnũ fecisse, ac in tanta confusione ipsos confusos fuisse, illudque dixisse: *Quis* Psal. 23 *est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est REX gloriæ.*

Flagra, sequuntur irrisiones & contumeliæ: cùm enim Christus Dominus se Regem esse, non simpliciter quidem, sed certo modo dixisset; aduersarij autem hoc vnum inprimis apud Pilatum vrgerent,

in vtriusq; partis contumeliã, tam accusatorũ quàm rei, Pilatus Herodẽ secutus, qui illũ alba regia ludibrij causa induerat, eum coronari iubet. Nemo enim suis extrà detrahit, aut eos contemnit; quin sibiipsi primò non detrahat, seque primùm ridendum despiciendũq; propinet. Et vos quidem Reges corona aurea de lapide pretioso coronari soletis. Vester autem, communis omnium Rex & Dominus, spinis coronatur, vel vt illud quod paulò antè dixit, re ipsa comprobet, regnum suum non esse de hoc mundo: vel vt exemplum sit, per spinas & tribulationes, ad coronas & diademata perueniri; nam & ex spinis rosæ nascuntur. Celebrauit non obscurè eam coronationem Sibylla.

Sed manibus passis cùm mensus cuncta, coronam
De spinis tulerit.

Sibylla libro 3.

Et alibi:

Horrentemq; ferret de vepre coronam:
Nam sanctis veniet de vepre æterna corona.

Celebrauit Isaias: *Coronans coronabit te.* Celebrârunt alij multi.

Isaiæ 52.

Quamùis autem vos Reges diademate aureo coronemini; non tamen sine suis difficultatum & molestiarum spinis. Meministi tu Rex Stephane, illo ipso primo tempore, quo regni prehendendi, futuræq; coronationis causa, in monasterio Claræ Tumbæ constitisti; & quo eodem ego itidem primùm

mùm apud te hoc ipſo Concionatoris officio fungi cœpi; quod & quale diadema tuũ futurum erat,tibi prædixi:quod vtique non ſine ſpinis,quæ te vbique, vt vides, ſequuntur , caputq́. hoc tuum nobile premunt & pungunt. Et aurea quidem corona ſemel & iterum hoc toto regni tui tempore vſus es : hæc autem ſpinea quotidiana planè tibi eſt. Sed bono ſis animo , ac per omnia regem tuum Chriſtum ſequere. Recepit ille pro ſpinea corona, coronam gloriæ, & honoris, & fortitudinis; recipies & tu aliquando. Vicit ille mundũ , vicit hoſtes ſuos, ac tanquam vas figuli pedibus ſubditos confregit; vinces & tu: conſedit in throno dexteræ maieſtatis patris ſui quietus ; ſedebis conſors regni illius & tu : modò fidelis ſeruus & imitator eius eſſe velis ; vbi enim ille eſt, ibi & miniſter eius erit. Catholicum eſt bona agere: mala pati: per ſpinas peruenire ad roſas : per ſentes ad vuas. Non ſit igitur membrum delicatum ſub capite ſpinoſo : hæſit ergo hoſtia Abrahæ in ſpinis:ſpinæ peccatorum noſtrorum,pupugerunt caput eius.

Ioan: 12.

Gen:22.

Fit igitur, vt dixi ſpecimẽ Coronationis Regię, cuius omnes adũbrãtur partes.In coronationibus enim Regũ, primùm vt noſtis,principũ Reipub.virorum,ordinumq́.regni,ac totius multitudinis conuocatio fit; congregatur & hîc vniuerſa cohors. Exuitur ſecundò ille , qui coronari debet, priuati hominis veſtimentis, induitur regalibus ; exuunt & noſtrum

ſtrum Regem veſtimentis ſuis: & induunt eum veſte purpurea,qui eſt fuitq́; ſemper proprius veſtitus Regum; non ſine tamen ſanguine. Coronatur Rex; plectitur & huic,hoc, vt dictum eſt, modo de ſpinis corona, capitiq́; eius imponitur.Sceptrum & gladius nouo Regi in ſignum poteſtatis & gubernationis datur : ponunt & iſti arundinem in manu iſtius; vt vacuitas, fragilitas, inconſtantiaq́; regnorum terræ deſignetur.Ne confidant neq; innitantur Reges, ſuper baculo arundineo,cui ſi innixus fuerit homo, intrabit in manũ eius,& perforabit eam. Quis enim veſtrûm ô Reges non eget? quis in multis nominibus non eſt?quis omnibus telis fortunæ non ſubiacet? Fiunt publicæ gratulationes & acclamationes: Viuat Rex ; flectunt & iſti genua, acclamant : *Aue Rex Iudæorum*. Longè diſsimilis ſalutatio hæc eſt, ab illa,quã nudiusſextus audiuimus:*Salue Rex Iſrael: Benedictus qui venit in nomine Domini: Benedictum regnum Patris noſtri Dauid. Oſanna in excelſis*. Ea eſt conſtantia gloriæ mundi : ſparguntur flores multiplices: monetæ in vulgus iaciuntur: in noſtrum Regem ſputa & verbera iaciuntur. Creat & deſignat nouus Rex,nouos milites,repetitis vicibus capita illorum gladio pulſando : feritur arundine hoc loco caput ipſius Regis ſpinis coronatũ .Quod idem cum iſtis ſimiliter faciunt & nunc Ariani,dum diuinitatis eius caput vaniſsimis & leuiſsimis diſpu-

Iſaiæ 36.

tationibus ferire non erubeſcunt. Et hæc quidem coronatio fuit Regis cœli & terræ, quam iſti quidē profani homines ludibrij cauſa repræſentabant: Deus autem qui habitat in cœlo, & qui manibus inimicorum ſuorum nouit, & poteſt ad laudem & gloriam ſuam vti, conſtituebat in æternum hunc ipſum Ieſum Regem, ſuper Sion montem ſanctum ſuum, prædicaturum præceptum eius; ſimulq; regnum coronationeſq; veſtras earumq; cærimonias ô Reges conſecrabat, ac veluti Apotheoſim quandam illarū faciebat, punctionemq; & vanitatem earum clarè demonſtrabat; vt eadem ratione & vos Reges in nomine iſtius Regis, ſpinis coronemini, cum illa nominis eius inuocatione.

Pſal: 2.

VNGAMINI PRIMVM.

DEus Deiq; filius, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui à Patre oleo exultationis vnctus eſt præ participibus ſuis, ipſe per præſentem ſanctæ vnctionis infuſionem, Spiritus paracleti ſuper te benedictionem infundat: eandemq; vſq; ad interiora cordis tui penetrare faciat; quatenus hoc viſibili & tractabili oleo, dona inuiſibilia percipere, & temporali regno iuſtis moderationibus executo, æternaliter cōregnare ei merearis, qui

ris, qui solus sine peccato, Rex regum viuit & gloriatur, cũ Deo Patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

CORONEMINI DEINDE.

ACcipe coronam regni, quæ, licet ab indignis Episcoporum manibus, capiti tuo imponitur: In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quam sanctitatis gloriam, & honorem, & opus fortitudinis intelligas significari: & per hanc te participem fieri ministerij nostri non ignores: ita, vt sicut nos interioribus pastores, rectoresq; animarum intelligimus; ita & tu contra omnes aduersitates Ecclesiæ Christi defensor adsistas, regniq; tibi à Deo dati, & per officium nostræ benedictionis, in vice Apostolorum, omniumq; sanctorum regimini tuo commissi, vtilis executor, perspicuusq; regnator semper appareas: vt inter gloriosos athletas, virtutum gemmis ornatus, & præmio sempiternæ felicitatis coronatus, cum redemptore & saluatore nostro Iesu Christo, cuius nomen vicemq. gestare crederis, sine fine glorieris. Qui viuit & imperat Deus, cum Patre, & Spiritu sancto, in secula seculorum: Amen.

SCEPTRVM ET VIRGAM REgni veſtri accipiatis.

Accipe virgam virtutis atq; veritatis, qua intelligas te obnoxium, mulcere pios: terrere reprobos: errantes viam docere: lapſis manum porrigere: diſperdere ſuperbos: & releuare humiles. Et aperiat tibi oſtium Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui de ſemetipſo ait: Ego ſum oſtium, per me ſi quis introierit, ſaluabitur: qui eſt clauis Dauid, & ſceptrum domus Iſráël: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit: ſitque tibi auctor, qui eduxit vinctum de domo carceris, ſedentem in tenebris & vmbra mortis: & in omnibus ſequi merearis eum, de quo Dauid Propheta cecinit: Sedes tua Deus in ſeculum ſeculi, virga æquitatis, virga regni tui. Et imitando ipſum, diligas iuſtitiam; & odio habeas iniquitatem: quia propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ, ad exemplum illius, quem ante ſecula vnxerat oleo exultationis, præ participibus ſuis, Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui cum eo viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum. Amen.

IN THRONO ET SOLIO VEstro collocemini.

STa, & retine à modò locum, tibi à Deo delegatum, per authoritatem omnipotentis Dei, & per præſentem traditionem noſtram, omnium ſcilicet Epiſcoporum, cæterorumq; Dei ſeruorum: ac quantò clerum ſacris altaribus propinquiorem proſpicis; tantò ei potentiorem, in locis congruis honorem impendere memineris: quatenus mediator Dei & hominum, te mediatorem cleri, & plebis, in hoc regni ſolio confirmet: & in regnum æternum ſecum regnare faciat Ieſus Chriſtus dominus noſter, Rex regum, & dominus dominantium, qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Et ſolebant quidem veteres, ne tam ſublimi loco & honore corda Regum efferantur, vel mendici manticam, vel vas luteum, vel mortis ipſius ſpecimẽ atq; imaginem ante oculos illorum, in coronationibus eorum proponere; vt memores ſint humanæ cõditionis, ortus ac exitus ſui. Ego verò meo Regi, hanc ipſam ſolam excelſi præ omnibus Regibus terræ coronationem, cùm in illo ipſo principio & pre-

hensione regni huius; tum per hoc totum sexenni-um,semper mihi proponendum esse duxi,atq; etiam nunc propono;vt hanc intueatur,hanc amet, in hac se oblectet,hac suas spinas soletur: sit hoc eius proprium emblema ,hæc domestica imago,hæc magni Apellis pictura,hoc insigne omnibus secundis & ad uersis rebus illius : huiusq; memoria obuersetur in oculis eius die ac noctu,omnibus diebus vitæ suæ. Demittet & assumet animum,prout res & fortuna feret,nunquam;vbi hunc Regem ita coronatũ semper in oculis suis gestabit ac circumferet. Dabit autem operam Rex & alij principes,ne eorum ministri atq; milites denuò flagellent Christũ : flagra autem sunt illæ blasphemiæ turpes,libidines fœdæ, pauperum oppressiones & diuexationes , iudicia temeraria,bonorum obtrectationes. *Egredimini igitur & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate , quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius,& in die lætitiæ cordis eius.* Quis est iste , qui ingreditur habens imaginem quasi Regis,& nihilominùs serui confusione repletur?

Canti. 3.

Hunc in modum tractatus, sic illusus, sistitur apud Pilatum , quem vel ipsa miserabili specie sua , multò plus quàm antè permouit. Arripit igitur ex illa præsenti eius conditione ac istorum inhumanitate,alium eius liberandi modum : humani inquam sensus & commiserationis ; quam rationem cùm a-

pud omnes, qui humanæ memores ſunt cõditionis, tum præcipuè apud populũ Romanum, plurimùm in omni fortuna & re valuiſſe, magnoſq; motus & iras mitigare ſolitũ eſſe, rectè ſciebat. Habere enim eam naturam inuidiam, teſtis eſt Ariſtoteles, vt extinguatur illa quidem non ita facilè; in miſericordiam tamen aliquãdo tùm, cùm ille cui inuidebamus, in extremam aliquam calamitatem & miſeriam deducitur, commutetur: ſola enim miſeria, alterius inuidię ſatisfacit: hac paſcitur, hac ſatiatur, hac alteri reconciliatur. Producit ergo illum, oculiſque eorũ ſubiicit, an hoc modo aliqua ratione inuidia in miſericordiã verſa mitiùs ſæuire incipiat: *Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoſcatis, quia nullam inuenio in eo cauſam.* Ioan. 19. *Exiit ergo Ieſus; portans coronam ſpineã, & purpureum veſtimentum: Specioſus forma præ filiis hominum:* Pſal. 44 *Diffuſa eſt gratia in labiis eius: propterea benedixit eum Deus in æternũ. Dicit ergo Pilatus: Ecce homo.* Si, inquit vos non mouet lex veſtra, ſi non diuini numinis metus, ſi non hominũ pudor; moueat ſaltem obſecro, communis naturæ cõditio; homo tamen eſt, vt videtis: ſi modò homo & nõ ſpecies quædam & ſimulachrum hominis, cui aſpectus non eſt, nouiſsimus virorum. Homo inquam eſt, nõ bellua, quæ tamen ipſæ ſpeciem ſuam recognoſcũt, diligunt, ac illi compatiuntur, opem & præſidium ferunt.

Et hæc quidem Pilatus pro homine afflicto & innocuo liberãdo perhumanè. Deus autem ille summus, cuius voluntate & arbitrio hæc fiebant omnia, voluit hunc ipsum Iesum per manus Pilati producere, in conspectum omnium gentium, totiusque vniuersi; vt videant omnes, quomodo propter scelus populi sui percussit illum: videant inquam, & redament, & sciant, quia *sic Deus dilexit mundum*; *vt filiũ suum vnigenitum daret pro illo*: & vt auctorem suum humana natura, sciendo quanti ab eo sit dilecta, plus diligat. Proposuit item illum, vel horum ipsorum iudæorum, principum, sacerdotum oculis; vt saltem ex hac imagine, hunc illum ipsum esse quondam ab Isaia, aliisque Prophetis verissimis coloribus depictum recognoscant, & conuertantur: vel saltem nullam in posterum excusationem habeant: *Et nos putauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum: & liuore eius sanati sumus. Sicut obstupuerunt super te multi*, inquit Isaias; *sic inglorius erit inter viros aspectus eius, & forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas, super ipsum cõtinebunt reges os suũ: quia quibus nõ est narratũ de eo, viderunt: & qui non audierunt, cõtemplati sunt*: *Quis est iste*, inquit idem Isaias, *qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra, iste formosus in stola*

Ioan: 3.

Isaiæ 53.

Isaiæ 52.

Isa. 63.

ſua, gradiens in multitudine fortitudinis ſuæ? Ego qui loquor iuſtitiam, & propugnator ſum ad ſaluandum. Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimẽta tua ſicut calcantium in torculari? Torcular calcaui ſolus, & de gentibus nõ eſt vir mecum: calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea: quaſi mane dolor tuus.

Proponitur idem ipſe coronatus,& flagellatus Deus, præcipuo quodam & peculiari modo, tanquam perfectiſsimus liber quidam, ſpecimenque & avthographon Chriſtianę vitæ nobis omnibus:paupertatis inquam, humilitatis, modeſtiæ, obedientiæ, patientiæ, tolerantiæ, ac eius omnium partiũ: cuius libri titulus ille ſit: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris.* Legamus igitur librum iſtum: deuoremus ſi fieri poteſt illum, & erit amarus primùm, pòſt nimiũ dulcis in viſceribus noſtris: obuiam eamus redemptori noſtro, cum floribus & palmis: veſtimenta ſternamus in via: ſpargamus flores ramoſque oliuarũ, dicẽtes: *Benedictus qui venit in nomine Dñi;* nos enim tãto redimimur pretio, tãto curamur impẽdio. Quantus eſt igitur iſte,cui throni & dominationes occurrunt? iſte formoſus præ filiis hominum, quàm deformis præ filiis hominum factus eſt? Quid ad hæc Iudæa? nunquid ingemuit?nunquid Regem ſuum cognouit?nunquid permota eſt? nunquid pœ-

Mat. 11.

Ioann:21

 niten-

nitentiam egit, vel ſaltem pepercit? Nihil horum; ſed tanquam fera viſo ſanguine iritata inclamat: *Crucifige, crucifige eum.* Facta eſt illi hæreditas eius quaſi Leo in ſilua: dedit contra illum vocem, ideò odit eam. Fœdum vicium, cœcum & implacabile, inuidia eſt: nihil videt; etſi omnia videat à videndoque nomen habet; non virtutem, non merita, non vlla ornamenta cuiuſquam: nihil audit, etſi curioſiſsima ſit, niſi quod cum miſeria & calamitate alterius coniungatur: nulla re mouetur; etſi omnium rerum egens & vacua, non beneficio, non officio, non ſtudio: nullum ſenſum humanitatis & elegantiæ habet: gratulatur nulli, condolet nulli, ſecundis rebus lætatur nullius: ſolis aduerſis caſibus paſcitur. Fugite inuidiã, fugite ô Chriſtiani, niſi cœci ſurdi atque muti ſimul eſse velitis: *Illa inquã cùm ſemel,* (inquit Chryſoſtomus,) *inſano & violento facinore obfuſa fuit ratio, difficillimum eſt reſipiſcere, niſi genoroſiſſima ſit anima.* In primis igitur initiis obſiſtendum eſt: nemo repentè fit malus. *Fera igitur peſſima deuorauit Ioſeph,* illa inquam, quæ omnes Prophetas, omnia ſublimia deuorare conata eſt pectora; & quæ vbi cætera omnia conſumpſerit, vltimò ſeipſam conficere ſolet, inuidia inquã. *Ecce,* inquit Pilatus, *homo:* hæc eadem vox ex diſsimili ſenſu profecta fuit Ebionis, Photini, Samoſatheni, & aliorum noſtri ſeculi hæreticorum, qui hunc ipſum ſan-

Ioan: 19.

ctum ſanctorum, non plus quàm hominem eſſe autumant, ac eodē Pilati digito demōſtrant: *Ecce homo.* Miratur ſimul malitiam hominum & execratur ethnicus homo: ac dū perditos homines ſe non poſſe curare videt, reū dimittit: *Accipite eum vos & ſecundùm leges veſtras*, ſi tàm iuſtæ & æquæ ſint vt vos, *iudicate illū; ego enim in eo non inuenio cauſam.* Temerè autē & ſine cauſa hominē innocentē condemnare, nec volo, nec poſſum. Pudore tandē & metu, ne liberetur reus, cōpulſus hypocrita populus, omiſſo poſteriore, quod non cohærebat, crimine, ad primum illud, de quo ſuperiùs diximus, quodq. caput negotij fuit, ſe confert: *Nos*, inquit, *legem habemus, & ſecundùm legem debet mori; quia filium Dei ſe fecit.*

Ioan: 19.

Ioann 16.

Audiat igitur impium Caiphæ Synedrion, Ariani inquam atq. Ebionithæ ducem & principē cōſilii ſui Caipham, ſtatū cauſæ; ſi patris ipſius voci palàm à magnifica gloria profectæ, non credunt: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui:* ſi non ipſi filio: *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret:* ſi non ſpiritui ſancto in ſcripturis loquēti: *Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre, plenum gratiæ & veritatis:* ſi non Petro, ſummo paſtori: *Tu es Chriſtus filius Dei viui:* ſi non Paulo: *Multifariam multiſq; modis olim Deus loquens patribus in Prophetis, nouiſſimè diebus iſtis locutus*

Math. 3.

Ioann: 3.

Ioann: 1.

Mat. 16.

Hebr. 1.

cutus

cutus est nobis in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & secula: si non sanctis Catholicis Symbolis, non quatuor primis conciliis; si non consensui orbis terrarum vniuerso; si non Iudæis & Machometanis ipsis, qui hoc nomine populum Christianum oderunt; si non diabolo hoc idem affirmanti: *Si filius Dei es, mitte te deorsum*: credant igitur principi saltem atq; præsidi senatus & cōsilii sui, qui magno Pilati conatu compulsus, verum fatetur crimen, *quia filium Dei se fecit*. Adoptiuum dices & per gratiam vsurpatū. Atqui hoc modo vt dixi, omnes filii Dei sumus: *Filios*, inquit, *educaui, & illi spreuerunt me*. Atqui hoc nomine accusabatur nemo, plectebatur nemo.

Math. 4

Persentit hoc & credidit Pilatus, quod isti malitia excœcati videre nolunt, de vero & germano filio Dei hæc dici, ideo timere cœpit, & introducto illo in prætorium dixit: *Vnde es tu?* Ac si diceret, de cœlóne vt isti dicunt, an de terra prouenis? aut quo tandem ex superis Deo genitus, aut cuius numinis filius? Graue hoc quæsitum fuit, longeq́ue humeris Pilati impar: *Generationē enim eius quis enarrabit? Tecum principium*, inquit Dauid, *in die virtutis tuæ, in splendoribus sanctorum, ex vtero ante luciferum genui te. Et egressus eius à diebus æternitatis. &c.* Maiora hæc fuerunt, quàm vt à Pilato capi possint, cùm ne nunc quidem à multis qui Christo nomina

Ioan: 19.

Isaiæ 53.

Psal: 109

mina dederunt, capiantur. Ideo Dominus nō respondet quicquam, ne pluralitatē deorum vel aliquā illorum sobolem apud hominem gētilem confirmasse videatur; & vt exemplo suo doceat æternam eius generationem, silentio potiùs quàm sermone vllo honorandam esse; vt de qua homini mortali, & pauca, & reuerenter dicere cōueniat; ideò, inquā, non respondet quicquam. Nos autem inter greges mulierum, hæc tanta mysteria pandere non erubescimus: nihilque nos dixisse putamus, omnemq. eruditionis opinionē perdidisse; si non hanc cupressum simulemus vbiq; : & si non tertio quoq; verbo adorandā Trinitatē, ortūq; filii dei apud rudē plebeculā cōpellemus. Deplorat hoc exitiosum alicubi Naziā: Cacoèthes: *Nō cuiusuis est ô viri, de Deo disserere: non, inquam cuiusuis, (nō adeò vilis ac protrita hæc res est, et eorū qui humi adhuc reptant). addam etiam non cuiusuis tēporis, nec apud quosuis, nec de quibusuis; sed certo tempore, & apud certos homines, & aliquousq; hoc faciendum est. Non cuiuslibet quidem, quoniam his duntaxat, hoc muneris incumbit, qui exactissimè explorati sunt, contemplandiq; acumine excellunt, priusq; etiam & corpus & animum à vitiorum sordibus purgárunt: aut vt parcissimè loquar, iam in hoc toti sunt, vt se à vitiorum labe purgent; impuro enim rem puram attrectare, ne periculo quidem fortaße caret: quemadmodum nec ægris oculis, solis radios intueri.*

Naziā: de Theologia oratione prima.

Quando autem? Tum videlicet, cùm nosmetipsos in quietem atq; otium asseruerimus; ne alioqui princeps nostri pars improbis formis vagisq; confundatur, dum velut deformibus literis elegantes literas, cœnóq; vnguentum admiscemus. Vacare enim haud dubiè oportet, vt ad Dei cognitionem perueniamus. Apud quos porrò? nempe apud eos, qui rem huiusmodi studiosè ac seriò amplectuntur: quiq; non vt quippiam aliud; sic hoc quoq; inepta nugacitate prosequuntur, post Circenses ludos & spectacula, post cantationes, post expletum ventrẽ & venereas voluptates. Qui quidem ita perditè affecti sunt, vt hoc quoq; in oblectamentorũ parte numerent: nimirum de diuinis rebus nugari, atq; arguta disputatione concertare. Iam de quibus & quousq; disputandum? De his solùm, quæ ingenij nostri modulum, captumq; auditoris non excedunt; ne alioqui vt nimia vocis intentio, atq; immodicus cibus aures & corpora labefactat, itidemq; sarcinæ viribus grauiores subeuntium humeros, ac crebriores pluuiæ terram opprimunt; ita etiam auditores quæstionibus grauioribus ac durioribus oppressi atque confecti, pristinas quoq; vires amittant. Neque verò hæc quisquam ita accipiat, quasi Deum perpetua memoria colẽdum esse negem, ne rursus aduersum nos irruant, qui omnia facilè ac statim in calumniam trahunt. Nec enim tam sæpe spiritum ducere, quàm Dei meminisse debemus; imò si dici hoc potest, aliud nihil quàm hoc faciendum. Nam

& ego

& ego inter eos nomen meum profiteor, qui eam legem probant, quæ die ac nocte iubet meditari, vesperè & manè & meridiè narrare, ac benedicere Dominum in omni tempore, (siue, vt verbis Mosis vtar, dormias siue à somno exurgas, siue iter facias, siue quid aliud agas) memoriáq; ipsa ad puritatem informari. Itáq;, Deum quidem semper in animo habere per me sanè licet cuiq;, at non item de Deo disputare; imò nec hoc prohibeo, ne de Deo disputetur (id enim pium est) sed id alieno tempore fiat: nec hoc ago, vt docendi munus explodatur; sed ne mediocritatis fines excedantur. Et alibi: *Quin potiùs finibus nostris Philosophiam circũscribamus: nec in Ægyptum abripiamur: neq; ad Assyrios protrahamur: nec cantemus canticum Domini in terra aliena: hoc est promiscuè apud omnes auditores, siue nostri sint, siue externi, siue hostes, siue amici, siue cãdidi, siue maligni ac præposteri, qui sũmo studio res nostras explorãt, nihilq́; magis optârint, quàm malorũ nostrorum scintillam in flãmam assurgere, quam etiam furtim excitant atq; accendunt, auræq; suæ afflatu in cœlum attollunt, & Babylonica flamma in orbem omnia populante sublimiorem reddunt. Quoniam enim in suis dogmatibus nihil sibi præsidii roborisq; constitutum vident; hoc in nostrarum rerum imbecillitate venantur. Ac proinde quemadmodum muscæ vulneribus, ita nostris calamitatibus, aut si mauis erratis, imminẽt. At nos quidem nosmetipsos diutiùs ne ignoremus, nec*

moderati-

moderationem, quæ in his rebus tenenda est, aspernemur. Quòd si inimicitias atque odia extinguere non possumus; illud saltem inter nos conueniat, vt mystica mysticè, & sancta sanctè proloquamur, nec in profanas aures quæ in vulgus efferri nefas est, proiiciamus; ne alioqui constet eos, qui dæmones adorant, & turpium fabularum ac rerum cultum profitentur, nobis grauitate superiores esse; quippe qui iis, qui non iisdem sacris initiati sunt, cruorem potiùs suum quàm sermones quosdam impertirent. Verùm hæc prolixiùs fortasse ex Nazianzeno, quàm præsens quidem locus postulabat, res certè, & ætas hæc curiosa postulâsse videbatur.

Offensus profundo Christi silentio in re magna Pilatus, duriùs illum compellat: *Mihi*, inquit, *non loqueris? nescis, quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te.* Cur igitur, quem nihil mali fecisse fateris, cùm potestatem habeas, non dimittis? hoc est Pilate, contra te ipsum ferre sententiam: quem enim innocentẽ prædicas, & cuius causam agis, damnas? Arrogantius hoc dictum visum est Dei filio; ipsius enim æterni parentis prouidentiam & gubernationem regimenq; tangebat: ideo qui ad sputa, flagra, verbera tacuit, ad blasphemiam patrisq; iniuriam, magno exemplo in posterum tacere non vult; plus enim hæc quàm illa Deum offendunt. Quod idem Christiani Principes, aliiq; fideles studi-

ſtudioſè facere debent. Quid enim illum mouebit, quem Dei non mouet iniuria? In hoc ſolo loco, pio pectori tacere non licet: *Non haberes*, inquit, *in me poteſtatem vllam , niſi tibi datum eſſet deſuper.* Caue, inquit,putes,aut Iudam,aut Caipham,aut conſilium hoc improbum,aut populum iſtum petulantem, aut quenquam alium me tibi tradidiſſe:pater vna mecũ facit hæc omnia : iſti inſtrumenta quædam tantùm meæ illiuſq; ſunt voluntatis.Trador à patre quidem ex amore, à me ipſo ex obedientia & humilitate, à Iuda ob auaritiam,à Iudæis ex inuidia,à te ipſo paulò pòſt tradar,ob metum humanæ poteſtatis.

Idem ſimiliter nunc ſibi dictum putent Sacramentarij, Trinitarij, Ebionitæ , dum ſacroſanctum corporis & ſanguinis Chriſti Sacramentum pedibus nefariè calcant : dum Chriſtum dominum à patris ſubſtantia diuellunt, verumq; filiũ Dei negant: dum tremendam Trinitatis maieſtatem de ſede ſua exturbare more Gygantum conantur ; non habituros eos eam poteſtatem,niſi illis data eſſet deſuper,noſtris peccatis ità merentibus , iſtorum autem extremo malo & exitio , quos non diſsimilis aliquando exitus conſequitur,qui Pilatum conſecutus eſt.

Obſeruandum autem hoc loco eſt, omnem poteſtatem à Deo eſſe , omnem deſuper dari ; etiamſi illa à Caipha, etiamſi à Pilato, aut Nerone quodam exerceatur, ipſo domino nunc ita docente, quæ ple

runq; in tales confertur, quales vita & mores illorũ quibus præſunt, merentur. Liberiùs expoſtulaſſe ſanctum & pium monachũ quendam cum Deo, refert in ſuis annalibus Cedrinus: cur Phocas homo impuriſsimus hominibus Chriſtianis præeſſet? reſponſum que illud retuliſſe, quod tùm improbior in tota Græcia reperiretur nullus: qui ſi foret, tum pro malitia populi illius non alium imperaturum fuiſſe. *Qui igitur poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit:* condemnationem ſibi acquirit: cum poteſtate deſuper data pugnat.

Pilatus igitur partim ipſa compellatione filij Dei, quouis Ariano melior, perterritus, partim Chriſti grauiſsima reprehenſione permotus, tanto magis in propoſito perſiſtit, conditionibus vt cœpit boni iudicis ſatisfacere contendit: dumq; furentem populum, neq; ratione, neq; humanitate, neq; authoritate infringere poteſt, reum ſimpliciter dimittendũ inſtituit. Quod cùm iſti animaduertunt, hominem homine terrent, authoritate vrgent: *Si hunc*, inquiunt, *dimittis, non es amicus Cæſaris.* Vera temporum noſtrorum euertendæ æquitatis ars. Si hoc vel illud non facis, non es amicus illi, & illi. Si facies, illum & illum tibi amicum habebis: Interea omne patratur nefas, omne ius euertitur. Notę ſunt illæ voces: Quid inquit, dicet ille, aut quid faciet, ſi contra familiarẽ vel neceſſarium ſuum, ſic vel alio modo proceſſum fuerit?

fuerit?Sola compellatio potentis ius quærit vel euer tit omne. Mirum eſt eos aliqua vaſa auro plena,vel pelles benè calentes, quod nunc facere ſolẽt,tũc ſimiliter Pilato fulciendi negotij cauſa non attuliſſe: credo feciſſe, ſed pro vltimo præſidio cauſæ reſeruaſſe.Exturbãt ergo Cæſare Pilatũ,principe iudicẽ: accipit perſonam in iudicio, damnat innocentem. Incidit tamen paulò pòſt in hunc eundem ſcopulũ miſer,quem nunc metuit; ſiquidem nihilominús, vt refert Ioſephus,in exilium ab eodem Cæſare alia ex cauſa actus,præfecturaq; priuatus eſt.Conſedit igitur pro Tribunali homo mortalis, Dominum vitæ morti addicturus, iudicem viuorum & mortuorum iudicaturus: nec tamen penitus Romanæ obliuiſcitur humanitatis: tentat vltimum innoxij liberandi modum,quo plerunq; res magnæ,quæ seriò compo ni nullo modo poterant, compoſitæ aliquando leguntur, iocum, inquam,& ſalem. Ridet ergo cum quadã ſubſannatione: *Ecce Rex veſter.* At inuidia non ridet,nec iocò,nec ſeriò Regem compellari ſuſtinet: *Tolle, tolle*,inclamant,*crucifige eum*.Atrox atque inprimis infame genus ſupplicij crux fuit, tam apud Iudæos quàm apud Ethnicos,quod ad contaminandum in perpetuum ſanctum nomen Ieſu, iſti excogitauerunt. De cuius infamia & atrocitate, in lege ſic ſcriptum reperimus: *Quando peccauerit homo quod morte plectendum eſt, & adiudicatus morti* Deu. 12.

 appenſus

appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadauer eius in ligno; sed in eadem die sepelietur, quia maledictus à Deo est, qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem. Itaq; vnum hoc solum exemplũ tam fœdæ animaduersionis à summo consilio profectum in scripturis reperitur: nec quisquam vnquam quod legamus hoc genere supplicij decreto seniorũ punitus esse inuenitur, præter Christum. Cõplures tamẽ postea spontè subierũt crucẽ Christi, qui nunc in turba clamauerũt: crucifige eũ. Quã supplicij infamiam & turpitudinem, cùm Pilatus rectè nosset, amplius in eodem loco persistit: *Regem vestrum crucifigam?* Quid isti? *Regem*, inquiunt, *non habemus, nisi Cæsarem.* Improba gens, tempore Samuelis importunè ac sine causa Regem sibi dari petiit, ac tum etiam per singulos dies in suis synagogis tot Patriarcharum ac Prophetarum vocibus, illum quotidie maximis expetebat votis: *Mitte Domine quem missurus es*: præsentem odit & negat, nunquã pòst habitura. Misera res est, nauis sine gubernatore: domus sine patrefamilias: Respublica sine rectore: exercitus sine duce: Regnum sine Rege. Quod nos duplici hoc interregno abundè satis probauimus, & vtinã probemus nunquam: nec tamen cauemus, neque tam periculosum saltum cõplanari atq; muniri curamus. Nõ alia de causa certè, quã

quòd

quòd quidam in eo ſaltu non exiguum ſibi vectigal impunè conſtituerũt, & perierunt. Viuat igitur Rex meus, nec vnquã extinguatur lucerna eius. Verùm ea quæ ſequuntur videamus. Volebat quondam diabolus per vxorem Phutiphari in Ægypto vniuerſum diuini fauoris curſum iuſti Ioſeph impedire; conatur hæc eadem & nunc per vxorem Pilati idem inimicus homo, quæ ad maritum mittit ſe multa illa perpeſſam eſſe nocte, iuſti iſtius cauſa; vt vel ita diabolus ipſe teſtimonium innocentiæ reddat creatori ſuo, quod duræ ceruicis Iudæa reddere noluit: *Nihil igitur*, inquit, *ſit tibi & iuſto illi*. Sed potentior eſt Deus quàm mulier aut diabolus: profecerunt nihil: *In ſaluandis enim hominibus*, inquit S. Leo, *per crucem Chriſti communis voluntas erat patris & filii, cõmuneq; conſiliũ: nec vlla poterat ratione turbari, quod ante æterna ſecula & miſericorditer erat diſpoſitum, & incommutabiliter præfinitum*.

Leo ſer. 7 de paſ. Domini.

Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, & magis tumultus fieret, ſeriò rem aggreditur. Ac vt teſtatum relinquat omnibus, neq; penes ſe, neq; penes reũ vllam cauſam tantæ immanitatis fuiſſe, accepit aquam & lauat manus ſuas. Lauiſſet cor potiùs quàm manus, quia quem interiùs abſoluit, idque manuũ lotione palàm teſtatur, paulòpoſt damnaturus eſt. Lauat igitur manus coram vniuerſo populo: additque vocem teſtem conſcientiæ ſuæ: *Innocens*

cens ego ſum à ſanguine iuſti huius: vos videritis. Noua ſententia in nouo reo: nam cùm in aliorum nocentum damnatione, crimen & ſcelus in ſententia primò poni meritò debeat, in huius decreto iuſtitia poſita eſt. Debebatur talis ſententia illi, qui eſt ſalus, iuſtitia, & noſtra redemptio. Non à Pilato tamen hæc primùm proficiſcebantur; ſed manus & voluntas eius, contra quem decretum ferebatur, hęc faciebat omnia. Quid enim magnopere ad Pilatum pertinuit hæc ipſa manuum lotio? aut vnde illi iſta religio? aut quis eum eo nomine appellare debuit vnquã? Sed ipſe qui iudicabatur, qui damnabatur, hæc faciebat: idq; multas ob cauſas. Primùm, vt vltima Iudicis ſententia & iſtorum damnaretur perfidia, & eodem Ariana improbitas exploderetur decreto. Si enim hic eſt ſanguis iuſti: ergo hic eſt filius Dei, ita, vti ipſe veriſsimè profeſſus eſt: & quo nomine captus, illuſus, Pontioq; Pilato traditus eſt. Deniq; vt omnibus conſtet, nobis autem ſanguine eius redemptis inprimis, eũ nullo ſuo merito ſed propter nos ipſos noſtramq. ſalutẽ paſſum, crucifixum, mortuúmque eſſe: hæcque ipſa res, vltima cauſæ illius ſententia, ad omnem poſteritatis memoriam conteſtaretur & obſignaretur. *Vt enim mors in carne ab Adam in nos transmiſſa, conſumpta eſt ab eius diuinitate; ſic peccatũ confectum ab eius iuſtitia*, inquit Magnus BASILIVS. Quid ad hæc temulenta Iudæa?

Num

Num inuſitata iudicis ſententia, permota eſt? num ad factum nouum exhorruit?num erubuit?Nihil minus. Quin eo magis nouo perfuſa gaudio, ſcelerati voti cõpos facta exultat, triũphat,Pilatũ magna cruce ſignat,in ſe,poſteroſq; ſuos,crimen pœnamq; criminis recipit omnem: *Sanguis*, inquiunt, *eius ſuper nos & ſuper filios noſtros.* Viri ſanguinum in horas, deteriores euadunt. Quem enim Deus ſemel deſpexerit,corriget nemo: & vbi ille deſtituerit, tùm omnia ſurſum deorſumq; feruntur. Parum illis fuit tanto ipſo contaminatos eſſe facinore,niſi eodem filios ſuos aſpergerent. Nihil tamen opus fuit tam atroci ſententia,quæ ſua ſequebatur natura: peccauit ſiquidem Pilatus faciendo quod voluit; in veſtrum tamẽ exitium confluxit, quicquid veſter furor extorſit. Non fœdauerunt tamen ſanguine iſto, ſed mundauerunt magis veram patrum ſuorum ſobolem,veros & non degeneres filios Abrahæ. Hoc enim ſanguine paulò pòſt lotus Stephanus, vidit cœlos apertos, & hunc eundem Ieſum ſtantem à dextris Dei: hoc ſanguine Paulus aſperſus, meruit tertium cœlum adire: hoc Petrus claues regni cœlorum quæſiuit: hoc alii innumeri deinceps filii iſtorum,quotidie lauantur & ſalui fiunt.Sit ergo *ſanguis illius et ſuper nos & ſuper filios noſtros*. Sed longè alia ratione quàm ſuper parentes iſtorum fuit: iſtis enim factus eſt in exitium, nobis in lauacrum, pretium atque poculũ.

Iſtos

Iſtos autẽ homicidas an parricidas dicam potius ? tali ſanguine madentes æquis oculis aſpiciemus, amabimus?his populos nobis diuinitus creditos,hoc ipſo ſanguine reſperſos ſubiiciemus ? membraque Chriſti canibus impudentiſsimis ſeruire cogemus ? cum his affinitates ferè & cõnubia turpis lucri cauſa cõmunia habebimus ? Si ſanguinis patris aut fratris cuiusquam noſtrùm in aliquo conſperſa veſtigia videremus,æquisné oculis illum hominem aſpicere poſſemus? non puto certè. Atqui hic plus quàm frater,plus quàm pater eſt: verendumq́; cenſeo,ne tanta rei indignitate aliquando offenſus Deus, cogat inuitos & nolentes eis ſeruire, qui nunc ſpontè nos illis ſubiicimus: Potens eſt enim ille, inquit Paulus, iſtos quidem excitare, ac in priſtinam oliuam, tanquam naturales ramos inſerere: nos autem qui oleaſter ſumus excindere,ac iſtorum pedibus calcandos ſubiicere.Sed de his ſatis.

Pilatus igitur volens ſatisfacere, non iam iuri aut iuſtitiæ vel æquitati,quod ipſa lotione manuum teſtatus eſt,ſed iſtorum furori; tradit eum cupiditati eorum,ac ſi dicas agnum luporũ auiditati, quam illi abundè expleuerunt.

Caue tu Stephane Rex, vnquã Chriſtum tuum eiuſq́; mẽbra voluntati aut cupiditati cuiuſquã tradas;non ſi omnes mortales offendẽdi,non ſi ſexcenties tibi moriendum eſſet,non ſi fractus illabi debeat orbis,

at orbis, ne timeas illos, pone modò iſtum Chriſtum penes te, & cuiusúis manus pugnet contra te. Plures tecum ſunt, ſi vel vnus Angelus Domini tecum ſit, ne timeas fortiſsime virorum: in hac tua fortitudine vinces. Cauſa igitur tua Ieſu Chriſte iudicata eſt, quaſi impij; cauſam iudiciumq; tu recipies, vt exinde ſis iudex viuorum & mortuorum: *Ne intres in iudicium cum ſeruis tuis Domine, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.*

Iob 36

Pſal. 142

Et hoc quidem modo tradiderunt Madianitis atq; Ægyptiis impii fratres iuſtum Ioſeph: hoc item ſimiliter tradiderunt Romanis, Romanoq; Præfecto Chriſtum Dominum ad illudendum, flagellandum, conſpuendum, ac ad extremum crucifigendum perditi Iudæi. Hacq; eadem ſimiliter ratione eorundem Iudæorum nefaria propago, Ebionitæ, Samoſatenſes inquam, Ariani, cæteriq; Hæretici, hunc ipſum Chriſtū parricidali impietate, Iudæis, Turcis, ac Sarracenis, vt illi item illudant ei, flagellent, ac conſpuant, ſpinis coronent eum: & ſi ad extremū fieri poſſet, crucifigant, produnt ac impio ære vendunt. Tradunt autem non manibus, ſed moribus, diſsidiis, blaſphemiis ac perditiſsimis dogmatibus ſuis. Quę iſti dū vident corrūpuntur, viamq; veritatis deſerunt, ac nomen Ieſu Chriſti eiuſq; ſacroſanctæ religionis rident, ac proſcindunt: *Propter vos*, inquit, *nomen meum malè audit in gentibus.* Nos ſtultos ac inſanos

 putant,

putant, qui tam laceram, tam discordem religionem cultumque amplexi sumus. Quis enim ex his qui foris sunt eum cœtum sequatur, quis laudet, suspiciat & non potiùs damnet ac rideat? qui in tot hæreses, in tot dissidentia schismata sit dissectus potiùs, quàm diuisus: & qui de suis sacris & mysteriis, tam malitiosè, tam petulanter, tam impudicè sentiat & loquatur; non modoq; his istorũ moribus ad lucem veritatis infideles non redeunt, sed magis in suo errore tenebrisq. confirmantur. Ad quos enim potiùs in hac sententiarum varietate se conferant, aut quo modo illos sequantur, qui ipsi vbi certò defigant pedem non habent? ita vt planè portas vniuersæ salutis, Iudæis, omnibusq; gentibus, sectis, ac dissidiis suis, vita & moribus inquietis, & dissidentibus dogmatis suis obstruxisse videantur. Faciem eius, dicent isti, non conspuimus, maxillam non percussimus, tergum flagris non affliximus: at vnicam eius sponsam Ecclesiam, quæ est corpus eius, os de ossibus, membrum de membris eius, tot calumniis, tot maledictis dilacerastis: at matrem eius virginem sanctam, impudica dicacitate toties proscidistis: at faciem æternę eius diuinitatis quod longè turpius est, tot nefandis blasphemiis conspuistis. Coronam spineam capiti eius non imposuimus: at æternitatis & omnipotentiæ Diadema ex capite eius nefariè detraxistis. In crucem saluatorem mundi non sustulimus,

mus: at ex ſolio dexteræ patris impiè & ſceleratè de trahere conati eſtis. Regem noſtrũ non occidimus: vt hominem non occidiſtis: vt autem verum Deum quantum in vobis eſt, Ariana perfidia quæ inter vos poſuit ſedem ſuam, extinguere molimini, dum eum in æternitate natũ & viuentem non agnoſcitis, nullo vnquam tantum ſcelus dignè expiaturi æuo. Aſſume Domine zelum pro ſponſa tua, & pro nomine ſancto tuo. Sed ad alia tranſeamus.

EVANGELIVM.

SVSCeperunt autem Ieſum, & poſtquam illuſerunt ei, exuerunt eum chlamydem, & induerunt eum veſtimentis eius: & eduxerunt eum, vt crucifigerent eum. Et baiulans ſibi crucem, exiuit in eum qui dicitur Caluariæ locus, hebraicè autem Golgottha. Exeuntes autem, & cùm ducerent eum, inuenerunt, apprehenderunt, & angariauerunt prætereũtem quempiam hominem Cyrenæum, nomine Simonem, venientem de villa, patrem Alexandri & Rufi: hunc angariauerunt, vt tolleret crucem eius: & impoſuerunt illi crucem portare poſt Ieſum. Sequebatur autem illum multa turba populi, & mulierum, quæ plan-

Mat. 27. Mar. 15. Lucæ 23. Ioan: 19.

gebant & lamẽtabantur eum. Conuerſus autem ad illas Ieſus dixit: Filiæ Ieruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete, & ſuper filios veſtros; quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ ſteriles, & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ nõ lactauerunt: tunc incipient dicere montibus: Cadite ſuper nos: & collibus, operite nos. Quia ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, vt interficerentur. Et perducunt illum, & venerunt in locum qui dicitur Golgottha, quod eſt interpretatum Caluariæ locus: & dederunt ei vinum myrrhatum bibere cum felle miſtum. Et cùm guſtaſſet noluit bibere, & non accepit. Et poſtquàm venerunt in locum, qui vocatur Caluariæ, ibi crucifixerunt eum: & tunc crucifigunt cum eo alios duos latrones, hinc & hinc, vnum à dextris, & alterum à ſiniſtris eius, medium autẽ Ieſum. Et impleta eſt ſcriptura, quæ dicit: Et cum iniquis reputatus eſt. Scripſit autem & titulum Pilatus, & poſuit ſuper crucem. Et impoſuerunt ſuper caput eius cauſam eius ſcriptam. Et erat titulus cauſæ

eius inſcriptus ſuper eum literis græcis, & latinis, & hebraicis: Hic eſt IESVS NAZARENVS, REX IVDÆORVM. Hunc ergo titulũ multi Iudæorũ legerunt, quia prope ciuitatẽ erat locus, vbi crucifixus eſt Ieſus. Et erat ſcriptum hebraicè, græcè, & latinè. Dicebãt ergo Pilato pontifices Iudæorũ: Noli ſcribere, Rex Iudæorum, ſed quia ipſe dixit: Rex ſum Iudæorum. Reſpondit Pilatus: Quod ſcripſi, ſcripſi. Ieſus autem dicebat: Pater, dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt. Milites ergo cùm crucifixiſſent eum, acceperunt veſtimenta eius, (& fecerunt quatuor partes, vnicuiq; militi partem,) & tunicam. Diuidentes verò veſtimenta eius, miſerunt ſortes ſuper eis, quis quid tolleret. Erat autem tunica inconſutilis, deſuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non ſcindamus eam, ſed ſortiamur de illa cuius ſit, vt ſcriptura impleretur, dicens, per Prophetam dicentem: Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi, & in veſtem meam miſerunt ſortem. Et milites quidem hæc fecerunt: & ſedentes ſeruabãt eum. Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. Prætereũtes autem bla-

ſphemabant eum, mouentes capita ſua, & dicentes: Vah qui deſtruis templum Dei, & in tribus diebus illud reædificas: ſaluum fac temetipſum, deſcendens de cruce: ſi filius Dei es, deſcende de cruce. Et ſtabat populus expectans. Et deridebat populus cum eis. Similiter enim & Principes Sacerdotum illudentes, ad alterutrum cum Scribis & Senioribus, dicebant: Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere: ſi Chriſtus Rex Iſráèl eſt, deſcendat nunc de cruce, vt videamus, & credamus, & credemus ei: ſe ſaluum faciat, ſi hic eſt Chriſtus Dei electus. Confidit in Deo, liberet nunc eum, ſi vult. dixit enim: Quia filius Dei ſum. Illudebant autem ei & milites, accedentes, & acetum offerentes ei, dicentes: Si tu es Rex Iudæorum, ſaluum te fac. Idipſum autem & latrones qui erant crucifixi cum eo improperabant ei. Vnus autem de his qui pendebāt latronibus, blaſphemabat eum dicens: Si tu es Chriſtus, ſaluum fac teipſum, & nos. Reſpondens autem alter, increpabat eum, dicens: neq; tu times Deum, quòd in eadem damnatione es? Et nos quidem iuſtè, nam digna

factis

factis recipimus; hic verò nihil mali geſsit. Et
dicebat ad Ieſum: Domine memento mei, cùm
veneris in regnum tuum. Et dixit illi Ieſus: A-
men dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiſo.
Stabant autem iuxta crucem Ieſu mater eius,
& ſoror matris eius Maria Cleophæ, & Maria
Magdalene. Cùm vidiſſet ergo Ieſus matrem
& diſcipulum ſtantem quem diligebat, dicit
matri ſuæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde di-
cit diſcipulo: ecce mater tua. Et ex illa hora
accepit eam diſcipulus in ſuam: erat autem
ferè hora ſexta. & facta hora ſexta, tenebræ fa-
ctæ ſunt ſuper vniuerſam terram, vſque in ho-
ram nonam. Et obſcuratus eſt ſol. Et circa ho
ram nonam, exclamauit Ieſus voce magna di-
cens: Eli, Eli, Lamma ſabacthani, quod eſt inter
pretatum, Deus meus, Deus meus, vt quid de-
reliquiſti me? Quidam autem illic ſtantes, &
audientes dicebant: Ecce Eliam vocat iſte. Po-
ſtea ſciens Ieſus, quia omnia iam conſummata
ſunt, vt conſummaretur ſcriptura, dicit: Sitio.
Vas ergo erat poſitum aceto plenum. Illi au-
tem ſpongiam plenam aceto, hyſſopo circum
ponentes, obtulerunt ori eius. Continuò enim

cur-

currens, vnus ex eis acceptam ſpongiam impleuit aceto, & impoſuit arundini, & dabat ei bibere, dicens: Sinite, videamus ſi veniat Elias ad deponendum eum. Cæteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum. Cùm ergo accepiſſet Ieſus acetum, dixit: Con ſummatũ eſt. Ieſus autem iterum clamans voce magna ait: Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum. Et hæc dicens, emiſſa voce magna, & inclinato capite tradidit ſpiritum. Et ecce velum templi ſciſſum eſt medium, in duas partes à ſummo vſque deorſum, & terra mota eſt, & petræ ſciſſæ ſunt, & monumenta aperta ſunt, & multa corpora ſanctorum, qui dormierant, ſurrexeruut. Et exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem eius, venerunt in ſanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Vidẽs autem Centurio, qui ex aduerſo ſtabat, quod factum erat, quia ſic clamans expiraſſet, glorificauit Deum dicens: Verè hic homo iuſtus erat: verè hic homo filius Dei erat. Et qui cum eo erant cuſtodientes Ieſum, viſo terræ motu & his quæ fiebant, timuerunt valde, dicentes: Verè filius Dei erat iſte. Et omnis turba

ba eorum,qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora ſua, reuertebantur. Erant autem ibi & mulieres multæ de longè aſpicientes, quæ ſecutæ erant Ieſum à Galilæa miniſtrantes ei, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris, & Ioſeph mater, & mater filiorum Zebedæi, Salome: & cùm eſſet in Galilæa, ſequebantur eum,& miniſtrabant ei,& aliæ multæ, quæ ſimul cum eo aſcenderant Ieroſolymam. Stabant autem omnes noti eius à longè, & mulieres quæ ſecutæ eum erant à Galilæa hæc videntes.

IOSEPH.

TVLerunt autem tunicam eius, & in ſanguine hœdi quem occiderant tinxerunt; mittentes qui ferrent ad patrem & dicerent: Hanc inuenimus: vide vtrum tunica filii tui ſit, an non? Gen. 37.

THEORIA QVINTA.

ACCIpiunt & iſti Ioſeph, an tunicam potiùs illius, & veſtimentum tantum. Sola ſiquidem humani-

 tas

tas eius manibus eorum ſubiecta erat: ſola illorum voluntati tradita: ſola omnibus illorum expoſita iniuriis: *Ipſum Dei verbum*, inquit Damaſcenus, *omnia ſuſtinuit carne, diuina eius ſola natura impaßibili perdurante. Nam vno Christo, ex deitate & humanitate compoſito, in deitate & humanitate existente, patiente, hoc quidem paßibile, vt natum erat pati, patiebatur; at non ſimul patiebatur, quod erat impaßibile. Nam anima paßibilis exiſtens, inciſo corpore, ipſa non inciſa condolet, & compatitur patienti corpore. At diuinitas impaßibilis exiſtens, non compatiebatur corpori. Et id ſciendum, quòd dicimus Deum carne paſſum: diuinitatem autem carne paſſam, aut Deum per carnem paſſum, nequaquam. Vt ſi quis arborem vndique radiis ſolaritatis circumfulgentem ac circumdatam ſecuri excidere vellet; arborem quidem ipſam ſcindet ac feriet: ſolem autem radioſq; eius vndique arborem collustrantes, nequaquam lædet; neq; enim hoc naturā ſolis patitur, neq; id ſolis radius admittit. Et quemadmodum ſi quis ignito ferro ſuperinfūdat aquam, quod quidem natum eſt pati, ab aqua (ignis dico) extinguitur: incolume verò manet ferrum; non natum enim eſt ab aqua corrumpi: multò magis carne paſſa, ſola impaßibilis diuinitas, paßionem non admittit, inſeparabilis ab ipſa permanēs. Non tamen neceſſe eſt omnimodè, & ſine quocunq; defectu, exempla imaginem referre: quandoquidem neceſſe eſt, in exemplis, & ſimile contemplari, &*

D. Damaſcen: de orthodoxa fide lib. 3. ca. 26.

ri & dißimile ; alioqui non eßet exemplum (nam quod in omnibus ſimile, idem profectò fuerit, non exemplũ) & maximè in diuinis. Hæc ille. Quo quidem nec diſſimili modo & nunc humanitas quidem Chriſti, tanquam aliquod Ioſeph veſtimentum ferebatur, agebatur, ſcindebatur, ſanguine perfundebatur, diuinitas imperabat, leges dabat, regnabat, ac cuncta quæ fiebant diſponebat. Et charta quidem conſciſa fuit: verbum autem æterni patris æternum manſit.

Exuitur igitur tertiò ludibrii veſtimẽtis magnus ſacerdos: induitur ſuis, vt quis ille ſit, dum publicè in locum ſupplicii ducitur, vel ex domeſticis veſtimentis ab omnibus agnoſci poſsit. *Et baiulans ſibi crucem, exiuit in eum qui dicitur Caluariæ locum.* Iſaac portat ligna ad victimæ locum; nam & victima qua confirmabatur teſtamentum, extra ſepta populi immolabatur. Hocque ipſe nunc fert in humeris, quod paulò pòſt in frontibus, & diadematibus ſuis Reges portare debuerunt: *Et factus eſt principatus ſuper humerum eius*: *Ipſe enim peccata noſtra pertulit in corpore ſuo*: ad irriſionemq; regiæ dignitatis, ſupplicii ſui, iuſſus eſt portare trophæum. *Qui igitur vult venire poſt illum, abneget ſemetipſum, & tollat similiter crucem ſuam, & ſequatur eum.* Sub qua, cùm partim propter eius pondus (quindecim enim pedum lignum fuiſſe ſcribitur) partim ob exhauſtas nocturno diurnoq; labore & dolore vires, & quod ad rem

Iſa. 9. 1. Pet: 2. Mat: 16.

magis pertinet eorum causa,qui sub cruce aliquando deficere quidem,non succumbere tamen aut cadere debebant, ipse deficere cœpit: ne prius quàm illi rabiem suam explere posint, ipse caderet: Simonem quendam Cyrenæum hominem rusticanum; (nefas enim & infame fuit homini ingenuo, aut vrbano tale contrectare lignũ) qui cum eo simul crucem ferat cogunt: genus hominum rusticum cruci portandæ natum, beatum; si modo patienter illam ferat. Nam & huic Simeoni ea res posteritatiq; eius inter Christianos in posterum,& apud homines honorifica fuit, & nunc est, & Deo proculdubio gratisima:ipsi certè indigni erant, qui tam sanctum vel contrectarent lignum. Solet autem quosdam necessitas adigere ad ferendam crucem Iesu: verùm felix est necesitas, quæ propellit ad salutem: malorumq. violentia multis saluti fuit. Quis dedisset porrò mihi tunc tecũ Iesu Christe,aliquam partem crucis tuæ portasse? Feram igitur eam nunc, non tantùm in humeris, sed etiam in capite meo: & vtinam dignè ferre posimus omnes.

Sequebatur autem eum turba populi, & mulierum plangentium & lamentantium magna: amoris & cõmiserationis nonnulli causa:spectatum alii, vt insultent alii.Prophetam tantum tantorumq; miraculorum authorẽ, sic cõtumeliosè & turpiter duci: Et mulieres quidem more suo plangebant & lamenta-

mentabantur: quas ipse sub onere crucis solatur, qúæque illis ac posteritati earum euentura erant, amanter prædicit, simulq; Caluinianam impietatem, quæ omnium malorum causam, ipsius adeò perditionis in Christum, eiusque æterni patris prædestinationem confert, illique longè grauiorem crucem imponit, refutat: *Filiæ Ierusalem, nolite*, inquit, *flere super me; sed super vosipsas flete, & super filios vestros. Quoniam, ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ nō lactauerunt.* Super istos fundātur istæ lachrymæ, quos tales viscera vestra pepererūt. Perditio igitur tua ex te ô Caluine, salus autem ex Domino Deo tuo. Damnat similiter & ridet planctum hodiernæ diei confusio hæretica, in eoq; confutando, testimonio huius loci abutitur. Nolite flere super me, sed super vosipsas & super filios vestros. Quasi verò aut nos, aut quispiā alius Christum defleat, & non potiùs peccata sua, quæ tantæ mortis tantorumq; laborum causam, & occasionem dederunt, dantq; quotidie: quæ ipsa hodierno die summus hic ipse Sacerdos & Pontifex, cum lachrymis & voce valida in cruce deplorauit, pro illisq; felle & aceto potus est. Non igitur nos prohibet flere aut mœstos esse, quin potiùs grauissimè conqueritur se non inuenisse, qui condoleat illi, & qui conteratur super contritionem Ioseph, sed modum potiùs & veram causam planctus,

Luc: 23.

quæ eſſe debeat docet, ac perſcribit, peccata inquã noſtra. Lachrymæ huius diei, theſaurus alterius vitæ eſt: *Plangent eum planctu*, inquit Zacharias, *quaſi ſuper vnigenitum, & dolebunt ſuper eum vt doleri ſolet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Ieruſalem.* Verùm maius quid ſpectat hoc loco veterator antiquus, vt ſcilicet repellat à nobis pretiũ noſtrum: vt dum non compatimur non conregnemus: dum nõ condolemus non congaudeamus; vt crucis expertes à gloria excludamur. Quam autem ſingula hæc ad vnguem euenerint omnia, quæ præſens Propheta noſter piis fœminis prædicit, aliâs copioſiùs diximus.

Zach. 12.

Ducebantur autem & alii duo nequam maioris infamiæ cauſa cum eo: quorum alter paulò pòſt gloriæ & triumphi illius teſtis, & præco futurus erat: alter laquei Iudæ ſocius; quia Chriſti confeſſor eſſe noluit, vt pro iniquis iuſtus Ioſeph cum iniquis reputaretur, qui ſolus ſine macula inuentus eſt. *Et perducunt illum in locum qui dicitur Golgottha, quod eſt interpretatum Caluariæ locus.* Matrẽ cogitate, matrem inquam, huius tam infamis itineris comitem & ſpectatricem cogitate. Exeamus ergo & nos extra caſtra, portantes improperium eius; nec enim ſufficit ſimpliciter vidiſſe, ſed iuuat vſque morari, & partem eius crucis cum eo ſimul ſubiiſſe: *Si enim compatimur, & conglorificabimur.* Denudatur ergo in conſpectu

Rom: 8.

ſpectu vrbis & orbis totius, vniuerſi ſplendor & ornamentum: aceto cum felle mixto potatur: apparatusq́. ſupplicii ſui ſpectator factus: *Vua fellis, vua iſtorum & botrus amariſsimus.* Quomodo conuerſa es in amaritudinẽ vitis aliena? guſtu fellis & aceti, diluitur eſca peccati. Inhoſpitalem hanc vocat Sibylla menſam, ad quam dum recumbit ille, qui dat eſcam omni carni, & pullis coruorum inuocantibus eum; non aliud certè ſecum reputabat, quàm illud Ieremiæ: *Ego autem plantaui te vineam electam, omne ſemen verum; quomodo ergo conuerſa es mihi in prauum vinea aliena?* Et illud ab Ezechiele prædictum: *Radix tua & generatio tua non de terra Iuda, ſed de terra Chanaan: pater tuus nõ Abraham, ſed Amorrhæus: mater tua non Sara, ſed Chethæa.* Cruce parata ſaluatori ſuo, *fodiunt*, inquit Dauid, (quis enim hæc diſertiùs explicare poſſet?) *manus eius & pedes eius: dinumerant*, id eſt, ita extendunt, vt rectè dinumerari poſsint, *omnia oſſa illius.* Foditur dextera primùm illa, quæ iuſtis ſupremum illud præmium reddituraeſt: *Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi.* Transfigitur ſiniſtra, quæ carnifices iſtos, & eorum progeniem extrema plaga percutiet. Subleuatur hoſtia Deo gratiſsima, ſacrificium veſpertinum, pretium mundi, arcus æternæ pacis & fœderis extenditur: Achab mutato veſtitu, currum conſcendit ſuum: conſedit

Deut. 32.

Ierem. 2.

Eze. 16.

Pſal. 21.

Mat. 25.

Rex Salomon in throno maieſtatis gloriæ ſuæ: ſubleuat Moyſes manus ſuas, vt vincat Madianitas: recubuit Eliſeus ſuper puerũ viduæ, vt reſuſcitet illũ: effertur ſignum, ad cuius præſentiam franguntur petræ. Deus à ligno regnare incipit: exaltatur ſerpens in deſerto, vt antiquus deiiciatur ſerpens: & pendet vita noſtra ante oculos noſtros. Pendet medius inter cœlum & terram. Sic nudum, ſic expeditum, ſic ſublimem eſſe oportet, qui velit cum hoſte ſalutis humanę congredi. Dauid conflicturus cum Goliath, abiicit arma Saulis, quæ magis onerant quàm iuuant. Subleuato corpore, membra feſſa in vulnera cadunt, vniuerſaq; eius concutiuntur viſcera: *Expanſæ manus*, inquit Clemens Alexandrinus, *ſignificant genus humanum ſolutum peccati vinculis.*

Reg. 4. cap. 4.

Hymn9

Flecte ergo ramos arbor alta, tenſa laxa viſcera:
Et rigor lenteſcat ille, quem dedit natiuitas;
Vt ſuperni membra regis, miti tendas ſtipite.
Sola digna tu fuiſti ferre ſecli pretium,
Atq; portum præparare, nauta mundo naufrago,
Quem ſacer cruor perunxit, fuſus agni corpore.

Hebr. 11.

Salutauit in ſpiritu multis annis antè, lignum hoc Iacob Patriarcha: ſummitatemq; virgæ eius, vt inquit Paulus, in fide adorauit. Salutauit Salomon: *Benedictum*, inquit, *lignum per quod fit iuſtitia.* Salutauit Sibylla. *O lignum fœlix, in quo Deus ipſe pependit.*

Sapi. 14.

Sibylla libro 6.

Nec te terra capit, ſed cœli tecta videbis,

Cùm

Cùm renouata Dei facies ignata micabit.
Ignibus nunc subiicit impia hæresis.

Crux autem pretiosa fit triumphale signum, cui mundus inclinat caput, quod adorant angeli, quod tremunt dæmones, sola contemnit hæresis. *O admirabilis igitur*, inquit S. Leo, *potentia crucis! O ineffabilis gloria passionis, in qua & tribunal Domini & iudicium mundi, & potestas est crucifixi! Traxisti enim Domine omnia ad te: & cùm expandisses tota die manus tuas ad populum nō credentem, & contradicentem tibi, confitendæ maiestatis tuæ sensum totus mundus accepit. Traxisti Domine omnia ad te, cùm in execrationem Iudaici sceleris, vnam protulerunt omnia elementa sententiam: cùm obscuratis luminaribus cœli, & conuerso in noctem die, terra quoque motibus quateretur insolitis, vniuersaq; creatura impiorum se vsui negaret. Traxisti Domine omnia ad te, quoniam scisso templi velo, sancta sanctorum ab indignis Pontificibus recesserunt; vt figura in veritatem, Prophetia in manifestationem, & lex in Euangelium verteretur. Traxisti Domine omnia ad te, vt quod in eo Iudææ tēplo obumbratis significationibus tegebatur, pleno apertoq; sacramento, vniuersarum vbiq; nationum deuotio celebraret. Nunc enim & ordo clarior Leuitarum, & dignitas amplior seniorum, & sacratior est vnctio sacerdotum; quia crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus da-*

tur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Nunc etiam carnalium ſacrificiorum varietate ceßante, omnes differentias hoſtiarum, vna corporis & ſanguinis tui implet oblatio; quoniam tu es verus agnus Dei, qui tollis peccata mundi: & ita in te vniuerſa perficis myſteria, vt ſicut vnum eſt pro omni victima ſacrificium; ita vnum de omni gente ſit regnum. Aſcendamus igitur ad palmam & apprehendamus fructum eius.

Crucifixerunt ergo eum, & cum eo alios duos latrones hinc & hinc, vnum à dextris, alterum à ſiniſtris: medium autem IESVM. Vt qui inter Patrem & Spiritum ſanctum eſt medius, qui Dei & hominum mediator exiſtit, qui nuper glorioſus inter Moyſen & Eliam in monte Thabor apparuit, qui ſedet ſuper Cherubim, tectus alis Seraphim, & qui olim iudex viuorum & mortuorũ venturus eſt; ille nunc ipſe damnatus noſtri cauſa, medius inter duos latrones pendeat. Sed neſcit humanis ſordibus inquinari, fons omnis puritatis. Illuſtratur etiam hominum probris fons omnis gloriæ. Inuenit illic condemnatus, quem ex latrone faceret paradyſi ciuem: tantùm aberat, vt ſupplicii ſocietas contaminaret ipſum. Audiant hoc omnes gentes, & quique terrigenæ filii hominum, ſimul in vnum diues & pauper &c. Quis vnquam audiuit tale quid, aut quis vnquam vidit ſimile? Magis es mirabilis Domine in humilitate noſtra

quàm

quàm in maieſtate tua. Tuę igitur victorioſę crucis, regale vexillũ in nomine tuo Chriſte adoro: tuũ ſpineũ Diadema, clauos, tuum latus, tua vulnera exoſculor.

Et impoſuerunt ſuper eum cauſam ipſius, ob quam damnatus eſt, *ſcriptam literis Græcis, Latinis, & Hebraicis:* Hic eſt IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM. *Hic eſt qui venturus eſt, in ſalutem populi. Hic eſt ſalus noſtra, & redemptio Iſraël.* Hic eſt Rex omnium gentium & omnium linguarũ. Hic eſt fons omnis ſapientiæ ac ſcientiæ, & de plenitudine eius accepimus omnes. Non ſcribitur autem cauſa eius, quia ſe filium Dei fecit; hoc enim veriſsimum fuit: nec ea cauſa à Pilato damnatus eſt, ad quem ea res nihil pertinebat; ſed quia regnum affectauit, quod ipſum tamen nunquam fecit. Quo igitur nomine tũc à Pilato abſolutus eſt; nũc ab Arianis damnatur. Cõſecrat hoc loco tres eruditas linguas, quas paſsim indocti oderunt, Hebraicam inquam, Græcam & Latinam Spiritus ſanctus, quarum voce in poſterum vniuerſas gentes alloqui, ſacra diuina per orbẽ celebrare, vt myſtica myſticè, magna ſublimiter, ſacra ſanctè peragantur, debuit: quæ nunc omnia homines animales profanant, vulguſq; ad vulgaria reuocat omnia. Ament igitur reges, ament principes, ament omnes boni linguas eas, ꝗbus princeps regũ cauſam ſuã, tituloſq; ſuos in ſummo tribunali ꝓponi voluit: quicquid ſanctum, quicquid eruditum, quic-

 quid

quid arcanum in omni antiquitate legitur, his tribus linguis tanquam mundiſsimis vaſis continetur: quibus confractis aut neglectis, omnem eruditionem, omnem antiquitatem profanari, atque aboleri neceſſe erit. Quod non ita pridem his neglectis à maioribus noſtris probatum fuit: & ne iterum poſteritas probet, vehementer metuendum eſt. Iam enim à longè proſpicio nubes ac nebulas quasdam, quæ magnam ſtragem & calamitatem huic ſegeti minari videntur, niſi iuſtis præmiis hominum ingenia, ſtudium, atque induſtria excitentur.

Pupugit ea inſcriptio malè conſcium Iudaicæ gentis pectus. Inclamauerunt omnes: *Noli ſcribere REX IVdæorum, ſed quia ille dicit Regem ſe eſſe Iudæorum.* Quomodo item Caiphas dixit, filiũ Dei ſe fecit. Si igitur Ariana impietas hinc colligit Deum verum non fuiſſe, propterea quòd Caiphas dixit eum filium Dei ſe feciſſe; neget & regem, neget & prophetam cùm hac turba, quæ ſimiliter dicit, eum regem ſe feciſſe. Longè enim diſertiùs Deum Deique filium quàm Regem aut prophetam ſe eſſe profeſſus eſt. Verùm diuina non mutantur decreta: non mutat titulum Pilatus. Et cauſæ quidem ſummi Regis inſcriptio hæc fuit: hic veriſsimus & ſanctiſsimus titulus.

Ipſe autem Rex arcum ſuum extendit, ſagittas ſuas vibrauit, & parauit eas; ſagittas inquam amo-
ris

ris & charitatis, verumque pontificem & mediatorem se esse docens, qui possit etiam pro inimicis suis exorare. Inauditum dicendi genus, nouus exorditur orator, primamque sagittam dilectionis & pietatis, pro suis ad patrem iacit inimicis, factaq. est vox Domini in virtute: *Pater* inquit, *ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Magni testamenti verba hæc sunt vltima, perpetuò in filiorum memoria defigenda; vt Christi sanguine conscripta priuilegia videant, ac tanquam ex cathedra crucis quandam deuotionis doctrinam legant. Solebat enim magister bonus simul docere & facere, exemplo seruare doctrinam: nec tam veritatis præceptor quàm testis esse; vt sit & redemptor simul & doctor. Excusat igitur inimicos suos non accusat: neque enim attendebat quòd ab illis moriebatur; sed quòd pro illis moriebatur: *Nesciunt*, inquit, *quid faciunt.* Et verè nesciebant; putabant enim illi hunc ipsum Christum, quem tam inhumanè tractabant, capitalem esse hostem & aduersarium illorum: at ille tunc curabat eos, ac in brachiis suis portabat. Arbitrabantur viuo ac superstite illo Romanos venturos, ac imperium eorum & vrbem subuersuros: venerunt vbi mortuus est. Opinabantur hoc modo nomen eius se vel extincturos, vel maximè omnibus exosum reddituros, sub infami crucifixi titulo; & tũ inprimis illustre reddiderũt. Hac eadem morte cre-

debant nomen & memoriam eius, simul cum vita se abolituros: regnum, imperium, opes, & libertatem suam se aucturos: & tùm memoriam quidē illius sempiternam excitârunt: se autem & sua omnia amiserunt. Et cùm maximè contra commoda sua pugnabant, tùm ea se plurimùm stabilire arbitrabantur; cœca enim est malitia: tunc se maximè putat proficere, cùm plurimùm deficit: tum stare, cùm labitur: tum oriri, cùm interit. Quod idem fratribus nostri Ioseph accidisse legimus: quem enim perire per inuidiam voluerunt; hunc Dominum vniuersæ Ægypti ac suum denique, hoc vno facto constituerunt, manipulumq́. cui seruire recusabant, ipsimet manibus suis in throno gloriæ locârunt. Sed & nos similiter plerunque quid facimus, nescimus: nam & hæ voluptates hæcque ipsa incontinentia, quam putamus nos alere & conseruare sæpius perdit; & hæc ambitio, quam existimamus nos in cœlum ferre, deprimit & deiicit: & opes istæ quibus nos diuites esse nobis videmur, sæpè fame & siti nos conficiunt. Nesciunt ergo quid faciunt isti, sed neque nos scimus, quando peccamus; sciuissent tamen, & nos sciremus, nisi Deus huius mundi obcœcauerit corda infidelium, ne videant lumen Euangelii. Maledixerat Semei Dauidi, fugienti Absalonem: dissimulauit tunc ille pro tempore iniuriam; at moriens seriò filio præcepit: Habes apud te Semei filium Gera fi-

2. Reg. 16
3. Reg. 11.

lii Iemini de Bahurym, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad castra: sed quia descendit mihi in occursum, cùm transirem Iordanem; & iuraui ei per Dominum dicens: Non te interficiam gladio: tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es, vt scias quid facies ei, ducesq́. canos eius cum sanguine ad inferos. Non idem facit noster Dauid, orat potiùs pro suo Semei, eum excusat ac tuetur: adest causę patronus: nec vtcunq;, sed cum lachrymis & clamore, inquit Paulus, & voce valida, ac pro sua reuerentia exauditur. Ac credo equidem tùm nisi hic tantus aduocatus genti sceleratæ adfuisset, terram ipsam sceleris illius immanitatẽ ampliùs nõ laturam fuisse; sed viuos eos absorpturã, aut ignem sequaciũ Core & Dathan cœlitus descensurum, qui homines nefarios totos consumpsisset. Fecit igitur quod docuit bonus magister: orat pro persequentibus se: fecit hoc idem primus huius imperatoris miles Stephanus: fecit Petrus: fecit Paulus: fecerunt denique sancti omnes cæteri. Facit & porrò faciat meus Rex Stephanus, cuius ego diuinam & illi planè propriam in condonandis iniuriis virtutem agnoui. Rediisset tũc Iudæa perdita ad se, atque illa verba Saulis vsurpasset: *Nunquid vox hæc tua est fili mi Dauid? iustior es tu quàm ego.* Sed nihil horum. muta est vbi alto clamore, ꝓfundis lachrymis opus fuit. Cõfessa fuisset: Pater ignosce nobis, nescimus

Hebr. 5.

mus quid facimus:nec ſumus digni cœli ac lucis huius vſura, quæ ipſa conſpectum ſuum à nobis auertunt, ſed tacet ac tanto patrono cauſam ſuã deſerit.

Multa pertulerat hactenus Chriſtus Dominus in animo ſuo, multa in honore & exiſtimatione, plurima in corpore, ſupererant perexiguæ fortunæ: & in his aliquid cauſa noſtra perpeti voluit. Duo ſola paupertatis magiſter & retributor veſtimenta habuit, ille qui omnium nuditatem veſtit, quibus & ipſis denudatur, vt & nos nudi nudum Chriſtum ſequi diſcamus. Nudus enim peccauit primus Adam; nudus etiam ſatisfacere debuit ſecundus Adam. Apotheoſis iſta Chriſtianæ paupertatis fuit. Et hæc igitur veſtimenta pretium funeſti laboris occupant carnifices: & alterum quidem maius & inſignius in oculis totius populi Chriſto matréq; eius inſpectante inter ſe diuidunt; de alio inconſutili, vel quòd commodè diuidi non potuit, vel vt & hac ratione fidei Chriſtianæ Catholicæq; eccleſiæ indiuiſa virtus & vnitas declaretur, inter ſe ſortiuntur. Retulerunt factum hoc Euangeliſtæ omnes: retulit iiſdem ferè verbis Dauid: *Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.* Quæ autem cauſa ſit eius tam diligentis commemorationis (neq; enim quicquam fruſtra & temerè hoc loco dici aut fieri videtis) paucis conſideremus. Forma hæc & ſpecies diſpenſationis ſortis ac hæreditatis eiuſdem Ieſu Chriſti,

Pſal. 21.

ſti, bonorum inquam eccleſiaſticorum in omne futurum tempus eſſe debuit. Ideoq́ue de aliorum latronum veſtimentis, quid actum ſit nihil legimus. Videre enim loco hoc licet expreſſam quandam imaginem ſimilis diſpenſationis an potiùs direptionis eorundem bonorum. Vbi enim ſe quid offert, quod Domino careat; ibi ſimiliter videas, ſi maius aut pinguius quod veſtimentum eſt, partem eodem modo fiſcum, partem aulam, partem equeſtrem ordinem, partem militem, partem nepotes & abnepotes ferre & agere; Chriſto autem Domino, ſponſæq́; eius, Apoſtolis, Apoſtolicisq́; viris relinqui nihil. Si quid autem minutius & quod rectè diuidi non poſsit, obtigerit; tum de hoc clerum ipſum inter ſe ſortes mittere; ſortes autem intellige, emptiones, venditiones, commutationes, coadiutorias, expectatiuas, & id genus alia monſtra ſymoniaca, eodem Chriſto matreq́ue eius atq; ſponſa eccleſia etiam nunc hæc eadem ex cruce & ſub cruce aſpectãte & dolente. Cuius quidẽ ſortis ac hæreditatis ſuæ Deus pater Chriſtusq́ue eius, diuerſis temporibus, diuerſos & multiplices diſpenſatores pro tempore quæſiuit, Antiſtites, prouinciarum primùm; quod etiam nunc in orientalis eccleſiæ partibus non malè veteri more fit: populos deinde vniuerſos, clerum, demum Reges ac principes ſeculares vltimò. Nuſquam tamen tuta fides: *Deus virtutum conuertere, reſpice de cœlo* *Pſal. 79.*

 & vide

& vide, & visita vineam istam. Et perfice eam, quam plantauit dextera tua; vindemiant enim eam omnes, qui prætergrediuntur viam. Verùm hæc alterius sunt loci & querelæ.

Et milites quidem Romani parum aut nihil amplius in Christum, aut fecisse aut dixisse leguntur; sed ex more veteri, corpora pendentium tantisper dum morerentur asseruâsse dicuntur. Quid tum Israël? num illa tã benigna, quæ pro illo fundebatur emolitus est deprecatione? num ad se rediit? num ingemuit? num pectus percusit? num cum fratribus Ioseph confessus est. Serui tui sumus, obsecramus vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atq; malitię quam exercuimus in te. Nequaquam; sed pro benedictione reddit maledictionẽ: pro oratione blasphemias. Non suffecerat improbæ genti caput eius spinis & vepribus confodisse: oculos sanguine & lachrymis obrutos ac perfusos esse: collum capite inclinato grauatum, manus & pedes vi clauorum premi & exedi, cor mœrore confici, totum corpus dolore & ardore solis liquescere, vt verum holocaustũ esset; nisi etiam blasphemiis & conuiciis aures eius perstringerent: & in quem manibus sæuire non poterant, linguarum tela iacerent; vltraq; fixuras clauorum, addebant tela linguarum, prætereuntesque blasphemabant eum, mouentes capita sua. Vt illud impleretur: *Posuit me quasi in prouerbium vulgi, &*

Exo. 50

Iob 17.

exem-

exemplum eis: Vach qui destruis templum Dei, & in triduo reædificas illud. Vos ipsi perditi & scelerati homines, verum templum diuinitatis eius, carnem inquam illius fœdè lacerastis. Nihil autem aliud dicunt, nec aliis verbis, quàm illud, quod olim per Prophetas prædictum fuit. non aliam certè ob causam, quàm vt & ipsi & totus cognoscat mundus; nihil eos aut plus, aut minus contra illum, vel facere, vel dicere potuisse; nisi quantùm ille ipse cum æterno patre & Spiritu sancto ab æterno ordinauerat, multisque seculis antè prædixerat. Vt illis rectè illud obiici posit, quod Ioseph quondam fratribus obiecit; non eorum se consilio, sed Dei voluntate illa omnia quæ sustulit, perpessum esse. Sed & nunc eodem modo Ariana, ac cæterorum Hæreticorum perfidia, iisdem scripturarum verbis & vocibus, contra Christum abutitur, illique insultat ac maledicit, suaq; diuinitate eum spoliare conatur. Quæ igitur illæ sunt voces, quæ maledicta? *Saluum fac teipsum, descende de cruce.* Similiter principes sacerdotum indefessa malitia vociferantur: *Alios*, inquit, *saluos fecit, et nunc seipsum non potest saluare. Si filius Dei est, descendat de cruce; vt videamus & credamus ei. Atqui non erat prædictum*, inquit Sanctus Leo: *DOminus descendit de ligno; sed Dominus regnauit à ligno.* Eædem sunt Arianæ & Ebioniticæ voces: Si filius Dei est, descendat de cœlo, signum det, verum De-

 um

um ac verum hominem se esse probet: audiamus vocem iterum, à magnifica gloria profectam: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Surrexit, quod longè magnificentius est, de sepulchro: mortem vicit: portas inferi fregit: principem tenebrarum eiecit foras: orbem subegit: potestates seculi subuertit: idola nominaq; illorum deleuit: regnũ æternum, contra quod portæ inferi præualere non possunt, extruxit: omnia ad se traxit; nec tamen illi credere vultis. *Confidit in Deo, liberet eum*, (quasi verò fidere Deo scelus sit aliquod) *si*, inquit, *vult*. Blasphemat impium consilium. Vbi est illa humanitatis lex ô Pontifices, afflicto non addendam esse afflictionem? misericordia vbi? sensus humanus vbi? omnia tamen hæc priùs præuisa & prædicta fuerũt. *Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labiis, & mouerunt caput. Sperauit in Domino, eripiat eum: saluum faciat eum, quoniam vult eum.* Et: *Nam & fratres tui, & domus patris tui, etiam ipsi pugnauerunt aduersum te, & clamauerunt post te plena voce.* Et in alio loco: *Ego redemi eos, & ipsi locuti sunt contra me mendacium: Et non clamauerunt ad me in corde suo, sed vlulabant. Portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quòd curabam eos.* Verè positus in signum contradictionis. *Memor ergo esto Domine improperiorum tuorum, eorum quæ ab insipiente sunt tota die. Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum: superbia*

Math. 3. *Psalm. 21* *Ierem. 12* *Oseæ 7* *Oseæ 11* *Psal. 73.*

perbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.

Sed & latro, ne quid malorum aut contumeliarum deesset, qui simul crucifixus erat cum eo, *blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, saluum fac temetipsum & nos. Respondens autem alter increpabat eum.* Non inuenit iustus Ioseph patronum inter fratres: inuenit apud Pharaonem in Ægypto. Non inuenit Christus Dominus apud Caipham in consilio sancto aduocatum; inuenit in cruce latronem. Sed ne hoc idem in Senatu tuo Stephane Rex vnquam eueniat, Deum precor. Habet Susanna Danielem pudoris sui defensorem: habet Christus in cruce latronem, Regnum eius asserentem & exornantem, causamq; illius agentem: *Neq; tu*, inquit, *times Deum, qui in eadem damnatione es?* Damnatio, Arnoldus inquit, similis quidem est, sed causa differens. *Et nos quidem iustè; nam digna factis recipimus: hic verò nihil mali gessit.* Communis est hæc vox & esse debet, in omni tempore aduerso nostrûm omniũ. Ægrotat quis, dicat: nos quidem iustè patimur, hic autem quid mali fecit? Infamiam sustinet, dicat eodem modo: ex diuite pauper subitò euadit, dicat eadem: ex multorum liberorum patre orbus fit, similiter dicat: à potenti tyranno premitur, torquetur, plectitur, dicat idem; in multis enim delinquimus omnes: hic autem quid mali fecit? Prædicauerunt hoc idem omnes Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli,

Luc: 23.

Lucæ 23.

Euangelistæ, deniq; vniuersus orbis, quod hic prædicat latro. De totius ergo mundi sterilitate relinquit sibi Deus confessorem, latronem pendentem in cruce innocentiæq; suę testem ac defensorem. Fecisset hanc confessionem primus Adam; non indiguisset ea defensione alter Adam: *Exacuebant linguas venenatas, scribit quidam, blasphemantes CHRISTVM Iudæi, & conclamabant, & euomebant conuitia: & quasi victores insultabant pendēti. Fugerant Apostoli, sola plebs maledicta, firmatis nequam sermonibus, celebrabat ludibrium. Itaq; oblato confessionis & fidei odoramento, impositoq; latroni blasphemanti silentio, victoriæ suæ palmā & auctoramentum à Iudice exigens, conuertens se ad Christum dixit: Domine memento mei, dum veneris in regnum tuum. Non vult de cruce deponi, sed in cœlo reponi, tanquam omnes cogitationes habens in cœlo. Eadem ferè vox fuit Pauli cupientis dissolui, & esse cum Christo: tātus subitò ex latrone factus est Theologus. Beatus est, quem tu erudieris Dn̄e, & de lege tua docueris eum. Vt mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. Considerare necesse est, quem modum, quem locum, quod tempus hæc causa habuerit, & quàm celerem auditum cōfessio meruerit, quidq; possit pœnitentia. Petrus factus fuit in domo Caiphæ latro: latro factus est in cruce Petrus: Memento,* inquit, *mei Dn̄e, dum veneris in regnū tuum. Hícne nudus sanguine perfusus, socius ac parti-*

Arnoldus tractat: 2. de 7. verbis Domini vltimis.

Psal. 93.

Arnoldus ibid.

ceps patibuli tui dominus est? Cùm veneris, inquit, *in regnum tuum. Quod regnum obsecro? Hæcciné spinæ sunt diadema Regum? Hicciné liuor est purpura, aut hoc patibulum tribunal iudicis? Beatus es latro, quia caro & sanguis non reuelauit tibi; sed pater tuus, qui in cœlo est. Quibus postpositis* (inquit Arnoldus) *quasi plagarum & sanguinis immemor, dictator Euangelii latro efficitur: & (quod persuaderi illa hora difficile erat) Christum Deum in cruce fatetur: ibi orat, ibi adorat, multa simul pietatis officia complectitur, credit, timet, compungitur, & pœnitet, confitetur & prædicat, amat, confidit & orat. Hæc ille.* Quid Abraham? quid Isaac? quid Iacob amplius de hoc ipso Christo dixissent, si præsertim tali loco & conditione eum vidissent, quàm quod hic dicit? quem corpore non potest, animo veneratur: hominem suplicii sui participem adorat: vt Dei mundum iudicantis & de hoste triumphantis auxilium implorat: hominem crucifixum, sententia Iudæorum infamem & maledictũ Regem gloriæ prædicat. Non in oculis igitur tantũ illius obuersabatur illa species pendentis, quæ fuit in oculis impiorum, quibus per Moysen dictum est: *Et erit vita tua pendens ante oculos tuos, & non credes vitæ tuæ*, sed veri Dei paulò pòst in paradiso regnantis.

Ibid. Arnol: tra. 2.

Deu. 28.

Quod si hæretici diligentiùs expenderent, paulò continentiores essent in crimine idololatriæ, nobis obiici-

obiiciẽdo, cùm ſimiliter eundem Chriſtum in ſpeciebus panis & vini, eadem fide qua iſte, adoramus; nam idolum quidem inane diuinitatis ſimulacrum, nos verum Regem cum latrone colimus, etiamſi nullam præſentiæ ſpeciem regni eius videamus.

Audiuit improbus latro probum latronem, & conticuit. Audiant impuri latrones Ariani, ſanctum latronem, & obmuteſcant, ex illoque fidem, quam abnegârunt diſcant: *Memento mei*, inquit, *Domine*: Dominum compellat, non igitur ſeruus eſt: *cùm veneris in regnum tuum*: Rex igitur non ſubditus, & Rex cœli & terræ: *Regnum*, inquit, *tuum*, quod non rapina quæſiuiſti; ſed hæreditate cõſecutus es. Quid ad hæc Rex? quod & quale cum prætoriano milite ſuo mutuum facit? *Hodie*, inquit, *mecum eris in paradiſo*. *Vox domini in magnificentia*, inquit Dauid. Magnum præmium magnæ confeſsionis. Quod quondam confeſſus eſt Petrus; confitetur nunc latro, ideo eaſdem recipit ſedes. *Bonus Dominus, tribulato corde clamantem ad ſe ſeruum ſuum, etiam in vltimo peccati puncto non negligit. Hora mortis erat, iamq; confitentis anima faucibus hærebat, iamq; linguam eius alligabat anguſtia, illoq; articulo temporis ferè ab ipſis Apoſtolis ſalus deſperabatur. Modus paſſionis, crux inter omnia turpiſſimum & atrociſſimum*: hic tamẽ non deſperat, & recipitur. *Hodie mecum eris in paradiſo.* Non ergo animæ iuſtorum, vt noui Epicuri Anabaptiſtæ

[Margin: Pſal. 28. — Arnold. ibidem. — Lucæ 23.]

ptiſtæ

ptistæ putant, extinguuntur: non simul cum corpore occumbunt; sed cum CHristo duce & imperatore suo sempiterno cœlo fruuntur. Secunda hæc fuit magni imperatoris sagitta, qua suum ex latrone fecit martyrem. Dignum magno rege munus, digna cõmunis certaminis corona, dignum brauiũ, primum spolium in cruce opimum: ibi latro locatur, vnde lucifer corruit. Diuersus latronum exitus: alter antecedit Christum in cœlum: alter Iudam in infernum. Nulla igitur pœnitẽtia sera, modò sit vera: quanquã rarò vera, quæ nimis sera; nam & de alio simili latrone non ita facilè legitur: *Memento*, igitur & nostri *Domine, quando veneris in regnum tuum*. Ne derelinquas nos Domine Deus noster, neque discesseris à nobis. Audi vocem nostram & effice, ne quis nostrûm illo die deesse videatur: inter brachia tua, & viuere volumus, & mori cupimus.

Psal. 26.

Et vt nulla pars abesset doloris, *stabat iuxta crucem IESV mater eius*, proxima: proxima inquam loco, proxima mœrore, proxima amore; stat ad arborem altera Eua: conformauit se illa serpenti; hæc CHRISTO: fructumque de arbore salutis decerpit prima, quæ prior in portando experta est laborem; ac eum quem pariendo effugerat, tùm abundè, iuxta prædictionem Simeonis, compensat dolorem: miscebantur lachrymæ matris, cum guttis sanguinis filii: stabat iuxta crucem, & filium

pendentem comtemplabatur. Redibant tùm illi in mentem ingentia viri facta, ingentia promissa, veniebat in mentem illud. Hicciné est ille in tam infami ligno suspensus, de quo in primo eius cõceptu prædixit Archangelus: *Hic erit magnus, et filius altißimi vocabitur.* Hæccíne crux est sedes illa Dauid? *Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Redibant item in memoriam Simeonis nõ dissimilia à præsenti statu oracula: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius; vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.* Redibant Elisabethæ gratulationes & vota; primaque imitationem crucis experta, quæ prima lætitiam sensit. Quòdsi mater non sine cruce, quid speret mollis & dissolutus Lutheranus? Tu verò Iesu Christe, *latroni pœnitenti loqueris, & matri non loqueris? Intuetur te illa in mulieribus benedicta, & confixis in te oculis, vulnera tua materna pietate considerat. Et licet non ignoret, quid boni conferat mundo passio tua; tamen parentis affectu commoritur, & pectus maternum immanitate doloris arctatur. Suspirat intrinsecùs, et erumpentes reuocat lachrymas, et eò ampliùs anxietas intumescit; quò prohibetur egredi, & per luctus lamentaq; dissolui.* Loqueris tamen, eamque sagitta veræ pietatis solaris: *Mulier, ecce filius tuus*, capitis ac oculorum nutu discipulum designans. Hic tibi inquam erit in omni tẽpore tuo necessario

Lucæ 1.

Lucæ 2.

Arnold: tract: 3.

Ian: 9.

cessario, loco filii. Qui vetat in terra vocare patrem, ille etiam nunc ipse in cruce compellare noluit matrem. Et discipulo: *Ecce mater tua*: partes ergo meas age; suscipe affectum filii erga matrem tuam simul & meam. Breue testamentum, paruum peculium facilè dispensatur: nihil sibi ex suo restabat præter matrem, & hanc tradit discipulo. Pudeat pontifices aliosque spirituales viros, magnorum legatorum, longorum codicillorum. Discant curatores testamentorum, executores esse facultatum, non hæredes bonorum. Petro audaci commendatur ecclesia: Ioanni casto Maria: illi tumultuosa negotiosa; huic pacifica & quieta. Fuit hæc *vox domini confringentis cedros Libani:* quis enim hoc loco non commoueatur? quis non ingemiscat?

Nunc autem sapientissime Rex, illud apud te statue, atque ita iudica, ecclesiam item sanctam Catholicam sponsam suam, cuius nuper verissimos colores atque ornamenta, ex quibus illa cognosci possit, apud te explicaui, ab eodem Iesu Christo in cruce pendente, ex cuius latere illa aperto tanquam altera Eua ex costa Adæ hodierno die profluxit, atque progenita est, eiusque sanguine qui inde manauit, sanctificata atque lota, iisdem verbis quibus nunc dilecto discipulo Ioanni matrem suam commendauit, nunc tibi similiter commendari. Stephane Rex inclyte: *Ecce mater tua*, quę te in lauacro fontis cœ-

lorum regno genuit: quæ Catholicè & Orthodoxè educauit: quæ singulis annis corpore & sanguine sponsi sui pascit & reficit: quæ in maximum Regem & Principem vnxit. Accipe igitur illam in germanã tuam, vt quidem olim accepisti & adamasti.

Deficiente sole iustitiæ Christo Domino, defecit & obscuratus est sol, nubeq; obduxit faciẽ suam, vt in cuius natiuitate stella noua apparuit; in eiusdem morte sol lugeat: *Et tenebræ factæ sunt super vniuersam terram.* (Mat. 27.) Obscuratus est autem sol, partim in confessionem Domini & creatoris sui, teste Magno Dionysio Areopagita, tũ adhuc ethnico: cuius illa vox, visa ea totius mundi perturbatione, fuit; aut Deum in natura deficere, aut hanc machinam mundi statim dissolutam iri: partim in signũ gloriæ Regni Christi; *Cœli enim enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum*; (Psal. 18.) partim in execrationem abominationis Iudaicæ, quam vel sol ipse ampliùs æquis oculis aspicere non potuit, earumq; tenebrarum in quibus ipsi cœci versabantur. sic enim prædictum fuit: *Per diem incurrent tenebras: & quasi in nocte sic palpabunt in meridie; quia domino peccauerunt*; (Iob 5.) partim ob communem doloris sensum, factori suo declarandum: *Pendente enim*, inquit S. Leo, *in patibulo creatore, vniuersa creatura congemuit: & crucis clauos omnia simul elementa senserunt. Nihil ab illo supplicio liberum fuit; hoc in com-* (Leo ser. 6.)

munionem

munionem sui, & terram traxit & cœlum: hoc petras rupit, monumenta aperuit, inferna reserauit: & densarum horrore tenebrarum, radios solis abscondit. Debebat hoc testimonium suo mundus authori, vt in occasu conditoris sui, vellent vniuersa finiri. Loquente ac testimonium perhibente sole, ac vniuersa machina mundi, creatori suo, tribus ferè horis totis, tacuerunt omnes: nemo locutus est quicquam, silentium magnum fuit: *Impij*, vt prædictum erat, *in tenebris conticuerunt; donec creator omnium intonuit.* In ea enim totius mundi consternatione, in eo motu, in illis tenebris arbitraretur fortasse quis, Dominũ iam tùm nullam doloris partem persensisse; gaudere potiùs quàm mœstum esse; cõuersos iam luctus in gaudia. Voluit igitur nobis constare rationem sensus & animi sui, quem etiam tùm propter eos, qui talis meriti participes esse, quiq; ab ea gratia excidere, eamque repudiare debuerunt, habebat. grauissima ad patrem plena doloris & amoris missa sagitta: *Eli, Eli, Lama sabacthani, hoc est, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Vox domini super aquas, Deus maiestatis intonuit; dominus super aquas multas. Vox ista doctrina est, non querela,* inquit S. Leo. *Nam cùm in Christo, Dei & hominis vna persona sit; nec ab eo potuerit relinqui, à quo non poterat separari: pro nobis trepidis & infirmis interrogat, cur caro pati metuens exaudita non fuerit. Instante enim passione*

Psal. 28.

Leo ser. 16. de passione Domini.

ad sanandum & corrigendum nostræ fragilitatis metum, dixerat : Pater si possibile est, transeat calix iste à me: Verùmtamen non sicut ego volo; sed sicut tu. Et iterum: *Pater si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Qui ergo trepidatione carnis euicta, iam ad paternam transierat voluntatem, & toto mortis terrore calcato, opus suæ constitutionis implebat: cur in ipso tantæ victoriæ exaltatus triumpho, causam & rationem, qua sit relictus, id est, non exauditus, inquirit, nisi vt ostendat alium esse illum affectũ, quem ad humanæ formidinis excusationem recepit: alium illum, quem ex æterno placito patris pro mundi reconciliatione præelegit? Vnde ipsa vox non exauditi, magni est expositio Sacramenti, quòd nihil humano generi cõferret redemptoris potestas; si, quod petebat, nostra obtineret infirmitas. Modò hominem, modò Deum se prodit; modò omnipotentem & modò infirmum; vt inter se sublimitas & humilitas, vices negotio congruas partiantur : modò supplicat, modò imperat: modò se dicit derelictum, modò latroni promittit paradysum. Agit secundùm vtramq; naturam, quod exigit causa. In hac contemnitur, in illa gloriam regnũq; largitur. Eli, Eli, Lama sabacthani, quod interpretatum est, Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti? Deum autem suum vocat; ne quis quod proprium est alterius, ad alterũ existimet esse alienum: & quod componere videtur, secare præsumat quasi diuisum.* Hactenus illi. Præclarè autem

Mat. 29.

Arnol. 1 tract. de 7 verbis vltimis.

autem Origenes, hæc cum interrogatione quadam potiùs, quàm ſimpliciter prolata eſſe interpretatur. Aſpiciebat tùm Chriſtus Dominus populum illum infidelem ac contradicentem, præſentemque ſalutem repudiantem: aſpiciebat in poſterum multa millia hominum, pari ſtultitia & malitia tanto abuſuros beneficio. Quærit ergo: *Deus meus, Deus meus*, cuius & qualis gentis & populi cauſa, quàm improbæ, quàm ingratæ, quàm contra ſua commoda pugnantis me dereliquiſti? Ita autem ſe derelictum dicit; quomodo traditum, quomodo donatum, quomodo in manibus impiorum relictũ, quomodo percuſſum aliquando dixit. Quod ſcilicet hæc vt fierẽt, vnà cum filio & Spiritu ſancto æternus pater noſtra cauſa voluit & decreuit. Ad quam interrogationem magnificè apud Iſaiam reſpondet pater: *Propter ſcelus populi mei percuſsi eum*. Falſò igitur & mendaciter ex hoc colligunt hæretici loco, diuinitatem ab humanitate Chriſti tùm ſeparatam fuiſſe, eamque reliquiſſe, ab eaq; receſsiſſe: atque has voces hominis à Deo derelicti, doloriq; ſuccumbentis ac deſperantis eſſe potiùs, quàm confitentis. Illum ne tu derelictum dices, qui cœli paradyſiq; diſpẽſator eſt, cui ſol ſtetit? cœlũ ac vniuerſa natura condolet? militat æther? Docet hoc magnificè ſapientia Dei, hunc ipſum Chriſtũ nunquam vel à patre, vel à diuinitate ſua deſertũ eſſe, in figura eiuſdem noſtri iuſti Ioſeph, cùm inquit:

Iſaiæ 53.

Sapi. 10. *Hæc venditum iustum non dereliquit; sed à peccatoribus liberauit eum: descenditq; cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illum; donec afferret illi sceptrum regni, & potentiam aduersus eos, qui eum deprimebant: & mendaces ostendit, qui maculauerunt illũ, & dedit illi claritatem æternam.* Qui diuidit Christum, eum Antichristum esse docet Ioannes. Quid autem aliud est diuidere Christum; quàm ab humanitate diuinitatem eius separare? *Si*, inquit Paulus, *cognouissent; nunquam dominum gloriæ crucifixissent.* Fuit ergo etiam in cruce Dominus gloriæ, nec vnquam esse desiit: eaque fecit & dixit, quæ non nisi Domino gloriæ conueniebant: regna dabat: peccata dimittebat; paradysũ reserabat; saluabat: *Non derelictus est*, inquit Damascenus, *vnquam à propria deitate; sed nos derelicti sumus & despecti, quem priores dereliqueramus, & derelinquimus sæpe.* Derelictus est igitur & percussus, quantùm ad sensus tùm hominum: neque ille sese derelictum queritur, cùm sit semper in patre manens; sed in istis qui illi tùm illudebant. Derelictus est ille in gentibus atque Iudæis, qui fidem eius suscipere non debebant: in hæreticis, qui illam deprauare conantur: in malis christianis, qui eãdem fœdant, & prauis moribus inquinant: in omnibus deniq; illis, ad quos fructus eius tanti pretij peruenire nec potuit nec debuit; qui firmam vocationem suam facere bonis operibus suis

1 Ioan: 2.

1 Cor: 2.

negle-

ſuis neglecturi erant. Quod enim ille ſemel aſumpſit, deſeruit nunquam; nec deſertus eſt ipſe. Deſeritur autem in membris ſuis, affligitur: *Saule*, inquit, *Saule, cur me perſequeris*, cibatur, potatur, hoſpitio recipitur, & item ſimilia. quæ tamen membra ipſa deſeruntur nunquam; niſi ipſa primò deſerant: *Eodem modo* inquit, *naturæ diuinæ communio inter patrem & filium, non admittit ſciſuram: & licet ſit ibi diſcretio perſonalis; vna tamen eſt diuinitas & eſſentia naturalis. Deſeritur humilitas, adeſt maieſtas: fortius eſt & ſapientius omni virtute & ſenſu hominum, quod in Chriſto Iudæus & Græcus ſtultum æſtimat & infirmum. Agit igitur caput cauſam corporis ſui; & pro infirmis ſuis ſolicitus medicus, in tantum compatitur; vt etiam ex parte ſe infirmari non dedignetur: & (vt ampliùs dicam) ſit peccatum, qui abradebat peccatum. In qua parte patitur, derelinquitur; quia naturæ impaſsibili, in nullo congruit iniuriari vel pati. Deſeritur itaq; cum derelictis, & pro natura quam aſſumpſerat, tributum ſoluit: & euecturus ſecum genus ſuum vltra huius ſeculi pelagus, piratis rapacibus naulum carnis ſuæ protulit: inuiſcatisq; dentibus eorum illuſit voracibus, & tam ſe quàm prædam ſuam abſtraxit & euexit. Obtinuit itaq; deiectio capitis veniam corpori, & percuſſo vertice ſolidata ſunt membra; vt non ſegnis ſit recompenſatio, & ſemper quid debeat homo Chriſto, pro quo ille mortuus eſt: in hac forma meditetur*

Arnol. tract. de 7 verbis Domini vltimis.

tetur, & relegat: fixumq́; præ oculis sit hoc charitatis argumentum, maneatq́; hoc viuum documentum, & cōtinuæ persuasionis exemplum. Deus meus, inquit sanctus Leo, *Deus meus, quare me dereliquisti? tanquam fixo Iesu in crucis ligno, paternæ ab eo deitatis omnipotentia recessisset. cùm in tantam vnitatem Dei & hominis natura conuenerit; vt nec supplicio potuerit dirimi, nec morte disiungi. Manente enim in illa proprietate vtraq; substantia, nec Deus reliquit sui corporis passionem, nec Deum fecit caro passibilem; quia diuinitas quæ erat in dolente non erat in dolore. Vnde secūdùm verbi hominisq́; personam, idem est, qui factus est inter omnia, & per quem facta sunt omnia: idem est, qui impiorum manibus comprehenditur; & qui nullo fine concluditur: idem est, qui clauis configitur; & qui nullo dolore sauciatur: idem postremò est, qui mortem subiit; & sempiternus esse non desiit, vt vtrumq; signis non dubiis manifestetur, quòd vera sit in Christo humilitas, & vera maiestas. Quia ideò se humanæ infirmitati virtus diuina conseruit; vt dum Deus sua facit esse, quæ nostra sunt; nostra faceret esse, quæ sua sunt. Non ergo aberat à patre filius, nec à filio pater: & illa deitas incommutabilis, & inseparabilis Trinitas, nihil sui poterat à se habere discretum. Quamuis enim susceptæ incarnationis dispensatio, ad vnigenitum Dei filium propriè pertineret; sic tamen pater non abiungebatur à filio; quemadmodum caro non diuidebatur à*

Leo ser: 17. de passio: domini.

verbo

verbo. Ideò ergo Iesus voce magna clamabat, dicens: Quare me dereliquisti? vt notum omnibus faceret; quare oportuerit eum non erui, non defendi; sed sæuientium manibus derelinqui, hoc est, saluatorem mundi fieri: & omnium hominum redemptorem, non per miseriam, sed per misericordiam, nec amißione auxilii, sed definitione moriendi. Quæ verò illic vitæ intercessio sentienda est, vbi anima & potestate est emißa, & potestate reuocata? Dicit enim Beatus Apostolus, quòd pater filio non pepercit; sed pro nobis omnibus tradidit eum. Et iterum dicit: Quoniam Christus dilexit ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, vt eam sanctificaret. Vnde tradi dominum paßioni, tam fuit paternæ quàm ipsius voluntatis, vt eum non solùm pater relinqueret; sed etiam ipse se quadam ratione desereret, non trepida discessione, sed voluntaria cesione. Continuit enim se ab impiis crucifixi potestas: & vt dispositione vteretur occulta, vti noluit virtute manifesta. Nam qui mortem & mortis authorem sua venerat paßione destruere; quo modo peccatores saluos faceret, si persecutoribus repugnaret? Iudæorum igitur hoc fuerat, (dilectißimi) vt Iesum crederent à Deo relictum, in quem tanto scelere sæuire potuißent, qui sacramentum mirabilis patientiæ nescientes, sacrilega elusione dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credemus ei. Sed hæc ex patribus hactenus.

Verùm cùm prædictum fuiſſet liqueſcere debuiſſe cor eius, in medio ventris eius; areſcere tanquam teſtam virtutem eius; & linguam adhæſuram faucibus illius; cùm propter nocturnos & diurnos labores; tùm propter dolores, ſpirituū ac ſanguinis exhauſtionē: & vt compleretur ſcriptura illa: *Dederunt in eſcam meam fel: & in ſiti mea potauerunt me aceto:* clamauit, *Sitio*. Ardoris ac dilectionis ſagitta hæc fuit. *Vox Domini intercidentis flammam ignis*, flammam charitatis. *Suſcepit enim ſitim flagris multimodis areſactam. Dolores enim, acres ſunt ad extorquendam ſitim quodam inſito inenarrabili calore internum examinante humorem, et igneis quibuſdam acceſſibus patientia viſcera concremantibus. Indifficile quippe fuerat cuncta valenti verbo Dei etiam hoc à propria carne remouere. ſed quemadmodum ſpontè permiſit cætera pati; patitur & hoc. Per ſpontaneā igitur voluntatem quærebat bibere. Exhauſtum erat ſacrum pectus ſudore ſanguineo, & lignum illud cui affixus erat, ſanctis baiulauerat humeris: & vt ſolet ex mœſtitia ſomnus nonnullis obrepere; ſic poterat ſitis illa accendi. Forſitan ſic erat: Ego verò Sacramentalem hanc ſitim intelligo, in qua non tam deſideratur potus, quàm hominum ſalus. Neque enim ab irriſoribus & interfectoribus poterat beneficium expectari; quia omnes ad impietatē proni, paratiores erant augere iniurias, quàm miſereri vel compati. Perſeuerabant adhuc; nec flagellis,*

Pſal. 68.

Pſal: 20.

Cyrill. 6. ſynod. actio. 10.

Arnold. 4. trac: de ſeptē verbis domini.

lis, nec ſputis, nec colaphis poterant ſaturari. Vnde nec conſequens videtur, vt audita ſitis, eorum cor emoliret, quibus parum erat quod in cruce pendebat, nec ſatis actum eſſe ipſa morte malignantibus videbatur. Chriſtus tamen, ſicut per Dauid prædixerat, irruentibus in ſe vniuerſis, tanquam parieti inclinato, & maceriæ depulſæ, currit & ſitit. Sitit conuerſionem: currit ad remiſsionem: exoluit quæ non rapuit. Et licet illi pretium illud magnum cogitarent repellere, iam abſorpto ſerpente feſtinat ad lauacrum inimicorum, & moritur pro impiis, & rebelles adoptat, & tanti effectus beneficij largitur ingratis.

Pſal: 61.

Poterat autem & hanc ſitim, vt & multa alia incommoda diſsimulare dominus; ſed voluit multos ſitis ſuæ teſtes habere; vt & nos eius cauſa ſitiamus & eſuriamus aliquando: vel hoc ipſo die, quo ille ſitim & famem tantam noſtra ſuſtinuit cauſa: neq; ſolo cibo & potu, quod hæretici faciunt, verum à falſo diſtinguamus Euangelium & veram doctrinam; ſed etiam te Iudæa, charitas ſitiebat Chriſti, quæ hoc illi propinas, quod ipſa es, acetum exoletum: nam patres tui fuerunt vua ſuauiſsima, vua ſaluberrima: *Fiat ergo menſa tua coram te in laqueum*, inquit Dauid, *& in retributiones, & in ſcandalum. Obſcurentur oculi tui ne videant: & dorſum tuum ſemper incuruetur. Effundat dominus ſuper te iram ſuam, & furor iræ illius comprehendat te. Fiat habitatio tua deſerta*

Pſal: 68.

ſerta, & in tabernaculis tuis non ſit qui inhabitet; quoniam ſuper dolorem vulnerum Meſſiæ tui addidiſti. Fuit hæc inhumaniſsima Ieſu Chriſti menſa, dura illa fame, qua filij quidem iſtorum columbarum ſtercore, & alia fœditate, filiæ autem carnibus natorum ſuorum veſcebantur, expiata. *At ille cùm guſtaſſet, noluit bibere.* Memento igitur Chriſtiane fellis & abſinthij huius, quod tu peccatis tuis factori tuo propinaſti: *vineam meam expectabam vt faceret vuas, & fecit labruſcas.* Florens hic mundus ſpongia inanis eſt: & omnis cōcupiſcentia eius aceto amarior.

Mat:34.

Completa igitur magnus orator magnæ actionis cauſa conficit epilogum: ſextamq; obſignationis atq; ſigilli omnium laborū & dolorum ſuorum, iacit ſagittam: *Conſummatum*, inquit, *eſt.* Fuit hæc *vox domini præparantis ceruos, & reuelabit condenſa: & in templo eius omnes dicent gloriam.* Conſummata eſt nō iſtorum, ſed mea æterniq; patris voluntas. Conſummatum eſt peccatum, ſed & pro peccato ſatisfactum; vmbræ legis in res ipſas conuerſæ ſunt: ſignis Caluini relictus eſt locus nullus, & *ideo velum templi*, quod figuris res adumbrat, *ſciſſum eſt à ſummo vſq; deorſum.* Completæ Prophetiæ, confecti duri labores, ſuperati hoſtes, mendaces linguæ & fallaces conticuerunt, feſſa improbitas, iudicium mundi peractum, lata ſententia, chyrographū mortis deletum, pater cœleſtis placatus, pax facta, fœdus im-

Ioan: 19.
Pſal: 28.
Mat: 27.
Mar. 15.

dus immortale à summo feciali sanguine æterni fœderis ictum, refutati errores, subactæ potestates, mundus nouum accepit exordium, vt damnatio generantis non obesset, quibus saluandis regeneratio subueniret, mors mortua est, vita reuixit. Transierunt vetera, & ecce facta sunt omnia noua; vt vniuersorum in Christo credentium, & in sancto spiritu renatorum per ipsum, & cum ipso vna esset passionis societas, & resurrectionis æternitas, dicente Apostolo: *Mortui enim estis, & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.* *Paul: ad Colos: 3.*

Adextremum vt testaretur se verum Deum & hominem ex anima rationali & carne humana constãtem, contra omnes in futurum hæreses, esse; sacrificium vespertinum plenum odoris & suauitatis patri offerens, exclamauit voce magna verbis Dauidicis, cuius Psalmos tunc in cruce orâsse dicitur, quos ecclesia malignantium odit: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* *Lucæ 23.* Vt probaret non vi ereptam, sed spontè & voluntate positam, dilectam animam suam; pro nobisq; oblatam: req; ipsa doceret eum se pastorem esse, qui ponit animam suam pro ouibus suis; neminemq; maiorem charitatem habere, quàm vt animã suam ponat quis etiã pro inimicis suis: *Et inclinato capite emisit spiritum*, *Ioan: 19.* ac in corpus die tertia suscitandum, quietem placidi soporis immisit. Quis ita facilè, inquit Diuus AVgustinus, dormiuit,

uit, vt iste animam suam patri reddidit? Quis tam facilè & validè vestimenta deposuit sua; vt iste tunicã humanitatis nostræ deponit? Nec mirum; mortis enim & vitæ Dominus erat. In cuius manu non illius tantùm anima fuit; sed omnes omnium spiritus sunt iustorũ. ex qua nemo vnquam poterit eripere illos, vt non necesse sit eos, aut in campos quosdam Elysios cum hæreticis relegare; aut somno æterno, duræq; mortalitati addicere, cùm in manu omnipotẽtis Dei deponamus illos, nec obliuiscamur fideiussoris nostri; quia ipse animam suam posuit pro nobis. Præclarè verò Augustinus dicere solebat: *Neminem etsi nullius sceleris sibi conscius eßet, committere debere, vt sine pœnitentia migret de hac vita; cùm ipse Dei filius sine oratione non moriatur.* Quod igitur aliquãdo dixit; id reipsa contra omnem Arianam, Ebionæamque impietatem nunc magnificè probauit: potestatem nempe se habere ponere animã suam, & iterum recipere eã. Qua causa? aut quis vnquam mortalium hæc talia profari potuit? Nõ alia certè quàm illa; quòd vt pater habet vitã in semetipso; sic dedit & filio habere vitã in semetipso. Verũ hæc hactenus. Septem verba locutus est Dei filius in cruce. Respondet iisdem pariter pater; ne putet hæretica impietas eum aut relictum aut neglectum esse à patre: septem mirificis tam præcedentibus quàm sequentibus signis. *Velum enim templi scissum est in duas partes, à sum-*

ſummo vſq; deorſum. Mortuoq; ſummo ſacerdote omnia ſacra quondam latentia aperta, portaq; paradyſi reſerata: & terra mota eſt, & petræ ſciſſæ ſunt; pectora tamen Iudaica omnibus petris duriora non molleſcunt: monumenta, id eſt, mortis ſedes & domicilia reſerata; multaq; corpora ſanctorum qui dormierant ſurrexerunt, & exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem eius, venerunt in ſanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. *Videns autem Centurio, qui ex aduerſo ſtabat quod factum erat, quia ſic clamans expiraſſet, glorificauit Deum.* Pulcherrimā totius cauſæ contra omnem Iudaicam, Saracenicā, Arianamq perfidiam, & impietatem facit Cataſtrophen. *Verè filius Dei erat homo iſte*: Deum & hominem, ethnicus homo confitetur, Iudæus tacet: *Impietatem Iudaicam*, inquit S. Leo, *monumentis & petris omnibus duriorem, nulla proditur mitigâſſe compunctio; vt appareat paratiores ad intelligendum filium Dei, tunc fuiſſe Romanos milites; quàm Iſraeliticos Sacerdotes, aut nunc Arianos.* Repetunt iterum atq; ſæpius hunc eundem epilogum milites: repetit turba: *Verè filius Dei erat iſte.* vertuntur contumeliæ in honores: *Et qui*, inquit, *cum eo erant cuſtodientes Ieſum, viſo terræ motu, & his quæ fiebant timuerunt valde dicentes: Verè filius Dei erat iſte. Et omnis turba eorum qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora ſua reuertebantur.*

Leo ſer. 18 de paſſ.

tur. Quod vt idem aliquando faciant nostri noui Iudaisantes, Ebionitæ, Photiniani, Samosatenses, Ariani, Eunominiani, faxit Deus immortalis. *Iudæi autem quoniam Parasceue erat, vt non remanerent in cruce corpora Sabbatho, (erat enim magnus dies ille Sabbathi) rogauerunt Pilatum, vt frangerentur eorũ crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Iesum autem cùm venissent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura; sed vnus militum, lancea latus eius aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua.* Sanguis inquam, qui reconciliando mundo, & pretium esset & poculum: aqua verò de lẽdo peccato in lauacrum: *Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius, & ille scit, quia vera dicit, vt & vos credatis.*

Ergo mortuus est Ionathas, qui fecit tantam salutem in Israël? Quomodo cecidit, qui saluare solebat populum Israël? & facta est salus magna in illa die. Agat igitur gratias vniuersum semen Iacob; quia non despexit dominus vocem orationis & deprecationis illius. Quid enim pro salute eius facere debuit, & non fecit? *Vide*, inquit Bernardus, *ô Christiane, caput inclinatum ad osculandum: brachia extensa ad amplexandum: manus perforatas ad largiendum: latus apertum ad diligendum: totius corporis extensionem ad se totum impendendum.* Agnosce dignitatem

tuam

tuam: agnoſce pretium tuum: agnoſce pondus & magnitudinem peccati, quod tali hoſtia auferendum, & expiandum fuit: agnoſce pœnæ ſeueritatem, quæ tanto pretio redimenda erat: agnoſce vim gloriæ, quæ tali mercede comparatur: & vide quid tu ſimiliter redemptori tuo debeas, & quæ te pœnæ maneant, ſi ingratus fueris: ſi filium Dei conculcaueris, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxeris, in quo ſanctificatus es, & ſpiritui gratiæ contumeliam feceris.

Te verò Ieſu Chriſte fili Dei viui, per hanc pretioſam mortem tuã oramus omnes; vt & nunc, & in vltimo die vitæ noſtræ, animas item noſtras æterno commendes Patri, eaſq; intra foramen petræ lateris tui recipias. Nunc autem cognouimus pater æterne, quòd diligis nos; quia non pepercisti filio tuo vnigenito propter nos. Quam ergo mercedem dabimus tibi? aut quid dignum poteſt eſſe beneficio tuo? ſi fortè digneris accipere nos ipſos; nam & hoc ipſum quod ſumus, tui ſumus: *Ecce vox ſanguinis fratris noſtri Ieſu clamat ad te de cruce.* Quid enim eſt domine quod pendet in ea: pendet inquam, quia præterita quaſi præſentia coram te ſunt. Vide domine pallium quod in manu adulteræ generationis, id eſt, Ægyptiacæ meretricis, pudicus ille adoleſcens reliquit, meliorem æſtimans iacturam veſtimenti, quàm innocentiæ ſuæ, magiſq; eligens ſpoliatus à

Anſelm.

carnis pallio in carcerem mortis deſcendere, quàm per mundi gloriam adulterinæ voci acquieſcere. Filia populi mei induere cilicio : conſpergere cinere : luctum vnigeniti, fac tibi planctum magnum. Ieruſalem ſurge,& exuere veſtibus iucunditatis: induere cinere & cilicio; quia in te occiſus eſt Saluator noſter: Dic Regi & Reginæ, humiliamini, ſedete; quoniam deſcendit de capite corona gloriæ veſtræ. Hic eſt enim ô Rex Stephane, Rex tuus, qui te exaltat de portis mortis; vt annunties omnes laudationes eius in portis filiæ Sion : *Suſceptor tuus & liberator tuus de inimicis tuis iracundis, qui liberat te de laqueo venantium, & à verbo aſpero. Scapulis ſuis obumbrat tibi, vt ſub pennis eius ſecurè degas; qui te ſcuto bonæ voluntatis ſuæ tegit: qui obumbrauit ſuper caput tuũ in die belli; vt non timeas à timore nocturno. A ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano; qui angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Vt ſuper aſpidem & baſiliſcum ambules: & conculces leonem & draconem: qui longitudine dierum replet te: & oſtendet tibi ſalutare ſuum.* Hunc igitur ames, hũc diligas, hoc te oblectes : faſciculus myrrhæ ſit dilectus tuus, quem portes intra vbera tua. Tu autem pater cœleſtis, vide vtrum hæc ſit tunica filij tui: reſpice in hoc veſtimentum eius adeò miſerè à fera peſsima cõſciſſum ac lacerum, tamq; largo ſanguine aſper-

Pſal. 90.

ne aſperſum: reſpice in hanc faciem deiectam ſanguineq; & lachrymis madentem Chriſti tui, in hoc latus largè apertum, vulnera hæc profundè transfixa: & indue hoc pretio mortis eius nuditatem noſtram; noſq; ſanguine eius munda, ſitq; mors eius cuſtos vitæ & mortis noſtræ. *Reſpice ſuper familiam tuam, pro qua hic ipſe filius tuus non dubitauit manibus tradi nocentium, & crucis ſubire tormentum.* Fiant oculi tui intenti ſuper ſponſam filij tui, Eccleſiam ſanctam, ſuper Regnum iſtud, Regem, Proceresq; Regni iſtius, Ciuitatem iſtam, & omnem Chriſtianum populum. Sis domine exercituum, ſis corona gloriæ & ſertum exultationis reſiduo populi tui: & ſpiritus iudicij ſedenti ſuper iudicium: & fortitudo reuertentibus de bello ad portum.

Finem autem dicendi audiamus omnes. *Chriſto igitur paſſo in carne, & vos eadem cogitatione armamini; quia qui paßus commortuusq; eſt Chriſto in carne, deſiit à peccatis, vt non iam deſideriis hominum, ſed voluntati Dei quod reliquum eſt in carne viuat temporis. Sufficit enim præteritum tempus ad voluntatem gentium conſummandam, his qui ambulauerunt in luxuriis, deſideriis, vinolentiis, comeßationibus, potationibus, ebrietatibus, & illicitis idolorum cultibus.* Mortuus eſt ſponſus pro ſponſa: quid igitur reſtat, niſi vt moriatur ſponſa pro ſponſo. Amen.

EPINICION
SIVE
GAVDIVM PASCHALE.

VIVIT Ioſeph, & ipſe dominatur in omni terra Ægypti: Ioſeph quoque ponet manus ſuas ſuper oculos tuos. Geneſ. 45.

PVTABANT QVONDAM inhumani fratres, ipſorum ſcelere ac cõſpiratione, extinctum eſſe Ioſeph: putabant nomẽ & memoriam eius, in perpetuum abolitam; ſic enim vnus pro omnibus, apud eundem deprecatur: *Oro Domine, audi me, vt loquatur ſeruus tuus, verbum in auribus tuis: & ne iraſcaris famulo tuo; tu es enim poſt Pharaonem dominus meus: interrogaſti priùs ſeruos tuos, habetis patrem, aut fratrem? & nos reſpondimus tibi Domino meo: Eſt nobis pater ſenex, & puer paruulus, qui in ſenectute illius natus eſt, cuius vterinus frater mortuus eſt; & ipſum ſolum habet mater ſua, & pater tenerè diligit illum.* Putabat ſimiliter gens Iudæa, caro ex carne, os ex oſsibus, Chriſtum Dominum alterum Ioſeph, crudeli & iniqua ſententia ſua internecioni eum addicente, omnino periiſſe: cuius quidem illæ ſunt voces. *Videamus ergo ſi ſermones*

Gen. 44

illius veri sint, & tentemus, quæ ventura sint illi, & sciemus, quæ erunt nouissima illius. Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, & liberabit illum de manibus contrariorum. Contumelia, & tormento interrogemus eum; vt sciamus reuerentiam eius, & probemus patientiam illius: Morte turpissima condemnemus eum. Erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Et illa: *Confidit in Deo, saluum faciat eum si vult. Si filius Dei est descendat de cruce, & credemus illi: Alios saluos fecit, seipsum saluare non potest.* Viuit tamen contra omnem sensum & voluntatem istorum Ioseph; & ipse dominatur in omni terra Ægypti: constituit eũ Pharao Dominum domus suæ, & omnis possessionis suæ: *Lapis quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ istorum, & infirmata est omnis virtus eorum. Qui habitat in cœlis irridet eos, & dominus subsannat eos.* Dissipatum est Dñi nutu consilium Achitóphel: cõsultor ipse suspendio interiit: benedixit Dominus posterioribus Iob magis, quàm prioribus. Tenet Aman crucem, quam Mardochæo parabat. Constitutus est noster Ioseph Rex super Sion montẽ sanctum Dñi, prædicans præceptum eius: sperauit in Domino & saluum fecit eum; quia voluit eum. Surrexit de sepulchro & consedit super ceruices inimicorum

2 Reg. 17

Ester 7.

corum ſuorum. *Cantemus ergo domino, quoniam magnificè glorificatus eſt: equum & aſcenſorem proiecit in mare* : ac Epinicion breue vtriusque Ioſeph, hoc lætiſsimo ac triumphâli die occinamus; vt qui non ita pridẽ humiliationis diem illorũ mœſti celebrauimus; iidẽ nũc exaltationis dies læti, eadẽ vtriuſq. comparatione conſeruata celebremus, ſalutata illa quæin morte propè crucem ſteterat, proxima loco, proxima dolore, proxima amore: *Regina cœli lætare. &c.*

PRIMA PARS.

COmparemus igitur, vt cœpimus vtriusque Ioſeph tempora, hoc modo. Conſecutus eſt ille, poſtquàm venditus eſt à ſuis, ac in Ægyptum tranſlatus, nomen nouum, nomen excelſum, nomen magnificum, eiusq́ue nominis exaltationem; ſic enim inquit ſcriptura: *Vertitq́; nomen illius, & vocauit eum lingua Ægyptiaca ſaluatorem mundi.* Sortitur longè maius excellentiusq́; nomen alter Ioſeph Chriſtus Dominus: *Chriſtus*, (inquit Paulus,) *factus eſt pro nobis obediens vſq; ad mortẽ, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illũ, & donauit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen; vt in nomine eius omne genu flectatur, cœleſtiũ, terreſtriũ & infernorũ.* Tantò autem maius nomen prę Ioſeph hæreditauit; quãtò pleniorem vberioremq́ue peperit ſalutem.

Pro

Pro veste polymita, quam impii fratres discerpserunt, ac pecudis sanguine consperserunt, pro pallio, quo à meretrice spoliatus fuit, acquisiuit amictum regium ille; sic enim scriptura: *Tulit annulum de manu sua Pharao, & dedit in manum eius, vestiuitq; eum stola byßina: & collo torquem aureum circumposuit.* Quæsiuit alter Ioseph pro carnis suæ cõscisso sacco, plenum gloriæ corpus; id autem est pro animali spirituale, pro patibili paßionis expers, pro ignobili, gloriosum, pro infirmo in virtute. Quo nomine magnificè patri in Psalmis gratias agit: *Conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia.* 2.

Pro fœdo & infami carcere, latus & dexteram Regis Pharaonis accepit Ioseph: *Vno tantùm regni solio præcedam te*, inquit Rex. Sortitur Christus Dominus pro tribunali ludibrii & damnationis iniquißimæ, tribunal æterni iudicii: pro cisterna, in qua pernoctârat, dexteram cœlestis parentis, cuius vocem hodierno die audiuit: *Filius meus es tu, ego hodie genui te. Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.* 3.

Factus est Ægypti princeps Ioseph, & prępositus est vniuersis populis Pharaonis imperio subiectis, ac vniuersæ domui eius: *Fecit eum*, inquit scriptura, *ascendere super currum suum secundum, clamante præcone; vt omnes coram eo genu flecterent: & præpositum esse scirent vniuersæ terræ Ægypti*, hunc in mo- 4.

 dum.

dum: *Ego sum Pharao: Absque tuo imperio, non mouebit quisquam manum aut pedem in omni terra Ægypti*. Non dissimili voce hodierno die æternus parens compellat filium: *Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Osculamini filium, ne quando irascatur Dominus*. Quam quidem tam latè fusam hæreditatem, nunc hæretica labes & inuidia illi eripere, ex eiusq; manibus excutere necquicquam conatur.

5. Quæsiuit in Ægypto Ioseph sponsam: creuit duobus filiis, Manasse, quod interpretatur: *Obliuisci me fecit Deus laborum meorum, & domus patris mei*: & Ephraim, quod est: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ*. Nactus est simili modo Christus Dominus sponsam, tum quando immisit in humanitatem suam soporem; ac de latere largè aperto alteram Euam profudit: eamq; sanguine & aqua lauit & sanctificauit, sibique ipsi despondit: augetur duobus filiis Iudaico inquam & gentili populo, populis amplissimis, quorum iidem erant fines qui & orbis. Qua sua fœcunditate mirum in modum apud Dauidem lætatur: *Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo graui laudabo te*.

6. Cesserunt sub potestatem IOSeph inimici eius: vi-

vidit ſupplices plorantes ante pedes ſuos fratres: audiuit modum: cognouit confeſsionem improbi facti: vindictæ poteſtatem oſtendit. Et adorauerunt eum fratres ſui, & confeſsi ſunt: *Meritò hæc inquiunt patimur, quia peccauimus in fratrem noſtrum, videntes anguſtias animæ illius, dum deprecaretur nos & nõ audiuimus; idcirco venit ſuper nos iſta tribulatio, & in oculis eius Deus inuenit iniquitatem ſeruorum ſuorum.* Omnia hæc longè magnificentiùs vidit, ac etiam nunc videt ſecundus Ioſeph: videt inquam, vincit, debellat ſuperbos, & parcit ſubiectis: modò ipſimet ſibi parcere animum inducant, Chriſtumque ſeruatorem ſuum cognoſcant.

7. Confudit omnes diuinatores, coniectores, vaticinationes atq. reſpõſa primus Ioſeph: Ægypti ſapientes conuicit, eorumq; magiſter factus eſt: potentes fregit, ſibiq; ſeruire coègit. Deleuit etiã ipſa nomina idolorum, eorumq; cultores, ita vt nõ ampliùs memoretur nomen illorũ, noſter Ioſeph: oracula extinxit: ſapientiã huius mundi, eam quidẽ, quæ ſuperba & tumida fuit, ſtultã fecit: humilẽ autem erexit & illuſtrauit: reges & principes cruci ſuę ſeruire ac colla ſubdere iuſsit: omnẽq; ſublimiorem vim cõfregit.

8. Seruauit à morte ac iniqua fame & eos à quibus venditus eſt, & eos qui illum ſibi comparârunt, & præterea alios multos Ioſeph: eaque de cauſa ſe diuinitus in eas terras venditum & abductũ fuiſſe te-

 ſtatur.

ſtatur. Facit hoc longè magnificentiùs alter Ioſeph: nec ſe tantùm aut ſuos, aut vnam aliquam gentem ad certum tempus aliquod ſeruat; ſed illud efficit, vt qui credit in eum, ſiue ille amicus, ſiue inimicus fuerit, non pereat; ſed habeat vitam æternam: paneq́ue corporis & ſanguinis ſui vberrimo eum ita refi. cit; vt nunquam ampliùs eſuriat, ac vel proditorem ipſum, ſi modò tanto beneficio vti potiùs, quàm abuti voluiſſet: *Conuertentur ad veſperam, & famem patientur vt canes, & circumibunt ciuitatem: edent pau peres & ſaturabuntur, & laudabunt Dominum.*

9. Obſcurum erat nomen Ioſeph, anguſtis terminis eius concludebatur gloria, ac propter humilitatem & abiectionem, in hominum ignoratione verſa batur: à ſolis vix cognoſcebatur fratribus, priuſquā in Ægyptū venditus fuiſſet. At poſtquam eò translatus eſt, decus honosq́ue eius increbuit, ac nomen vniuerſam compleuit terram. Eodem modo Chriſti Domini fides & doctrina, antequam moreretur, anguſtis quibusdam finibus, pectoribus inquam Apoſtolorum, tanquam planta quædam pretioſa, ſumma hyeme anguſto vaſe, continebatur. At vbi à morte ſurrexit; fides & doctrina eius totum peragrauit orbem: hocq́; ipſum arbuſtū tanquam primo quodam vere, ex anguſto illo vaſe tranſlatum, ac ſecus decurſus aquarum plantatum, extendit ramos ſuos vſque ad mare, & vſq; ad terminos terræ propagines ſuas, deditq́; fructum ſuum in tempore ſuo.

Nudus ab omni re in Ægyptum ingreſſus Ioſeph; quæſiuit magnam hæreditatem, non tam ſibi quàm fratribus, poſteritatiq́ue ſuæ. Idem nobis acquiſiuit noſter Ioſeph, vt hæredes quidem Dei, cohæredes autem eſsemus ſui. 10.

Benedixit Dominus Ægypto propter Ioſeph, & multiplicauit eum tam in ædibus quàm in agris. In Chriſto benedictæ ſunt omnes familiæ gentiũ. Sperauit igitur vterq; Ioſeph in Dño, & ſaluos fecit illos quia voluit eos: *Fecit potẽtiam in brachio ſuo: diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.* Neq; enim quisquam in eo ſperauit vnquam, & confuſus eſt. *In te ſperauerunt patres noſtri: ſperauerunt & liberaſti eos.* 11.

Auditumq́ue eſt hoc, & cœpit vulgari in aula regis: *Venerunt fratres IOſeph. Et gauiſus eſt Pharao, & omnis familia eius.* Audiatur hoc idem etiam nunc in aula Regis mei: *Surrexit CHriſtus de ſepulchro, Alleluia, alleluia, alleluia.* Congaudeat & rex & familia eius iuſto Ioſeph: cuius poſterioribus Deus magis benedixit, quàm prioribus. *Cantemus Domino, quia magnificè glorificatus eſt: equum et aſcenſorem proiecit in mare. Alleluia, alleluia, alleluia.*

SECVNDA PARS.

Viuit Ioſeph.

DIEM humiliationis & exaltationis vtriusque

 Ioſeph

Ioſeph ſuperioribus diebus celebrauimus; nunc dië manifeſtationis vtriusque, eadem conſeruata comparatione & breuitate videamus.

1\. Multoties multisq́ue modis cognoſcitur à fratribus, eosq́; recognoſcit primus Ioſeph; itidem apparet multoties poſt reſurrectionem ſuam in multis ſignis & argumentis noſter Ioſeph.

2\. Cognoſcit primùm IOſeph fratres, deinde cognoſcitur ab illis. Quonam tandem modo? prius inquam cognoſcit ſeruator periclitantes, Dñus ſubditos, patronus cliẽtes, quàm è cõtrariò, quod plerunque vſu venit, cognoſcitur; ſic enim, inquit, ſcriptura: *Et tamẽ fratres ipſe cognoſcens nõ eſt cognitus ab illis, recordatusq́; eſt ſomniorũ quæ aliquando viderat.* Idem euenit hodierno die alteri Ioſeph: *Ieſus*, inquit, *appropinquans ibat cum illis, oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoſcerent.* Tenebantur autem vtrorũq; oculi cõſcientia peccati. Nam & illi fratrem vendiderunt; & iſti trepidi relicto Domino neſcio in quibus angulis delituerunt. Innocens oculus perſpicax & liber eſt, facilè cernit omnia; cœcum & obſcurũ ſcelus, luce caret: in tenebris verſatur: perdito lumine cordis, & corporis lumẽ facile cœcutit. limpido oculo opus eſt, & ab omni ſorde libero hunc ſolem aſpecturo: *Quærite*, inquit, *Dñm in bonitate.* Ideo plerũq; malè creditur; quia prauè & licentiosè viuitur. Primùm dominus reſpicit Petrum; tum demum videtur

à Pe-

à Petro. Beatus igitur ille, quem tu Domine primus oculo misericordiæ tuæ respexeris. Misericordia ergo tua præueniat nos: & subsequatur omnibus diebus vitæ nostræ.

3. Peregrini peregrinũ in terra peregrina fratres Ioseph cognouerunt. Sed & Christus in forma peregrini peregrinis discipulis inter peregrinandum apparet. Habet & habuit semper præstans quiddam, Deoq; gratum peregrinatio: vel apud eos ipsos, qui solo regebãtur rationis lumine. Quo veluti è fonte illæ leges hospitales, illa hospitalitatis iura manârũt. Primi credentiũ patres Abraham, Isaac, Iacob, & omnes alii Patriarchæ exire iubentur de domo ac cognatione sua: peregrinantur: in casulis habitant: Angeli, ipseq; Angelorũ dñus hospitio recipiuntur. Populus dei quadraginta annis per deserta circumductus est, cui illa toties inculcãtur: *Memineris*, inquit, *quòd & tu peregrinus fueris in terra aliena.* Quid illa lotio peregrinantium pedũ? quid amicum osculum? quid reliqua officia? Sed quæ causa tanti honoris? aut cur tanti sit peregrinatio? *Nõ habemus enim hîc*, inquit Paulus, *ciuitatem manentem; sed futuram inquirimus.* Et alio loco de illis, qui per deserta, cauernas, solitudines oberrabant: & quibus non fuisse mundum dignũ testatur Paulus: *Confitentes quia peregrini et hospites sunt supra terrã. Qui enim hæc dicũt, significant se patriam inquirere.* Nusquam siquidem

Hebr: 11.

cor-

corpus meliùs quàm in peregrinatione exercetur: nuſquã animus meliùs laxatur atq; reficitur:nuſquã liberiùs curæ & ſolicitudines ſeculi remittuntur: nusquã homo conditionẽ ſuam meliùs recognoſcit.

4. Vterque Ioſeph priusquam oculos ſuorum aperit; exercet, probat, caſtigat illos; vt dilata gaudia maiorem pariant lætitiam; & vt omne ſolatium non ſit ſine ſuo exercitio. Nam & primo fratrum in Ægyptum aduentu, obiurgat eos, ac quaſi ad alienos duriùs loquitur Ioſeph: ter exploratores vocat. Beniamin fratrem, quod illis mortis acerbiſsimæ inſtar fuit, ad ſe adduci iubet: in carcerem coniicit: domũ vno ſolo retento, diſsimulata omni cognatione omniq́; amore, remittit: ſecundo item aduentu obiurgat ſimiliter: poculũ clam ſubiicit, furtiq́; inſimulat, Beniamin retinet, ſeruum facit. Vnde illa acerba Ruben, apud malè tractatos fratres, querela ac confeſsio? *Nunquid non dixi vobis, nolite peccare in puerum, & non audiſtis me: En ſanguis eius exquiritur.* Sed & CHriſtus Dominus priusquam ſuis innoteſcat, oculos illorum ligat: fidem & amorem in ſe probat: docet, arguit, increpat, ſtultos & amentes vocat: deſerere vult, ægrè tenetur, ad ſpeciem deſerit, tùm demum ſe quis ſit prodit, innoteſcit, cœleſti menſa paſcit, ad ſuos remittit.

5. Vtraque hæc cognitio vtriusque Ioſeph, non eſt facta ſine aliqua ſpecie piæ ſimulationis & diſsimulationis.

lationis; nam & Ioſeph diſsimulat ſe fratres noſſe: diſsimulat dolorem: diſsimulat fraterna viſcera. Simulat ſe alienum; imò inimicum etiam ſi fieri poſſet. Et CHRISTVS Dominus Dominum ſe negat: ſerui & peregrini ſpeciem repræſentat: amorem premit: abitum parat. Non quòd omninò ſimulatio aut diſsimulatio bona ſit (quæ tùm demum laudatur, vbi in eius vtilitatem, cui fucus fit, comparata eſt) ſed vt per quæ quis peccat, per eadem puniatur. Simulauerant fratres Ioſeph, eum à fera peſsima deuoratum eſſe: hocq́ue nomine patri impoſuerunt, alienum ſanguinem pro ſanguine filii obtulerunt. Aliud item diſcipuli de Chriſto nunc confitentur, quàm aliquando ſenſerunt: vtrique ſuis irretiuntur laqueis: per eadem ſimiliter vtriq; puniuntur. Sed & ipſe pater iſtorum Iacob, deceptus eſt veſtimentis Ioſeph; quia & ipſe aliquo modo quondam aliena repræſentârat pro ſuis veſtimenta, patri itidem ſuo Iſaac; hacq́ue ratione primogenita Eſau ad ſe auertit; vt ſic nullum malum impunitum, nullum bonum irremuneratum ſit.

6\. IN vtraque cognitione verus ſenſus de vtroque Ioſeph ad aliquod tempus amittitur; vt tantò certior & illuſtrior in omnem æternitatem euadat ac ſtabiliatur. Nam & fratres de Ioſeph aliud longè quàm fuit ſentiunt; dicunt enim: *Eſt nobis pater ſenex, & puer paruulus, qui in ſenectute illius natus eſt, cuius v-*

terinus frater est mortuus: & ipsum solum habet mater sua; pater verò tenerè diligit illum. Et discipuli similiter: *Nos*, inquiunt, *sperabamus quia ipse esset redempturus Israël: & nunc super hæc omnia, tertia dies est hodie quòd hæc facta sunt. Sed et mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuento corpore eius, venerunt dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum; & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt: ipsum verò non inuenerunt.* quorum hæsitatio facta est nostra instructio: fidei nostræ confirmatio: nominis vtriusque Ioseph illustratio. Casus enim sanctorum, sunt resurrectio eorum, qui labuntur.

7. Vterque IOSEPH cognitus est in fractione panis: vterque cœlitus datæ dispensator est mensæ: alter enim dum saccos suorum frumento implet, cognoscitur: alter itidem innotescit in fractione panis. Nusquam CHRISTVS meliùs cognoscitur, quàm in vsu panis, hoc est, in perceptione sacrorum corporis & sanguinis sui mysteriorum, quæ per fractionẽ panis designantur; ac etiam tùm ibidem vt plerique putant, continebantur. Quibus cùm hæretici vel non vtantur, vel malè vtantur, neq; Christũ neq; sponsam eius rectè agnoscere possunt: nec agnoscent vnquam.

8. In vtriusq; agnitione ante verum & seriũ gaudium

diũ, quod plerũq; euenit, fit pauor, metus & trepidatio. Nã & Ioseph toties lachrymatur & turbatur: *Auertit se*, inquit scriptura, *parumper & fleuit.* Sic viso Beniamin vterino fratre: *Deus*, inquit, *misereatur tui fili mi: festinauit in domũ suam; quia commota fuerant viscera eius super fratre suo: & erũpebant lachrymæ, et introiens cubiculũ flebat.* Quid fratres? hærent: quò se vertant non habent: in portu bonæ spei spem omnẽ amittunt. Vnde illæ voces Iudæ desperantis planè: *Oro domine mi, loquatur seruus tuus verbum in auribus tuis: & ne irascaris famulo tuo; tu es enim post Pharaonem Dominus meus. Interrogasti priùs seruos tuos: Habetis patrem aut fratrem? Et nos respondimus tibi Domino meo: Est nobis pater senex, & puer paruulus, qui in senectute illius natus est, cuius vterinus frater est mortuus: & ipsum solum habet mater sua; pater verò tenerè diligit eum. Dixistiq; seruis tuis: Adducite eum ad me, & ponã oculos meos super illum. Quod cùm seni retulissemus, respondit ille: Vos scitis quòd duos genuerit mihi vxor mea. Egressus est vnus, & dixistis: Bestia deuorauit eum: & hucusq; non comparet. Si tuleritis & istum, & aliquid ei in via contigerit; deducetis canos meos cum mœrore ad inferos.* Plenus igitur acerbitatis compellat Iosephum. *Ego sum propriè seruus tuus, qui in meam hunc recepi fidem, & spopondi, dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaq; seruus tuus*

pro puero in ministerio domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis; non enim possum redire ad patrem absente puero; ne calamitatis quæ oppressura est patrem meum, testis assistam. Similiter & Apostoli antequam Christum cognoscunt, hæsitant, titubant, dolent, tumultuantur, clausi intra exigua se claustra coërcent, ob idq́; obiurgantur: *O stulti & tardi corde ad credendũ, in omnibus quæ locuti sunt Prophetæ.* Ita vbiq; spinæ ante rosas, agones ante coronas, mœror ante gaudia, labor ante præmia. Vnde dicit: *Nónne hæc oportuit Christum pati, ac ita intrare in gloriam suam?* Et nos igitur si compatiemur, corregnabimus.

9. Vtriusq; cognitio in amorem, dilectionem, atq; incredibilem quandam lætitiam desinit; vbi omnis Christiana perfectio finiri debet: *Auditum est enim,* inquit Scriptura, *& celebri sermone vulgatum in aula Regis. Venerunt fratres Ioseph, & gauisus est Pharao: & omnis familia eius.* Idem ardor, eadem lætitia hîc apparet. *Nónne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem: & inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant, dicentes: Quòd surrexit Dominus verè: & apparuit Simoni. Gauisi sunt ergo discipuli, viso Domino. Cantemus & nos domino, quia magnificè glorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare, Alleluia, alleluia, alleluia.*

TERTIA PARS.

Viuit Ioseph.

TEmpus cũctationis ac simulationis cuiusdam abiit: tempus manifestationis ac magni conuiuij adest. Iuuat igitur tanti tamq; munifici gaudij participem vel saltem spectatorem esse: iuuat conuiuio interesse.

1\. Plenam pacem igitur primùm adfert vterq; Ioseph: totumq; se fratribus prodit, aut effundit potiùs. Et primus quidem ille sic: *Ego sum Ioseph: Adhuc pater meus viuit?* Secundus autem: *Pax vobis: Ego sum, nolite timere.*

2\. Explicat vterq; Ioseph suas opes apud fratres: & primus quidem ille sic: *Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me, quasi patrem Pharaonis, ac dominum vniuersæ domus eius, ac principem in omni terra Ægypti.* Et: *Nunciate Patri vniuersam gloriã meam: & cuncta quæ vidistis in Ægypto.* Deinde. *Ite in terram Chanaan, & tollite inde patrem vestrum, & cognationẽ: & venite ad me; & ego dabo vobis omnia bona Ægypti; vt comedatis medullam terræ.* Secundus similiter idem facit. Ac primùm diuinitatis suæ diuitias explicat; dum mentes & cogitationes illorum se nosse earum manifestatione ostendit; dum tanta vi & splendore coruscus adest:

dum datam ſibi omnem poteſtatem, ſiue in cœlo, ſiue in terra paulò pòſt dicit: Spiritum ſanctum donat: remittendi peccata integram poteſtatem tradit.

Mat. 28 *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptiſantes eas in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti.* Humanitatis deinde: oſsa inquam, carnes, vulnera omnibus gemmis & margaritis pretioſiora. *Videte manus meas & pedes, quia egoipſe ſum: palpate & videte; quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. Et cùm hoc dixiſſet, oſtendit eis manus & pedes, & latus.* Quas ille cicatrices, partim ad firmandam reſurrectionem carnis ſuæ, partim ad confirmationem martyrum, conſolationem bonorum, terrorem malorũ, in teſtimonium dilectionis erga nos ſuæ, magnitudinem delicti noſtri, ſignum & vexillum triumphalis victoriæ, pactum æterni fœderis, relictas eſſe voluit: & cum quibus etiam nunc ſpecioſus in conſpectu Dei apparet, pro nobis iram furoris cordis illius, ob ea quæ admittuntur peccata, quaſi placida aura quadam mitigans, multò meliùs clamantibus illis, peccatiq; veniam expoſcentibus, quàm clamet aut clamauerit vnquam ſanguis Abel.

3. Fit pauor, ſtupor, atq; extaſis quædam ſuper bonitate, magnificentia, ac potentia Dei: cuius conſilium ſtat, & voluntas vbiq; manet, in ea mutua recognitione. Et de fratrum quidem Ioſeph pauore & trepi-

trepidatione illud: *Non poterant illi fratres reſpōdere nimio terrore perterriti.* Vnde Ioſeph dicit: *Nolite pauere.* De Apoſtolis autem. *Venit Ieſus: Et ſtetit in medio illorum, & dicit eis: Pax vobis, nolite timere. Conturbati verò & conterriti, putabant ſe ſpiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati eſtis: & aſcendunt cogitationes in corda veſtra?* Item: *Adhuc autem illis non credentibus & mirantibus præ gaudio, &c.* Nemo igitur reſiſtat: nemo contradicat voluntati Dei: nemo conſilia illius contemnat. Vt enim in diebus deiectionis vtriuſq; Ioſeph, nihil dictum, nihl factum, nihil commiſſum fuit, niſi quod ab æterno patre permiſſum & multò ante conſtitutum erat; ita & in exaltatione vtriuſq; idem fieri videmus.

Conuiuatur vterq; Ioſeph cum fratribus ſuis: & primus quidem ſic: *Ponite*, inquit, *panes: Quibus poſitis ſeorſim Ioſeph, & ſeorſim fratribus: Ægyptiis quoq; qui veſcebantur ſimul ſeorſim (illicitum eſt enim Ægyptiis comedere cum hebræis: & profanum putant huiuſcemodi cōuiuium,) ſederunt coram eo primogenitus iuxta primogenita ſua, & minimus iuxta ætatem ſuam. Et mirabantur nimis ſumptis partibus, quas ab eo acceperant: maiorq; pars venit Beniamin; ita vt quinq; partibus excederet: biberuntq; & inebriati ſunt cum eo.* Conuiuatur & ſecundus Ioſeph eodem modo cum fratribus ſuis. *Habetis hîc aliquid quod manducetis. Et obtulerunt ei partem piſcis aſſi: & fauum* 4.

 mellis.

mellis. Cõuiuatur autem non aliqua necefsitate fua; fed folatij fuorum caufa;fed gloriæ & refurrectionis fuæ firmandæ gratia; noftræ item futuræ inftaurationis adumbrandæ: cibus enim nouum facit hominem,& ipfe innouatur,quæ refurrectionis eft propria imago.

5. Confolatur vterque ad hofpitalem menfam fuos: excufat,animat,defperare non vult:in æterni patris profunda confilia potiùs, quàm in eorum volũtatem transfert omnia.Et Iofeph quidẽ hunc in modum: *Non veftro confilio, fed Dei voluntate, huc miffus fum qui fecit me, quafi patrem Pharaonis.* Et item. *Nolite pauere, neque vobis durum effe videatur, quòd vendidiftis me; pro falute enim veftra, mifit me Deus ante vos in Ægyptum.* Nofter autem hoc modo. *Nónne hæc oportuit Chriftum pati; & fic intrare in gloriam fuam: & incipiens à Moyfe, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus fcripturis, quæ de illo dicta erant.*

6. Legationem vterque magnificam inftruit, atq; expedit: ad patrem alter fenem, ac vniuerfam gentem fuam. *Feftinate & afcendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Iofeph. Deus me fecit Dominum vniuerfæ terræ Ægypti. Defcende ad me, ne moreris, & habitabis in terra Geffen: erisq; iuxta me, & tu & filii tui, & filiorum tuorum, oues tuæ, & armenta tua, & vniuerfa quæ pofsides.* Alter ad filios

lios Dei, qui erant per orbem vniuersum dispersi, vt congregentur ac in vnum ouile comportẽtur: *Euntes* inquit, *docete omnes gentes, baptisantes eos: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: docentes eos seruare, quæcunque mandaui vobis.*

Dona legationis munifica mittit vterq; Ioseph. *Ille quidem dedit plaustra, secundùm Pharaonis imperium, & cibaria pro itinere. Singulis quoque proferri iußit binas stolas: Beniamin verò dedit trecentos argenteos, cum quinque stolis optimis, tantundem pecuniæ & vestium mittens patri suo: addens eis asinos decem, qui subueherent ex omnibus diuitiis Ægypti: & totidem asinas triticum in itinere panesq; portantes.* Noster autem multiplicem quò ad Deum & quò ad hominem, pacem offert: Spiritum sanctum donat: suam authoritatem tribuit: Hierarchicæ dignitatis honorem confert. *Sicut misit me* inquit, *viuens pater; ita & ego mitto vos: Accipite Spiritũ sanctum, quorũ remiseritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Euntes in mundum vniuersum &c.* 7.

Viam ac itineris rationem, sortiendæq; partis in regno gloriæ suæ proponit vterque Ioseph. Neque qualemcunque rationem, vtpotè Caluinianam, aut Lutheranam, sed tritam atq; catholicam per quam omnes incesserunt sancti. Via autem illa communis est, oportuisse nimirum vtrunque Ioseph pati; & sic resurgere, caputq; subleuare suũ: neq; ipsos principes 8.

solos

ſolos, ſed & omnes alios, qui vbi illi ſunt ipſi aliquando peruenire volunt; ideo addit: *Et prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſsionem peccatorum in omnes gentes.*

Conſiliũ igitur Domini ſtat, & omnis voluntas eius manet. *Lætare ergo Ieruſalem, & conuentum facite omnes, qui diligitis eum: gaudete cum lætitia, qui in triſtitia fuiſtis; vt exultetis & ſatiemini ab vberibus conſolationis veſtræ. Dabit enim Dominus vobis coronam pro cinere: oleum gaudii pro luctu: pallium laudis pro ſpiritu mœroris. Eleuare, eleuare, conſurge Ieruſalem, quæ bibiſti de manu Domini calicem iræ eius. Vsque ad fundum calicis ſoporis bibiſti, & epotaſti vſque ad fæces. Audi hæc paupercula & ebria non à vino. Hæc dicit dominator tuus Dominus, & Deus tuus, qui pugnauit pro populo ſuo. Ecce tuli de manu tua calicem ſoporis, fundum calicis indignationis tuæ, non adiicies vt bibas ex illo vltra. Cantemus ergo Domino, quia magnificè glorificatus eſt: equum & aſcenſorem proiecit in mare. Alleluia, Alleluia, Alleluia.*

Iſaiæ 66.

Iſaiæ 51.

LAVS CHRISTO DOMINO.

Oretur pro Authore.

Corrigenda.

Pagina 30 verſu 9 lege, *primùm, qua*
Pag: 38. ver: 20. *quæ genus.*
Pag: 42 ver: 15. *voluntatis eiuſdem cum patre,*
Pag: 47. ver 9. *periculo dormientes:*
Pag: 52. ver: 20. *hæc omnia, & illud.*
Pag: 60. ver: 7. *Patriſq; æterni conſilio,*
Pag: 63. ver: 20. *ante diluuium primùm.*
Ibi: ver: 22. *Quod vbi ille audiuit*
Pag: 66. ver: 1. *cenſuerunt; eum comprehendunt:*
Pag: 70 ver: penult: *horum tamen; verùm &c.*
Pag: 80. ver: 17. *nam Oratoria*
Pag: 89. ver: 20. *lapidet eos omnis populus.*
Pag: 96. ver: 18. *Lazarum quadriduanum*
Pag: 97. ver: 11. *Tu dixiſti: ego ſum.*
Pag: 103. ver: 4. *conteſtatus, confeſsus eſt:*
Pag: 105. ver: antepen: *Quæ & qualia iudicia ſint:*
Pag: 123. ver: 8. *quanti eſſe debet.*
Pag: 138. ver: 4. *ſuis detrahit.*
Pag: 139: ver: 2. *diadema tuum futurum, tibi prædixi:*
Pag: 141. ver: 13. *ſpinis coronati.*
Pag: 142. ver: 7. *Per quam*
Pag: 154. ver: 10. *idne alieno*
Pag: 155. ver: 12. *quoſdam non impertirent.*
Pag: 195. ver: 3. *ſimulacrum eſt:*
Pag: 218. ver 11. *voluntatem fratrum Ioſeph;*
Ibi. ver: 14. *ſuæ: viuit & Chriſtus.*

De rebus autem ipſis Eccleſia iudicet, cui nos & omnia noſtra ſubiecta eſſe volumus.

De Cruce et Ioseph[illegible]

ἡμερον καὶ τοῦ προφήτου Δαβὶδ πληροῦνται τὰ λόγια [illegible]

Μαρτύριον [illegible] τοῦ Ἰωσὴφ [illegible] ἡ γραφὴ [illegible]

εἰκόνας τε τοῦ Ἰωσὴφ προανατυπώσεις [illegible] ἐπὶ [illegible]

[illegible] πολλάκις καὶ τοῦ Ἰωσὴφ παραδειχθῆναι [illegible]

[illegible] ὅπου ἱστῶ. ὁ Ἰωσὴφ ἐπεβουλεύετο ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν

[illegible] ὁ κύριος ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν [illegible] τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς

Ἰωσὴφ ἀπεδύθη τὸν ποικίλον χιτῶνα· ὁ κύριος [illegible] τὸν ἄνωθεν [illegible]

[illegible] οἱ στρατιῶται διεμέρισαν [illegible]

[illegible] ἑαυτοῖς [illegible] ἔβαλον κλῆρον

Ἰωσὴφ πρὸς τὸν πατέρα [illegible]

[illegible] κύριον πρὸς τὸν πατέρα [illegible]

[illegible] αὐτὸν λέγοντες πάλιν [illegible]

[illegible] αὐτὸν [illegible]

Ἰωσὴφ τοῖς Ἰσμαηλίταις ἐπράθη· ὁ κύριος [illegible]

[illegible] εἰς κοινὸν λάκκον [illegible] ὁ κύριος

[illegible] μνημεῖον [illegible] τί [illegible]

[illegible] ὁ κύριος [illegible]

[illegible] ὁ κύριος μετὰ τὴν ἀνά- [illegible]

Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς [illegible]

[illegible] τοῖς μαθηταῖς [illegible] αὐτοῖς [illegible]

Ἰωσὴφ φυλακισθεὶς [illegible] δυσὶν [illegible] τὴν ἰδίαν [illegible]

[illegible] ὁ κύριος μετὰ δύο λῃστῶν [illegible] τοῦ παραδείσου [illegible]

[illegible] ὁ κύριος [illegible]

Ἰωσὴφ τὰ [illegible] ὁ δὲ κύριος [illegible]

[illegible] τοῦ πατρὸς [illegible]

[illegible] Ἰωσὴφ [illegible]

[illegible] ὁ θεὸς ἐδοξάσθη.

Σήμερον ὁ Ἰωσὴφ [illegible], καὶ σταυρὸς [illegible]

ὁ [illegible] τοῦ σταυροῦ [illegible]

